

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
1.1 PRZEDMIOT OPRACOWANIA	5
1.2 PODSTAWA PRAWNA	5
1.3 CEL I ZAKRES PROGRAMU	6
1.4 METODYKA PRACY	6
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DOBRZYCA.....	8
2.1 POLITYKA EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA.....	8
2.2 PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO LATA 2012 – 2015 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2016 – 2020.....	9
2.3 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO ROKU 2020	15
2.4 PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2014 – 2017 DLA POWIATU PLESZEWSKIEGO	17
2.5 STRATEGIA ROZWOJU POWIATU PLESZEWSKIEGO NA LATA 2007 – 2015	20
2.6 PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2012 – 2017	21
2.7 PROGRAM OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY WIELKOPOLSKIEJ	26
2.8 PROGRAM OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY WIELKOPOLSKIEJ ZE WZGLĘDU NA OZON	27
3. PRIORYTETY OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DOBRZYCA.....	30
4. CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRZYCA.....	31
4.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE.....	31
4.2 POŁOŻENIE FIZYCZNO- GEOGRAFICZNE	32
4.3 UŻYTKOWANIE GRUNTÓW	32
4.4 DEMOGRAFIA.....	32
4.5 GOSPODARKA.....	33
5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY DOBRZYCA	34
5.1 POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	34
5.1.1 Analiza stanu istniejącego	34
5.1.2 Presja.....	36
5.1.3 Cel	38
5.1.4 Strategia realizacji celu oraz kierunki działań do roku 2022	38
5.1.5 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018.....	39
5.2 HAŁAS.....	41
5.2.1 Analiza stanu istniejącego	41
5.2.2 Cel	44
5.2.3 Kierunki działań do roku 2020	44
5.2.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018.....	45
5.3 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	47

5.3.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	47
5.3.2	<i>Cel</i>	48
5.3.3	<i>Kierunki działań do roku 2020</i>	48
5.3.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	49
5.4	WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	50
5.4.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	50
5.4.1.1	Wody powierzchniowe	50
5.4.1.2	Wody podziemne	52
5.4.2	<i>Cel</i>	60
5.4.3	<i>Kierunki działań do roku 2022</i>	60
5.4.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	61
5.5	POWIERZCHNIA ZIEMI I GLEBY	62
5.5.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	62
5.5.2	<i>Cel</i>	66
5.5.3	<i>Kierunki działań do roku 2022</i>	66
5.5.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	67
5.6	PRZYRODA	68
5.6.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	68
5.6.1.1	Lasy	68
5.6.1.2	Formy ochrony przyrody	69
	Obszar ważny dla ptaków podczas gniazdowania i migracji	72
5.6.2	<i>Cel</i>	74
5.6.3	<i>Kierunki działań do roku 2022</i>	74
5.6.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	75
5.7	ENERGIA ODNAWIALNA	76
5.7.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	76
5.7.2	<i>Cel</i>	84
5.7.3	<i>Kierunki działań do roku 2022</i>	85
5.7.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	85
5.8	POWAŻNE AWARIE	85
5.8.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	85
5.8.2	<i>Cel</i>	87
5.8.3	<i>Kierunki działań do roku 2022</i>	87
5.8.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	88
5.9	GOSPODARKA ODPADAMI	89
5.9.1	<i>Analiza stanu istniejącego</i>	89
5.9.2	<i>Cel</i>	94
5.9.3	<i>Kierunki działań do 2022 roku</i>	94
5.9.4	<i>Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018</i>	95
5.10	EDUKACJA EKOLOGICZNA	96

5.10.1	Analiza stanu istniejącego	96
5.10.2	Cel	98
5.10.3	Kierunki działań do roku 2022	98
5.10.4	Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018.....	98
6.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	100
6.1	INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU	100
6.1.1	Instrumenty prawne	100
6.1.2	Instrumenty finansowe.....	101
6.1.3	Instrumenty społeczne.....	101
6.1.4	Instrumenty strukturalne	102
6.1.5	Monitoring i ocena realizacji Programu	102
6.1.6	Kontrola i monitoring Programu.....	103
6.1.7	Harmonogram wdrażania Programu	103
6.1.8	Ocena i weryfikacja Programu.....	103
6.1.9	Wskaźniki realizacji Programu.....	104
7.	ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU.....	107
7.1	KOSZTY WDROŻENIA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWIDYWANYCH DO REALIZACJI W LATACH 2015 – 2018	107
7.2	STRUKTURA FINANSOWANIA	107
7.3	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W OCHRONIE ŚRODOWISKA	107
8.	ODDZIAŁYWANIE PROGRAMU NA ŚRODOWISKO	109
9.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	110

SKRÓTY

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

GSM – Global System for Mobile Communications, najpopularniejszy obecnie standard telefonii komórkowej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa

JCW – Jednolite Części Wód

JCWpd – Jednolite Części Wód Podziemnych

KDPR – Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych

KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

MEW – Małe Elektrownie Wodne

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NZŚ – Nadzwyczajne Zagrożenia Środowiska

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

OSN – obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych

PCB – Polichlorowane Bifenyle (Polychlorinated Biphenyls)

PEM – promieniowanie elektromagnetyczne

PIG – Państwowy Instytut Geologiczny

POP – Program Ochrony Powietrza

POŚ – Program Ochrony Środowiska

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna

RLM – Równoważna Liczba Mieszkańców

RPOWW – Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WSSE – Wojewódzka Stacja Sanitarno Epidemiologiczna

WZMiUW – Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

ZDR – zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii

ZZR – zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii

POJĘCIA

obszar ograniczonego użytkowania – zgodnie z art. 135 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.) tworzy się m.in. dla lotniska i trasy komunikacyjnej w przypadku gdy z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska, w tym dopuszczalnej wartości hałasu poza teren danego obiektu.

1. WSTĘP

1.1 Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest *Program ochrony środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022*. Dokument ten przedstawia szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie gminy, szczegółowo charakteryzuje jej wybrane elementy oraz towarzyszące im zagrożenia. Omawia zagadnienia z zakresu zasobów przyrody i krajobrazu, powierzchni ziemi i gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, hałasu, pól elektromagnetycznych, aspektów dotyczących potencjału energii odnawialnej na terenie gminy oraz poważnych awarii.

Zgodnie z zapisem ustawy *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 2013 r., poz. 1232) organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, które następnie są uchwalane przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy (art. 17, art. 18). Programy te sporządzane, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata, powinny określać cele i priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe (art. 14). Kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju musi być realizowane w związku z dynamiką procesów w nim zachodzących i w związku z okolicznościami wpływającymi na te procesy.

1.2 Podstawa prawna

W sporządzonym opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną Programu stanowią ustawy (wymienione niżej) oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2015 r., poz. 469),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (Dz. U. z 2015 r., poz. 139),
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1153 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 2015 r., poz. 196 ze zm.),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 21 ze zm.),

- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004 Nr 3, poz. 20 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 909 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 686),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2013 r. poz. 686 ze zm.),
- ustawa z dnia 6 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2013 r., poz. 856 ze zm.),

1.3 Cel i zakres Programu

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* Program zawiera cele i priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki wraz z niezbędnymi mechanizmami do osiągnięcia wyznaczonych celów. Program definiuje cele i zadania na najbliższe cztery lata. W Programie uwzględniono monitoring realizacji ustaleń programu oraz nakłady finansowe potrzebne na wdrożenie założeń Programu.

Ponadto podczas opracowywania Programu uwzględniono założenia zawarte w Polityce ekologicznej państwa, Programie ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2015, Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020, Programie Ochrony Środowiska na lata 2010 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego, Strategii Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 – 2015.

Celem programu ochrony środowiska jest konieczność ochrony środowiska lokalnego poprzez określenie kierunków działań długookresowych do 2020 r. oraz wytyczenie celów wraz z konkretnymi zadaniami do realizacji w latach 2013 – 2016 związanych z tą ochroną.

Nadrzędnym celem Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022 jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy Dobrzyca uwzględniający ochronę środowiska.

Opracowanie dokumentu oraz uchwalenie go przez Radę Miejską Dobrzycy pozwoli na wypełnienie przez Burmistrza ustawowego obowiązku oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie gminy, poprawy jakości życia mieszkańców gminy, jakości środowiska przyrodniczego oraz zrównoważonego rozwoju gminy. Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska przyrodniczego na terenie gminy Dobrzyca, główne problemy ekologiczne (presja) oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

1.4 Metodyka pracy

Sposób opracowania Programu został przyporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego. W pierwszym etapie pracy zgromadzono materiały źródłowe, dane dotyczące aktualnego stanu środowiska przyrodniczego gminy. Pozyskano je w wyniku ankietyzacji gminy Dobrzyca oraz opracowań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego a także

z raportów nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska – Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Urzędu Marszałkowskiego itp. Na tej podstawie opracowano charakterystykę aktualnego stanu środowiska przyrodniczego gminy Dobrzyca. Uwzględniono poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego wraz z hałasem, promieniowaniem elektromagnetycznym, oraz odnawialnymi źródłami energii. Wskazano obszary działalności ludzkiej wywierające presję na otoczenie, która powoduje zmiany ilościowo – jakościowe, czego rezultatem są problemy środowiskowe.

Ostatnim etapem prac było określenie działań mających na celu poprawę, naprawę lub przeciwdziałanie pogarszaniu się stanu środowiska przyrodniczego gminy poprzez określenie celów strategicznych, celów długo i krótkoterminowych oraz kierunków działań. Zarówno cele jak i zadania strategiczne zostały określone w taki sposób, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, w tym m.in. z Polityką Ekologiczną Państwa, wojewódzkim programem ochrony środowiska.

Projekt Programu zostaje skierowany do zaopiniowania przez Zarząd Powiatu Pleszewskiego. Kończącym etapem proceduralnym, zamykającym prace nad Programem jest jego przyjęcie przez Radę Miejską Dobrzyca w formie uchwały.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DOBRZYCA

2.1 Polityka Ekologicznej Państwa

Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2002 – 2012, gdzie podkreślono, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska.

W sferze **racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych** podstawowe cele to:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych, stanowiących rezerwę wody pitnej dla wszystkich pokoleń przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrona gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją.

W zakresie **poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego** główne cele to:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,
- racjonalna gospodarka odpadami,

- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

2.2 Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2020

Cele i kierunki działań polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego przedstawiono w perspektywie do 2023 roku. Program, podobnie jak poprzedni nawiązuje do przyjętej przez Sejm RP „Polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016”.

W opisie realizacji strategii dla poszczególnych zagadnień zawarto najważniejsze działania, jakie będą podejmowane w najbliższych latach. Realizacja założonych celów szczegółowych będzie miała miejsce poprzez przypisane im kierunki działań. Cele szczegółowe zostały ujęte w następujących blokach tematycznych:

a) Ochrona przyrody

- cel do 2023 – Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
- kierunki działań do 2023 roku:
 1. Rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim.
 2. Opracowanie planów ochrony obszarów chronionych.
 3. Tworzenie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
 4. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.
 5. Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie i wdrażanie planów ochrony dla gatunków zagrożonych.
 6. Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
 7. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych.
 8. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych.
 9. Prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
 10. Ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
 11. Utrzymanie i rozwój terenów zieleni.

b) Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- cel do 2023 – Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej i zwiększanie lesistości.
- kierunki działań do 2023 roku:
 1. Realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej
 2. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów

3. Ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic polno-leśnych
4. Zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych.
5. Ochrona różnorodności biologicznej lasów.
6. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów.
7. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych.
8. Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, szczególnie dla lasów prywatnych.
9. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób.
10. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych, innych form edukacji przyrodniczej) oraz inne podmioty w tym organizacje i stowarzyszenia.
11. Kontynuacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych – realizacja programu małej retencji.
12. Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w cel dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenozy leśnych.
13. Odbudowa zniekształconych siedlisk leśnych.
14. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

c) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- cel do 2023 – Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą
- kierunki działań do 2023 roku:
 1. Realizacja harmonogramu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej w regionie wodnym Warty
 2. Wdrażanie Dyrektywy Powodziowej w regionie wodnym Warty
 3. Objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek
 4. Przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych
 5. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych
 6. Odbudowa zniszczonych obiektów hydrotechnicznych
 7. Realizacja programu małej retencji
 8. Modernizacja melioracji szczegółowych
 9. Budowa przepławek dla ryb
 10. Bieżące utrzymywanie właściwego stanu technicznego urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, głównie obwałowań obszarów zalewowych i zbiorników retencyjnych, a także stacji pomp.
 11. Utrzymywanie właściwego stanu urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej, w tym udrażnianie koryt rzek.

d) Ochrona powierzchni ziemi

- Cel do 2023 – Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo.
 2. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb.
 3. Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego.
 4. Ochrona gruntów rolnych i leśnych zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
 5. Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi.
 6. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie.
 7. Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych.
 8. Rewitalizacja terenów zdegradowanych.
 9. Identyfikacja obszarów osuwiskowych oraz rezygnacja z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych osuwiskami.

e) Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- Cel do 2023 – Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin.
 2. Uwzględnianie ochrony złóż kopalin w opracowaniach planistycznych.
 3. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin.

f) Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

- Cel do 2019 – Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego, usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemem gospodarowania osadami ściekowymi.
 2. Budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej.
 3. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów Zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne.
 4. Rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych.
 5. Realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
 6. Rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody.

7. Kontrola stanu funkcjonowania i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe oraz oczyszczalni przydomowych.

g) Jakość powietrza

- Cel do 2019 – Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa
- Kierunki działań do 2019 roku:
 1. Osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji w powietrzu poprzez wdrożenie programów ochrony powietrza.
 2. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza.
 3. Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł).
 4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
 5. Wprowadzanie zintegrowanej gospodarki energetycznej w miastach poprzez wykorzystanie do celów komunalnych ciepła odpadowego z elektrociepłowni i kotłowni zakładowych.
 6. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
 7. Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania,
 8. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia.

h) Hałas

- Cel do 2023 – Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego
- Kierunki działań do 2019 roku:
 1. Realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem.
 2. Systematyczna aktualizacja map akustycznych i programów ochrony środowiska przed hałasem.
 3. Rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska.
 4. Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.).
 5. Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu).

6. Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.

i) Pola elektromagnetyczne

- Cel do 2023 – Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko
- Kierunki działań do 2019 roku:
 1. Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania.
 2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.
 3. Opracowanie i wdrożenie systemu pomiarów i ich ewidencji (baza danych w systemie GIS) w celu monitorowania zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi.
 4. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
 5. Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

j) Poważne awarie

- Cel do 2023– Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych.
 2. Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe.
 3. Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii.
 4. Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń.

k) Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

- Cel do 2023 – Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez jednostki samorządu terytorialnego.
 2. Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach, parkach krajobrazowych i narodowych oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży.

3. Współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
4. Wspieranie działalności Ośrodków Edukacji Przyrodniczej prowadzonej przez Parki Narodowe,
5. Parki Krajobrazowe współpracujące z placówkami akademickimi i instytutami badawczymi oraz organizacjami naukowymi.
6. Promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej.
7. Udział przedstawicieli administracji publicznej szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz przedstawicieli przedsiębiorstw w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.
8. Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

l) Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- Cel do 2023 – Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Zapewnienie spójności celów określonych w dokumentach strategicznych z kierunkami działań określonymi w programach ochrony powietrza.
 2. Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko.
 3. Popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

m) Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- Cel do 2023 – stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Wprowadzenie w planach zagospodarowania przestrzennego dopuszczalnych sposobów ogrzewania, dla obszarów, w których stwierdzone zostały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych niektórych substancji w powietrzu.
 2. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.
 3. Uwzględnianie progów tzw. „chłonności” środowiskowej i „pojemności” przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian.
 4. Zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach.

n) Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- Cel do 2023 – minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Analiza możliwości wprowadzenia w województwie nowych rynkowych instrumentów wspierających działania w zakresie ochrony środowiska.
 2. Promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem środków pomocowych UE.
 3. Promocja wśród mieszkańców województwa etykiet informujących o produktach ekologicznych.
 4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji oraz tworzenia „zielonych miejsc pracy”.
 5. Promocja polskich firm, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska.

o) Rozwój badań i postęp techniczny

- Cel do 2023 – kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Rozwój środowisk akademickich w zakresie rozwoju kierunków związanych z ochroną środowiska.
 2. Integracja środowisk społeczno-gospodarczych regionu na rzecz innowacji.
 3. Wsparcie dla powiązań o charakterze klastrów.
 4. Promowanie i wspieranie przedsiębiorstw wprowadzających innowacje.

p) Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- Cel do 2023 – zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem
- Kierunki działań do 2023 roku:
 1. Udział pracowników administracji w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.
 2. Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe WIOŚ w Poznaniu, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych.

2.3 Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020

Dokumentem będącym podstawą programowania rozwoju województwa, a pośrednio również rozwoju poszczególnych powiatów i gmin województwa, jest strategia rozwoju.

W roku 2012 opracowano dokument pn. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku w związku z zasadniczymi zmianami uwarunkowań społecznych i gospodarczych w porównaniu z 2005 rokiem. W Strategii opisano cele w układzie hierarchicznym (w podziale na cel generalny, cele strategiczne i operacyjne) oraz w układzie horyzontalnym.

Z punktu widzenia programu ochrony środowiska ważne są cele dotyczące sfery przestrzennej i środowiska:

Cel generalny:

Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Cel strategiczny nr 1 – Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu.

Cele operacyjne:

1. Zwiększenie spójności sieci drogowej.
2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie efektywnych form transportu.
- 1.5 Rozwój transportu zbiorowego.

Cel strategiczny nr 2 – Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie ochrony przyrody.
2. Ochrona krajobrazu.
3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie.
4. Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie skutków ich eksploatacji.
5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery.
6. Uporządkowanie gospodarki odpadami.
7. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej.
8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego.
9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa.
10. Promocja postaw ekologicznych.
11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym.
12. Poprawa stanu akustycznego województwa.

Cel strategiczny nr 3 – Lepsze zarządzanie energią.

Cele operacyjne:

1. Optymalizacja gospodarowania energią.
2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii.
3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu.

2.4 Program Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego

Cele i priorytety ekologiczne

Analiza aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska w powiecie pleszewskim poskutkowała wyznaczeniem trzech obszarów działań priorytetowych w dziedzinie ochrony środowiska:

- obszar priorytetowy I – Poprawa jakości środowiska
- obszar priorytetowy II – Ochrona przyrody
- obszar priorytetowy III – Racjonalna gospodarka odpadami
- obszar priorytetowy IV – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego
- obszar priorytetowy V – Edukacja ekologiczna społeczeństwa
- obszar priorytetowy VI – Działania systemowe w ochronie środowiska

Obszar priorytetowy I – Poprawa jakości środowiska

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza, w tym dążenie do osiągnięcia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM 10 do końca 2015 roku i poziomu docelowego dla bezno(a)pirenu do końca 2020 roku.

Kierunki działań:

- rozwój monitoringu powietrza,
 - powszechniejsze wykorzystanie paliw alternatywnych,
 - opracowywanie i wdrażania programów ochrony powietrza na podstawie wyników corocznej oceny jakości,
 - ograniczenie niskiej emisji,
 - zmniejszenie energochłonności poprzez termomodernizację budynków,
 - zmniejszanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń,
 - zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii,
 - prowadzenie bazy pozwoleń zawierających informacje o wprowadzaniu gazów i pyłów do powietrza, bazy instalacji podlegających zgłoszeniu,
 - kontrola spalania pozostałości roślinnych z ogrodów na powierzchni ziemi,
 - koordynacja realizacji działań naprawczych określonych w POP wykonywanych przez poszczególne jednostki.
2. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę
- rozwój i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
 - realizacja inwestycji określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, gdzie nie ma dostępu do ich zbiorowego systemu odprowadzania,
 - działania kontrolne, w tym m.in. sprawdzanie pozwoleń wodno-prawnych,
 - budowa szczelnych zbiorników na nawozy organiczne,

- rozwój monitoringu jakości wód,
 - budowa nowych zbiorników retencyjnych oraz modernizacja istniejących,
 - wyznaczanie obszarów zalewowych,
 - unowocześnienie systemu melioracji wodnych,
 - właściwe utrzymywanie urządzeń wodnych.
3. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją
- prace rekultywacyjne terenów zdegradowanych i poeksploatacyjnych,
 - Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,
 - racjonalne wykorzystywanie nawozów i środków ochrony roślin,
 - Dokumentowanie zasobów kopalin.
4. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców gmin poprzez osiągnięcie dopuszczalnych poziomów hałasu
- tworzenie ekranów akustycznych (naturalnych i sztucznych),
 - eliminowanie ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie,
 - ograniczanie prędkości ruchu pojazdów,
 - modernizacja sieci dróg.
5. Stworzenie odpowiednich warunków do korzystania z komunikacji zaborowej oraz transportu rowerowego przez budowę ścieżek rowerowych
- stworzenie odpowiednich warunków dla komunikacji zbiorowej oraz transportu rowerowego,
 - modernizacja nawierzchni.

Obszar priorytetowy II – Ochrona przyrody

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
 - wzmożona ochrona terenów lub obiektów, które już są objęte ochroną,
 - objęcie ochroną terenów lub obiektów cennych przyrodniczo, które dotąd nie były chronione,
 - prowadzenie inwentaryzacji różnorodności biologicznej oraz obszarów Natura 2000,
 - dalsze wdrażanie sieci Natura 2000,
 - wsparcie wszelkich działań związanych z badaniami fauny i flory,
 - zwiększenie terenów zieleni miejskiej.
2. Ochrona i prowadzenie właściwej gospodarki leśnej
 - zwiększenie lesistości i zadrzewień,
 - rozwój bioróżnorodności w lasach,
 - rehabilitacja ekosystemów leśnych, które zostały uszkodzone na skutek działania różnych czynników,
 - przebudowa monokultur leśnych w drzewostany wielogatunkowe.

Obszar priorytetowy III – Racjonalna gospodarka odpadami

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Gospodarka odpadami
 - kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
 - wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
 - usuwanie tzw. „dzikich wysypisk”,
 - prowadzenie kontroli w zakresie zagospodarowania osadów ściekowych,
 - monitoring składowisk,
 - prowadzenie działań na rzecz usuwania azbestu.
2. Recykling odpadów
 - prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Obszar priorytetowy IV – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Zminimalizowanie ryzyka wystąpienia zdarzeń mogących powodować poważną awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska
 - działania w kierunku odpowiedniego wyposażenia ratownictwa ekologicznego,
 - wykonywanie programów zapobiegającym poważnym awariom,
 - modernizacja sieci elektroenergetycznych.

Obszar priorytetowy V – Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Kształtowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu pleszewskiego
 - edukacja ekologiczna społeczeństwa w powiecie,
 - konsultacje mieszkańców w sprawach związanych z ochroną środowiska.

Obszar priorytetowy VI – Działania systemowe w ochronie środowiska

Cele średniookresowe do 2021 r. wraz z najważniejszymi kierunkami działań:

1. Zachęcanie społeczeństwa do opiniowania projektów oraz udziału w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska
 - organizowanie szkoleń, warsztatów, konkursów o tematyce związanej z ochroną środowiska dla mieszkańców we wszystkich przedziałach wiekowych,
 - promowanie rolnictwa ekologicznego tzw. „Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej”.
2. Odpowiedzialność za szkody w środowisku zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”
 - Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody w środowisku,
 - Prowadzenie rejestru szkód w środowisku.

2.5 Strategia Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 – 2015

Program ochrony środowiska jest jednym z programów realizacyjnych Strategii Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 - 2015, co oznacza, że zapisy strategii dotyczące ochrony środowiska stanowią wytyczne do sformułowania celów ekologicznych, kierunków działań i konkretnych przedsięwzięć.

W niniejszej Strategii wyznaczono 2 cele strategiczne, mające charakter priorytetów. Cele strategiczne będą osiągane poprzez realizację celów operacyjnych, częściowych wobec strategicznych. Cele szczegółowe z kolei będą realizowane poprzez działania i przedsięwzięcia zwane rozwojowymi lub strategicznymi.

Dla niniejszego Programu najważniejsze znaczenie mają następujące cele strategiczne i szczegółowe oraz związane z nimi działania:

Cel Strategiczny 1

Poprawa standardu życia mieszkańców poprzez wzmocnienie infrastruktury technicznej jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy powiatu.

Cel operacyjny 1.1

Rozwój powiatowej sieci drogowej.

Działania strategiczne:

- 1.1.1. Tworzenie lobbingu na rzecz wprowadzenia do Strategii Rozwoju Kraju budowy drogi ekspresowej S-11 przebiegającej przez powiat pleszewski.
- 1.1.2. Modernizacja najważniejszych szlaków komunikacyjnych poprawiających łączność powiatu z drogami wyższych kategorii i sąsiednimi powiatami.
- 1.1.3. Kontynuowanie dotychczasowych działań na rzecz powstrzymania dalszej degradacji istniejącej infrastruktury drogowej.
- 1.1.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Cel operacyjny 1.2

Poprawa jakości środowiska

Działania strategiczne:

- 1.2.1. Zwiększenie zasobów wodnych o odpowiedniej jakości użytkowej
- 1.2.2. Zwiększenie lesistości powiatu
- 1.2.3. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
- 1.2.4. Rozwój turystyki przyrodniczej
- 1.2.5. Edukacja przyrodnicza mieszkańców

Cel Strategiczny 2

Rozwój infrastruktury społecznej gwarantujący wzrost jakości życia mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Cel operacyjny 2.2

Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców.

Działania strategiczne:

2.2.6. Zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia – rozwój zintegrowanego systemu ratownictwa.

Cel operacyjny 2.5

Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Działania strategiczne:

2.5.1. Poprawa ochrony przeciwpożarowej.

2.5.2. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego

2.5.3. Doskonalenie współpracy służb ratowniczych oraz instytucji realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego.

2.6 Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017

Zgodnie z założeniami KPGO 2014, Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego oraz polityki unii europejskiej w zakresie gospodarki odpadami, przyjęto cele dla poszczególnych grup odpadów (tj. odpadów komunalnych, odpadów niebezpiecznych i odpadów innych niż niebezpieczne).

a) Odpady komunalne

Cele główne:

1. Gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o regionalne i zastępcze instalacje do przetwarzania odpadów.
2. Zamknięcie wszystkich składowisk odpadów niespełniających wymagań przepisów prawnych.
3. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
4. Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów.
5. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.
6. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Cele szczegółowe:

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych oraz systemem selektywnego zbierania odpadów wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 roku.
2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie wielkopolskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:

- w 2013r. nie więcej niż 50%,
 - w 2020r. nie więcej niż 35%.
3. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich ilości wytwarzanych do końca 2020 roku. Natomiast dla roku 2020 przyjęto następujące poziomy selektywnego zbierania:
- papieru i tektury - 15%,
 - szkła – 25%,
 - metali – 15%,
 - tworzyw sztucznych – 15%.
4. Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujący poziom systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych:
- rok 2013: 25%,
 - rok 2020: 50%.
5. Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych:
- rok 2020: 70%.
6. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych:
- rok 2013: 10%,
 - rok 2020: 50%.
7. Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji kuchennych i ogrodowych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:
- rok 2020: 20%,
8. Selektywne zbieranie odpadów z terenów zielonych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:
- rok 2013: 70%,
 - rok 2020: 90%.
9. Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 roku.

b) Odpady pozostałe (grupy 01 -19)

Założone cele do roku 2023

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
2. Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania poza składowaniem.

c) Odpady niebezpieczne

Założone cele do roku 2023

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych.

2. Wzrost efektywności systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
3. Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów niebezpiecznych poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania.
4. Edukacja ekologiczna wytwórców odpadów niebezpiecznych w zakresie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego przedostawania się odpadów niebezpiecznych do środowiska.

d) Odpady zawierające PCB

Założone cele do roku 2023

1. Sukcesywna likwidacja odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

e) Oleje odpadowe

Założone cele do roku 2023

1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%.
2. Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

f) Odpady medyczne i weterynaryjne

Założone cele do roku 2023

1. Upowszechnienie systemu zbierania przeterminowanych lekarstw z gospodarstw domowych na obszarze całego województwa.
2. W okresie do 2023r. podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania), co spowoduje zmniejszenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

g) Zużyte baterie i akumulatory

Założone cele do roku 2023

1. Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów, który pozwoli na osiągnięcie następujących poziomów zbierania:
 - do 2012r. – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 25%;
 - do 2016r. i w latach następnych – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych.
 - osiągnięcie poziomów wydajności recyklingu – co najmniej 65% ich masy.
2. Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych zakładów przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

h) Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Założone cele do roku 2023

Utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu w wysokości:

1. Dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego i automatów do wydawania:
 - poziomu odzysku w wysokości co najmniej 80% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75% masy zużytego sprzętu;
2. Dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu teleinformatycznego, telekomunikacyjnego i audiowizualnego:
 - poziomu odzysku w wysokości co najmniej 75% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości co najmniej 65% masy zużytego sprzętu;
3. Dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli:
 - poziomu odzysku w wysokości co najmniej 70% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości co najmniej 50% masy zużytego sprzętu;
4. Dla zużytych gazowych lamp wyładowczych – poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytych lamp w wysokości co najmniej 80% masy zużytych lamp.
5. Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok.

i) Pojazdy wycofane z eksploatacji

Założone cele do roku 2023

1. Wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:
 - 85% i 80% do końca 2014 roku,
 - 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015r.

j) Odpady zawierające azbest

Założone cele do roku 2023

1. Zakłada się osiąganie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010r. przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” oraz „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

k) Przeterminowane środki ochrony roślin

Założone cele do roku 2023

1. Uszczelnienie systemu zbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach pochodzących z bieżącej produkcji i stosowania w rolnictwie.

l) Zbędne środki bojowe i odpady materiałów wybuchowych

Założone cele do roku 2023:

1. Zakłada się sukcesywne zagospodarowanie odpadów materiałów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

Odpady pozostałe

m) Zużyte opony

Założone cele do roku 2023:

1. W perspektywie do 2023r. podstawowym celem jest utrzymanie dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

n) Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej

Założone cele do roku 2023:

1. Do 2023r. poziom przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych powinien wynosić minimum 70% wagowo.

o) Komunalne osady ściekowe

Założone cele do roku 2023:

1. W perspektywie do 2023r. podstawowe cele w gospodarce komunalnymi osadami ściekowymi są następujące:
 - ograniczenie składowania osadów ściekowych,
 - zwiększenie ilości komunalnych osadów ściekowych przekształcanych metodami termicznymi (w tym współpalanie, produkcja paliwa alternatywnego),
 - maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego.

p) Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne

Założone cele do roku 2023:

1. W okresie do roku 2023 zakłada się zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 45% masy wytworzonych odpadów.

r) Odpady opakowanioweZałożone cele do roku 2023:

1. Jako cel na rok 2014 przyjęto osiągnięcie określonych poziomów odzysku i recyklingu.

W latach następnych należy utrzymać te poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych przyjęte do osiągnięcia do 2014 roku:

Lp.	Odpad powstały z:	Minimalny poziom [%]	
	Rodzaj opakowań	odzysku	recyklingu
1	Opakowania razem	60 ¹	55 ¹
2	Opakowania z tworzyw sztucznych	-	22,5 ^{1, 2}
3	Opakowania z aluminium	-	50 ¹
4	Opakowanie ze stali, w tym z blachy stalowej	-	50 ¹
5	Opakowania z papieru i tektury	-	60 ¹
6	Opakowania ze szkła gospodarczego, poza ampułkami	-	60 ¹
7	Opakowania z drewna	-	15 ¹

1 Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach Prawa farmaceutycznego,

2 Do poziomu recyklingu zalicza się wyłącznie recykling, w wyniku którego otrzymuje się produkt wykonany z tworzywa sztucznego.

źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017

s) Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy

W zakresie gospodarki odpadami z wybranych gałęzi gospodarki przyjęto następujące cele:

1. Zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
2. Likwidacja mogilnika zlokalizowanego na składowisku odpadów w miejscowości Kłoda, gmina Szydłowo – obiekt należący do Philips Lighting Poland S.A. w Pile,
3. Zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem.

2.7 Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej

Program ochrony powietrza (POP) dla strefy wielkopolskiej, w której stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu w powietrzu został sporządzony w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza.

W Programie przedstawiono podstawowe kierunki działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10 i benzo(a)pirenem. Kierunki te, w dużym stopniu pokrywają się z działaniami na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza innymi substancjami, w związku z czym powinny być realizowane kompleksowo w ramach Programów ochrony powietrza dla poszczególnych stref województwa wielkopolskiego.

1. W zakresie działań systemowych:

- koordynacja realizacji Programu,
- utrzymanie systemu zarządzania sprawozdaniami w ramach monitorowania realizacji Programu,

- prowadzenie bazy pozwoleń,
- dyskusja na rzecz zmian legislacyjnych likwidujących bariery w realizacji Programów ochrony powietrza,

2. W zakresie ograniczenia emisji komunikacyjnej:

- modernizacja lub likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej należących do mienia wojewódzkiego – tam gdzie jest to technicznie uzasadnione.

3. W zakresie ograniczenia emisji liniowej:

- poprawa stanu technicznego dróg istniejących w strefie wielkopolskiej – utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z drogi; modernizacja dróg.
- utrzymanie działań ograniczających emisję wtórną pyłu poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni (czyszczenie metodą moką). czyszczenie ulic metodą moką po sezonie zimowym.

4. W zakresie działań ciągłych i wspomagających:

- współpraca z organizacjami ekologicznymi w zakresie opracowania i prowadzenia akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza (jedna kampania rocznie, przed sezonem grzewczym uświadamiające wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie oraz szkodliwość spalania odpadów w piecach domowych).
- uwzględnianie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez: odpowiednie przygotowywanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (np. preferowania w nowobudowanych budynkach ogrzewania z sieci ciepłej lub niskoemisyjnych źródeł ciepła).
- kontrola zakładów emitujących do powietrza benzo(a)piren oraz pył zawieszony PM10.

2.8 Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon

Program ochrony powietrza (POP) dla strefy wielkopolskiej, w której stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy ozonu w powietrzu został sporządzony w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza.

W Programie przedstawiono podstawowe kierunki działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza ozonem. Kierunki te, w dużym stopniu pokrywają się z działaniami na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza innymi substancjami, w związku z czym powinny być realizowane kompleksowo w ramach Programów ochrony powietrza dla poszczególnych stref województwa wielkopolskiego.

1. W zakresie działań systemowych:

- doskonalenie systemu zarządzania jakością powietrza w zakresie ozonu na poziomie wojewódzkim, w ramach systemu ochrony powietrza, poprzez uwzględnianie we wszystkich działaniach podejmowanych na rzecz ochrony powietrza konieczności ograniczania emisji prekursorów ozonu;
- rozwinięcie działań w zakresie edukacji społeczeństwa (kampania edukacyjno- informacyjna nt. stanu zanieczyszczenia powietrza ozonem, przyczyn jego powstawania, szkodliwości

ozonu dla ludzi i roślin, możliwych działań własnych społeczeństwa dla poprawy stanu jakości powietrza);

- promocja działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej i oszczędzania energii;
- prowadzenie polityki rozwoju województwa w kierunkach ograniczenia emisji zanieczyszczeń oraz integracja wszystkich programów rozwojowych z uwzględnieniem celów długoterminowych ochrony powietrza;
- praktyczne wprowadzenie zasad zielonych zamówień publicznych, uwzględniających wpływ na środowisko, a nie tylko cenę produktu przy wyborze produktów i usług dla celów publicznych;
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego możliwych korzyści przepływu powietrza;
- podjęcie inicjatyw w sprawie określenia metodyki uwzględniania naturalnej emisji NMLZO;
- podjęcie inicjatyw w kierunku rozpoczęcia negocjacji nt. ograniczenia napływu zanieczyszczeń transgranicznych.

2. W zakresie ograniczenia emisji komunikacyjnej:

- budowę obwodnic i wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów największego zaludnienia;
- usprawnienie ruchu drogowego w miastach (organizacja ruchu, likwidacja zatorów poprzez „zielone fale”, inteligentne systemy zarządzania ruchem);
- zastępowanie indywidualnych środków transportu transportem publicznym;
- rozbudowę systemów transportu publicznego;
- rozbudowę systemów transportu alternatywnego, w tym budowa ścieżek rowerowych;
- promowanie ekologicznych środków transportu w tym zastępowanie floty autobusów miejskich autobusami o mniej uciążliwym dla środowiska napędzie (w tym gazowym i elektrycznym) i spełniających normy emisji spalin EURO 4, 5 i 6;
- zakup w ramach zamówień publicznych jedynie ekologicznych środków transportu, spełniających normy podane wyżej;
- wprowadzanie stref ograniczonego ruchu;
- eliminacja z ruchu pojazdów nie spełniających norm, poprzez wzmożone kontrole;
- popularyzacja tzw. „eko-drivingu” w ramach szkolenia kierowców;
- wprowadzanie pasów zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

3. W zakresie ograniczenia emisji punktowej:

- analiza pozwoleń udzielonych największym emitentom NO_x, NMLZO, CO i zaostreżenie kontroli tych zakładów;
- negocjacje z wybranymi zakładami z punktu widzenia wpływu na zanieczyszczenie, nt. ewentualnej redukcji emisji prekursorów ozonu;
- wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO, EMAS), w tym wykorzystanie najlepszej dostępnej techniki (BAT).

4. W zakresie ograniczenia emisji LZO przy stosowaniu rozpuszczalników i innych substancji:

- zaostrenie kontroli przestrzegania przepisów dotyczących eksploatacji urządzeń oraz usług w zakresie składowania, dystrybucji paliw, rozpuszczalników i innych substancji, ze szczególną uwagą na szczelność instalacji oraz odzysk i unieszkodliwianie ew. przecieków;
- popularyzowanie farb i lakierów o niskiej zawartości LZO.

5. W zakresie ograniczenia emisji rozproszonej – komunalnej:

- redukcje emisji z gospodarki komunalnej mają mniejszy wpływ na powstawanie ozonu, gdyż największe wielkości emisji notuje się w okresie grzewczym, a najwyższe stężenia ozonu w sezonie letnim. Należy je jednak w analizie uwzględnić jako działania dodatkowe, które są zaplanowane do realizacji ze względu na redukcję emisji pyłu PM10 i B(a)P;
- eliminacja indywidualnych pieców oraz niskosprawnych kotłów węglowych i zastępowanie ich dostawą ciepła sieciowego, gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie, ogrzewaniem gazowym i elektrycznym z priorytetem na obszarach przekroczeń norm jakości powietrza;
- eliminacja lokalnych, nisko sprawnych kotłowni, szczególnie spalających węgiel niskiej jakości;
- wspieranie i promocja wykorzystania działań termomodernizacyjnych (izolacja budynków, wymiana okien, usprawnienia systemów ogrzewania – automatyka, regulacja) w budynkach publicznych, komunalnych i prywatnych;
- wprowadzanie mechanizmów ograniczających stosowane paliw węglowych (czasowe, w strefach zagrożonych przekroczeniami norm);
- wspieranie i promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w kierunku wspierania wykorzystania biomasy do kotłów indywidualnych, jak i współspalania. Dla budownictwa indywidualnego stosowanie paneli słonecznych i pomp ciepłych;
- budowa, rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, tam gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie;
- rozbudowa sieci gazowych, szczególnie na terenach budownictwa rozproszonego;
- usprawnienie zarządzania energią, zarówno na poziomie dostawców, jak i odbiorców, w przyszłości wprowadzanie inteligentnych liczników oraz inteligentnych systemów energetycznych energetyki rozproszonej;
- przy rewitalizacji obiektów zabytkowych, uwzględnianie ich niskoemisyjnego ogrzewania;
- w rzemiośle, drobnej wytwórczości i usługach preferowanie technologii o niskiej emisji prekursorów ozonu.

3. PRIORYTETY OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DOBRZYCA

Istotnym elementem zarządzania jest planowanie, które umożliwia bardziej efektywne gospodarowanie zasobami. Proces planowania strategicznego i operacyjnego pozwala określić:

- stan aktualny,
- cele do osiągnięcia,
- sposób, w jaki należy go zrealizować.

Stan aktualny i cele nakreślają ramy procesu planowania strategicznego, natomiast sposób, w jaki chcemy je osiągnąć definiuje zakres planowania operacyjnego. Planowanie strategiczne określa długoterminową wizję i misję gminy oraz wyznacza cele strategiczne. Planowanie operacyjne transformuje cele strategiczne na realne zadania, których wykonanie zbliży do osiągnięcia celów strategicznych.

W celu opracowania dokumentów strategicznych przyjmuje się na ogół trójstopniową hierarchię celów: cel nadrzędny, cele systemowe, kierunki działań. Na proces planowania nakładają się również uwarunkowania wynikające z istniejących programów sektorowych, planów i programów wyższego szczebla. Formułowane cele i zadania są pochodną obecnego stanu i zagrożeń środowiska na terenie gminy. Specyfika przeważającej działalności gospodarczej oraz charakterystyka funkcjonalna gminy warunkuje kierunki działań i zadania, jakie należy wykonać, aby we właściwy sposób przeciwdziałać degradacji środowiska, dążyć do poprawy jego stanu, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Cel nadrzędny gminy Dobrzyca został zdefiniowany, jako:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SPOŁECZNO – GOSPODARCZY GMINY DOBRZYCA
UWZGLĘDNIJĄCY OCHRONĘ ŚRODOWISKA**

Cel ten pozostaje w korelacji z misją i wizją gminy Dobrzyca, jak również z założeniami strategicznych dokumentów wyższego szczebla – omówionych w rozdziale 2 niniejszego opracowania.

Cele systemowe wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 4 – 8 letnim. Cele opracowano na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego, obszarów problemowych występujących na terenie gminy Dobrzyca, kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska. Na cele systemowe składają się kierunki działań, a w ramach tych – konkretne zadania, poprzez które będą realizowane. Cele systemowe zostały określone w rozdziale 5 z podziałem na poszczególne komponenty.

W harmonogramie działań na lata 2015 – 2018 ujęto poszczególne zadania niezbędne do osiągnięcia założonych celów wraz z szacunkowymi kosztami realizacji zadania w poszczególnych latach, potencjalnymi źródłami finansowania zadania oraz jednostką odpowiedzialną za ich realizacji.

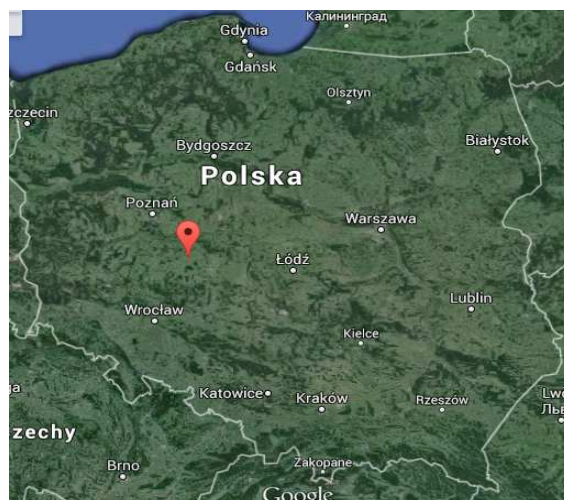
4. CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRZYCA

4.1 Położenie administracyjne

Gmina miejsko-wiejska Dobrzyca zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego, należy do powiatu pleszewskiego. Sąsiaduje z następującymi gminami: od północy z gminami Kotlin i Jarocin (pow. jarociński), od wschodu z gminą Pleszew, od południa z gminami Raszków (pow. ostrowski) i Krotoszyn (pow. krotoszyński), a od zachodu z gminami Rozdrażew i Koźmin Wlkp. (pow. krotoszyński).

Miasto zajmuje obszar 19,70 km², co stanowi 0,07% powierzchni województwa. Gmina zajmuje obszar 117 km², co stanowi 16,37% powierzchni powiatu. Gminę zamieszkuje 8302 mieszkańców (dane za 2014 r., wg GUS 2015). Gęstość zaludnienia wynosi 71 os/km², przy średniej 116 os/km² dla województwa Wielkopolskiego.

Przez teren gminy Dobrzyca nie przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie. Na terenie Gminy znajduje się 76 dróg gminnych o łącznej długości 98,10 km oraz drogi powiatowe o numerach: 5145P, 4309P, 5143P, 4172P, 4173P, 4174P, 5147P, 4322P, 4321P, 4324P, 4223P, 4326P, 5149P, 4331P, 4332P, 4333P. Przez Gminę przebiegała linia kolejki wąskotorowej – Krotoszyńskiej Kolei Dojazdowej relacji Krotoszyn Wąskotorowy – Dobrzyca – Pleszew Wąskotorowy – Pleszew Miasto – Broniszewice. Linia ta została zlikwidowana 12 stycznia 1986 r. Przez Dobrzycę przebiega lokalny łącznik Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej. Oznaczony jest jako niebieski szlak rowerowy i prowadzi z Twardowa przez Kotlin, Strzyżew, Dobrzycę do Pleszewa.

Rys. 1 Miasto Dobrzyca na mapie Polski

źródło: <https://www.google.pl/maps>

Rys. 2 Gmina Dobrzyca oraz sąsiadujące gminy

źródło: http://dobrzyca.bipgmina.pl/files/sites/3075/wiadomosci/65784/files/pos_dobrzyca.pdf

Rys. 3 Granice gminy Dobrzyca

źródło: <http://mapa.targeo.pl/gmina-dobrzyca,732309/gmina>

4.2 Położenie fizyczno- geograficzne

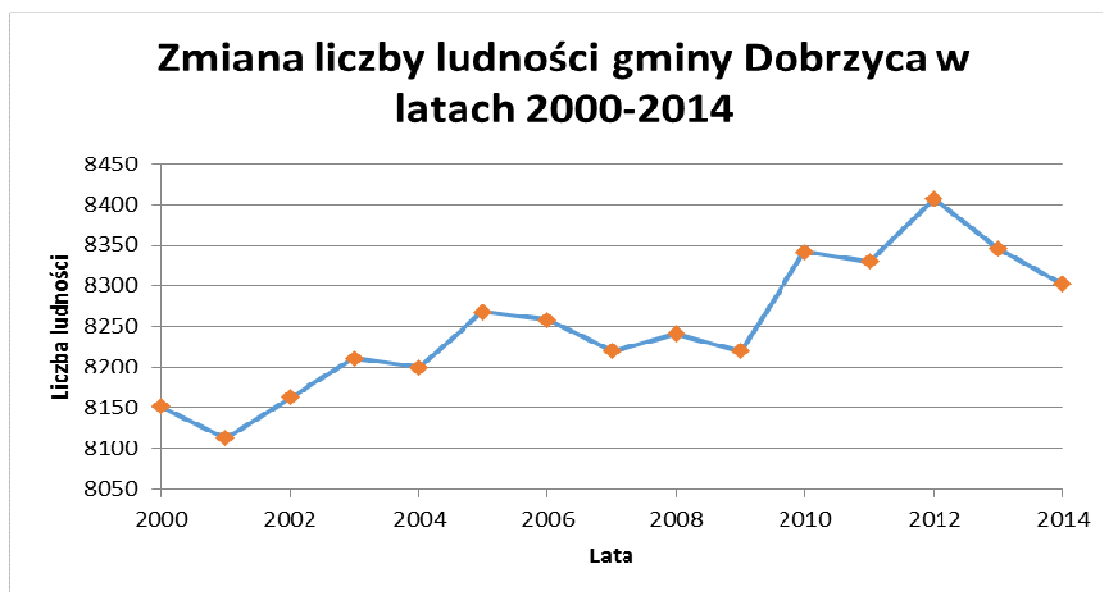
Gmina Dobrzyca położona jest w obrębie Niziny Wielkopolskiej, w północno – zachodniej części Wysoczyzny Kaliskiej, na południe od max. zasięgu zlodowacenia bałtyckiego. Wysoczyzna morenowa położona jest na wysokości 148 – 158 m n. p. m., deniwelacje nie przekraczają 2 – 3 m na odległości kilkuset metrów. Spadki nie są na ogół większe niż 2%. Wysoczyznę rozcina dolina rzeki Lutyni. W bezpośrednim sąsiedztwie dna doliny spadki wzrastają do 5 – 10%, a lokalnie 10 – 15%. Rzeźba terenu stwarza korzystne warunki dla rolnictwa i osadnictwa. Obszar Gminy Dobrzyca pozbawiony jest niemal zupełnie nachyleń utrudniających osadnictwo, bądź powodujących erozję gleb (za wyjątkiem terenów przydolinnych). Położona jest około 95 km od Poznania, 40 od Kalisza i około 33 km od Ostrowa Wlkp. Miasto leży nad rzeką „Potoka”, która wpływa do Lutynki.

4.3 Użytkowanie gruntów

Powierzchnia gminy Dobrzyca wynosi 117 km². Współczesne oblicze Gminy ukształtowały warunki naturalne. Dane na podstawie danych z Urzędu Miasta w Dobrzycy: Powierzchnia ogólna gruntów na terenie gminy Dobrzyca wynosi 9397 ha. Użytki rolne zajmują powierzchnię wielkości 8355 ha, grunty leśne, zadrzewienia i zakrzewienia – 704 ha, natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane 296 ha. Pod wodami znajduje się 7 ha. 36 ha stanowią nieużytki, a 3 ha różne grunty niewymienione w powyższych kategoriach. Nie występują użytki ekologiczne.

4.4 Demografia

Obszar gminy zamieszkuje 8302 mieszkańców(stan na 2014 rok) co stanowi 0,2% mieszkańców województwa Wielkopolskiego.

Rysunek 1 Zmiana liczby ludności gminy Dobrzyca w latach 2000 – 2014

źródło: opracowanie własne na podstawie Banku danych regionalnych GUS, 2015

Z przedstawionych wyżej danych wynika, iż po stopniowym wzroście liczby ludności w latach 2001-2012, zauważamy spadek liczby ludności w ostatnich latach.

4.5 Gospodarka

Główną funkcją gminy jest produkcja rolnicza. Na terenie gminy w niewielkim stopniu rozwinął się przemysł (przetwórstwo rolno – spożywcze, drzewny). Na terenie gminy występuje wysoki wskaźnik bezrobotnych – w 2000 r. stopa bezrobocia wynosiła 20,7%, przy średniej w województwie 12,5%. Pomimo tego ludność wykazuje dużą aktywność gospodarczą. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 osób stawia gminę na średniej pozycji w województwie. W Dobrzycy zlokalizowane są podstawowe usługi publiczne oraz rozwijają się usługi komercyjne. Planowane tereny pod lokalizację działalności gospodarczej stanowią potencjalne źródło wzrostu gospodarczego oraz pozyskiwania nowych miejsc pracy. Największymi zakładami pracy są:

- ACD Poltrans – Dobrzyca (transport międzynarodowy),
- Gminna Spółdzielnia *Samopomoc Chłopska* – Dobrzyca,
- Multeafil Sp. z o. o. Zakład Pracy Chronionej (pakowanie herbat),
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska – Kowalew – Dobrzyca,
- *Płomyk* – Koźminiec (produkcja zniczy i wkładów),
- PPHU Mat – TAR – Koźminiec (Tartak),
- PPHU *STALPOL* S. J. – Karminek, ul. Ostrowska 2,
- PPHU *STROPEX* – Fabianów (produkcja stropów Teriva i nadproży wieńcowych),
- Rolniczy Kombinat Spółdzielczy *Nowy Świat* – Dobrzyca,
- SKR Dobrzyca,
- *Vitax* Dobrzyca, ul. Parkowa 5 (Zakład Leków, Zakład Koncentratów Spożywczych),
- Zakład Drobiarski *ADROS* – Dobrzyca, ul. Jesionowa,
- Zakład Produkcyjno – Usługowy *PROFAL*, Sośnica 916 (fabryka okien).

5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY DOBRZYCA

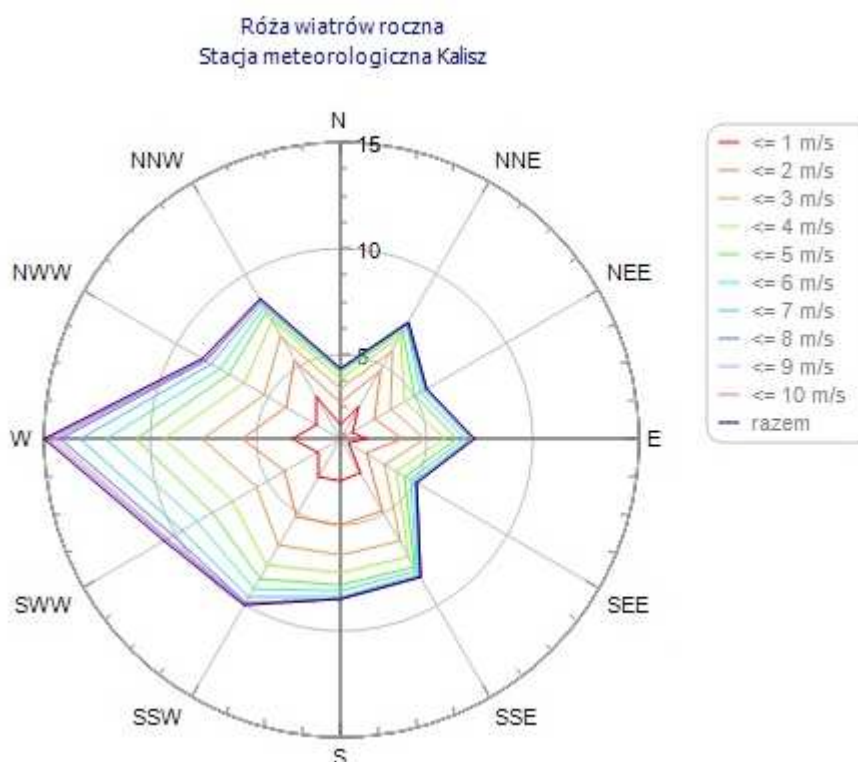
5.1 Powietrze atmosferyczne

5.1.1 Analiza stanu istniejącego

Klimat na terenie gminy Dobrzyca jest umiarkowany. Charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, związanych z globalną cyrkulacją mas powietrza, napływającego z Atlantyku i basenu Morza Śródziemnego. Według regionalizacji klimatycznej jest to obszar położony w regionie Śląsko-Wielkopolskim. Występują tu mniejsze od przeciętnych w Polsce amplitudy temperatur, wiosny i lata są ciepłe i wczesne, a zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną.

Na terenie Gminy, podobnie jak w całym kraju, przeważają ruchy mas powietrza z kierunku zachodniego. Inne kierunki ruchu powietrza są efektem zakłóceń lokalnych lub pojawienia się okresowego systemu krążenia. Gmina Dobrzyca znajduje się najczęściej pod wpływem mas powietrza polarnomorskiego chłodnego, średnioprzeźrystego, napływającego z północnego Atlantyku. Natomiast masy powietrza suchego i przejrzystego, napływające zimą z północnej Syberii, a latem z Półwyspu Bałkańskiego, to masy polarnokontynentalne. Mają one znacznie mniejszy udział. Na terenie Gminy rzadko pojawiają się wiatry z kierunków południowych.

Lokalne warunki klimatyczne są zróżnicowane. Najdogodniejsze warunki dla osadnictwa posiada obszar wysoczyzny, zaś niekorzystne warunki panują w dolinie Lutyni, będącej rynną spływu mas wychłodzonego powietrza. Tutaj też kumulują się zanieczyszczenia z zakładów wytwórczych. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń, a najcieplejszym sierpień. W przebiegu opadów wyróżnia się maksimum letnie w lipcu oraz minimum zimowe w styczniu. Udział śniegu w opadach jest niewielki i wynosi ok. 10%.

Rys. 1 Róża wiatrów dla Regionu Kaliskiego

źródło: Operat FB Ryszard Samoć

Roczna ocena jakości powietrza dla gminy Dobrzyca w 2014 roku

Roczną ocenę jakości powietrza za rok 2014 (WIOŚ w Poznaniu) przeprowadzono z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Ocena jakości powietrza odnosi się na następujących stref:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa.

Teren gminy Dobrzyca należy do strefy wielkopolskiej.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje: dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2.5}, ołów Pb, benzen C₆H₆, tlenek węgla CO, arsen As, benzo(a)piren B(a)P, kadm Cd, nikiel Ni, ozon O₃.

W ocenie pod kątem ochrony roślin należy uwzględnić: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji,
- poziom docelowy,
- poziomy celów długoterminowych.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, powinno być zaliczenie strefy do jednej z 3 klas A, B, C:

- A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych;
- B – oznacza, że stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy;

W przypadku poziomu celu długoterminowego dla ozonu przyjęto następujące oznaczenie klas:

- klasa D1 – jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 – jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy przekraczają poziom celu długoterminowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

Ocena według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia**Tab. 1 Klasyfikacja strefy wielkopolska z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia**

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM _{2,5}	PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Strefa wielkopolska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A/D2

źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2014”, WIOŚ Poznań, 2015

Interpretując wyniki klasyfikacji należy pamiętać, że wynik taki nie powinien być utożsamiany ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy. Klasa C może oznaczać np. lokalny problem związany z daną substancją.

Przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ dotyczyły stężeń 24 – godzinnych oraz w dwóch przypadkach przekroczenia stężenia średnie dla roku (w Nowym Tomyślu i Wągrowcu). Stężenia pyłu PM₁₀ wykazują wyraźną zmienność sezonową – przekroczenia dotyczą tylko sezonu zimnego (grzewczego). W sezonie letnim nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu substancji. Wg WIOŚ można zatem przypuszczać, iż powodem przekroczeń w sezonie grzewczym jest niska emisja z sektora komunalno-bytowego wpływająca na wyraźne pogorszenie warunków aerosanitarnych. Duży wpływ na sytuację aerosanitarną miast ma również ich położenie geograficzne, rodzaj i charakter zabudowy miejskiej, jej lokalizacja oraz możliwość przewietrzania obszaru.

Zaliczenie strefy do klasy C oznacza, że należy większą uwagę skupić na zadaniach związanych z ograniczeniem emisji niskiej oraz edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie zagrożeń dla zdrowia jakie wiąże się z niezadowalającym stanem powietrza atmosferycznego.

Ocena według kryteriów odniesionych do ochrony roślin

Rezultatem końcowym oceny stref pod kątem ochrony roślin, podobnie jak pod kątem ochrony zdrowia, jest określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie.

Tab. 2 Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	NO _x	SO ₂	O ₃
Strefa wielkopolska	A	A	A/D2

źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2014”, WIOŚ Poznań, 2015

5.1.2 Presja

Presja na środowisko w zakresie stanu czystości powietrza atmosferyczna powstaje na skutek czynników naturalnych i antropogenicznych. Spośród czynników antropogenicznych najważniejszymi są emisje zanieczyszczeń:

- ze źródeł komunikacyjnych,
- z domowych kotłowni,
- ze źródeł przemysłowych.

1. Zanieczyszczenia komunikacyjne powstają w wyniku eksploatacji dróg należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w trakcie spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa stosowanego do ich napędu. Zdecydowanie większa ilość zanieczyszczeń wprowadzana jest do powietrza z emisji samochodów benzynowych.

Możliwość występowania emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych dotyczy głównie obszarów przyległych do dróg najczęściej uczęszczanych. Przez teren gminy Dobrzyca nie przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie. Na terenie Gminy znajduje się 76 dróg gminnych o łącznej długości 98,10 km oraz drogi powiatowe o numerach: 5145P, 4309P, 5143P, 4172P, 4173P, 4174P, 5147P, 4322P, 4321P, 4324P, 4223P, 4326P, 5149P, 4331P, 4332P, 4333P. Nie są to drogi uczęszczane tak często jak drogi wojewódzkie, czy krajowe.

2. Emisja niska to emisja pyłów i szkodliwych gazów pochodząca z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób. Do źródeł niskiej emisji należy zaliczyć przede wszystkim indywidualne posesje, ciepłownie miałowo – węglowe a także mniejsze zakłady produkcyjne, punkty usługowe i handlowe. Duża ilość emitorów wprowadzających zanieczyszczenia z kominów o niewielkiej wysokości powoduje, że zjawisko to może być uciążliwe, gdyż zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstawania, a są to najczęściej obszary o zwartej zabudowie mieszkaniowej. Niska emisja jest szczególnie uciążliwa w tzw. sezonie grzewczym. Najmniej ekologicznym paliwem w tym przypadku jest węgiel. Rzeczywista emisja zanieczyszczeń z jednego źródła może się różnić w zależności od:

- spalania paliw o różnej kaloryczności i jakości (np. zróżnicowana zawartość związków siarki w węglu),
- stanu technicznego pieców,
- spalania w domowych piecach części odpadów (szczególnie tworzyw sztucznych).

W Gminie znacznie przeważa metoda ogrzewania przez opalanie węglem i drewnem. Mieszkańcy i przedsiębiorstwa posiadają ciepło z własnych palenisk. Ze względu na dużą ilość tego typu źródeł emisji nie jest możliwe monitorowanie każdego z nich, a tym samym określenie dokładnej ilości dostających się z nich do atmosfery zanieczyszczeń.

Ponadto wiele budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych charakteryzuje się dużymi stratami ciepła z uwagi na brak odpowiedniej izolacji ścian i stropów, a także z powodu okien o wysokim współczynniku przenikania ciepła.

Gmina jest do pewnego stopnia zgazyfikowana. W sieć gazową wyposażone są miejscowości: Dobrzyca, Izbicno, Karmin, Karminek, Sośniczka, Strzyżew i Trzebowa. Sieć jest zasilana z Kopalni Gazu Ziarnego Radlin Ośrodka Grupowego Jarocin, którego obszar i teren górniczy *Jarocin I* znajduje się częściowo na terenie gminy Dobrzyca. W części wschodniej gminy projektowany jest gazociąg magistralny tranzytowy wysokiego ciśnienia DN 1 000 relacji Odolanów – Wydartowo. Ponadto w związku z przyszłą eksploatacją złoża gazu ziemnego *Karmin* planowana jest budowa

gazociągu DN 150 łączącego strefę przyodwiertniczą zlokalizowaną w m. Nowy Karmin z Kopalnią Gazu Ziarnego Jarocin (KGZ Jarocin).

Obecnie długość sieci gazowej na terenie Gminy Dobrzyca wynosi 32,85 km (wg danych GUS, stan na koniec 2013 r.). Z sieci gazowej korzysta 5,7,% mieszkańców (wg danych GUS na koniec 2013 r.). Większość, bo 110 na 119 odbiorców gazu wykorzystuje go do ogrzewania pomieszczeń (wg danych GUS na koniec 2013 r.).

3. Zanieczyszczenia przemysłowe na terenie gminy Dobrzyca stanowią niewielki procent. Wśród substancji emitowanych przez nieliczne zakłady zlokalizowane na terenie Gminy przeważają zanieczyszczenia charakterystyczne dla procesów spalania paliw do celów energetycznych i technologicznych, czyli dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Wielkość emisji zależy od ilości i jakości używanego paliwa, wyposażenia w urządzenia oczyszczające gazy odlotowe oraz skuteczność działania tych urządzeń.

5.1.3 Cel

Poprawa stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.

5.1.4 Strategia realizacji celu oraz kierunki działań do roku 2022

Z punktu widzenia ochrony powietrza istotne są następujące kierunki działań:

1. Prowadzenie monitoringu jakości powietrza i ocena poziomu zanieczyszczeń w powietrzu zgodnie z wymaganiami ustawowymi.
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców na temat zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w kotłowniach domowych.
3. Modernizacja systemów ogrzewania na terenie gminy poprzez zastosowanie źródeł ciepła innych niż węglowe (stopniowa likwidacja kotłowni wyposażonych w stare wyeksploatowane kotły opalane węglem na rzecz podłączania do sieci ciepłej, instalowania kotłowni gazowych, olejowych lub opalanych biomasą czy ekogroszkiem).
4. Wymiana niskosprawnych kotłów węglowych na wysokosprawne kotły retortowe opalane węglem.
5. Termomodernizacja istniejących budynków, stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów.
6. Tworzenie programu gazyfikacji i jego sukcesywna realizacja.
7. Budowa i modernizacja istniejących dróg i linii kolejowych oraz systematyczne usprawnianie komunikacji zbiorowej.
8. Wspieranie rozwoju ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych.
9. Utrzymywanie i budowa stref zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Ze względu na stwierdzenie ponadnormatywnego poziomu ozonu w powietrzu został sporządzony Program ochrony powietrza (POP) dla strefy wielkopolskiej. Analogiczny program dla strefy wielkopolskiej został sporządzony z uwagi na przekroczenia dopuszczalnego stężenia pyłu PM10

i benzo(a)pirenu. W Programach tych przedstawiono podstawowe kierunki działań mające skutkować ograniczeniem zanieczyszczenia powietrza ozonem, pyłem PM10 i benzo(a)pirenem. Kierunki te, w dużym stopniu pokrywają się z działaniami na rzecz ograniczenia zanieczyszczenia powietrza pozostałymi substancjami. Powinny być zatem realizowane kompleksowo w ramach Programów ochrony powietrza dla poszczególnych stref województwa wielkopolskiego.

5.1.5 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Realizacja działań przedstawionych w POP dla strefy wielkopolskiej oraz w POP dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon	Gmina	do 2020	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne gminy, środki pomocowe, fundusze ekologiczne
Monitoring jakości powietrza	WIOŚ w Poznaniu, WSSE, PSSE	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki budżetu państwa
Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych	Gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, media	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze zewnętrzne
Rozbudowa sieci gazowej na terenie Gminy	PGNiG S.S., FX Energy Poland Sp. z o.o., Gmina	do 2020	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze zewnętrzne
Projekty w zakresie ochrony powietrza i energetyki (m.in. rozbudowa układów energetycznych, modernizacja kotłowni, modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczych itp.)	Gmina, ZOZ, Szkoły	do 2017	-	25 000	25 000	-	środki własne
Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych obiektów komunalnych	Gmina	do 2020	-	1 000 000	2 000 000	1 000 000	środki własne, pożyczka z WFOŚiGW, środki unijne
Termomodernizacja budynku Gimnazjum w Dobrzycy wraz z modernizacją źródła ciepła	Gmina	do 2016	287 000	335 000	-	-	środki własne, środki unijne

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Lutyni	Gmina	do 2017	100 000	-	300 000	-	środki własne
Rozbudowa Przedszkola Publicznego w Lutyni przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lutyni	Gmina	do 2015	200.000	-	-	-	środki własne
Remont sali wiejskiej w Polskich Olędрах	Gmina	do 2018	7 350,43	20 000	20 000	100 000	środki własne, środki unijne
Kontynuacja remontu Sali wiejskiej w m. Izbiczo wraz z wykonaniem nowej instalacji c.o. Izbiczo	Gmina	do 2016	11350,49	12 000	-	-	środki własne
Remont sali wiejskiej Karminiec	Gmina	2015	7 837,52	-	-	-	środki własne
Przebudowa i remonty dróg gminnych	Gmina	Do 2018	-	1 000 0000	1 000 000	1 000 0000	środki własne krajowe, unijne
Remonty częściowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie Powiatu Pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno	Zarząd Dróg Powiatowych w Pleszewie	2015	85 239	-	-	-	środki własne
Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy	Gmina	do 2015	116 500	-	-	-	środki własne
Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy	Gmina	do 2016	25 974	25 000	-	-	środki własne
Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej w Karminie	Gmina	do 2016	36 727,03	17 000	-	-	środki własne
III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni	Gmina	2015	15 272,51	-	-	-	środki własne

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych

5.2 Hałas

5.2.1 Analiza stanu istniejącego

Stan klimatu akustycznego jest jednym z najistotniejszych czynników określających jakość środowiska, bezpośrednio odczuwalnym przez człowieka i mającym fundamentalne znaczenie dla możliwości odpoczynku i regeneracji sił. Narażenie na hałas może stwarzać zagrożenie dla zdrowia. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014r., poz. 112 tekst jednolity). Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób zagospodarowania. Dla poszczególnych terenów podano dopuszczalny równoważny poziom hałasu w porze dnia (6:00 – 22:00) i nocy (22:00 – 6:00) oraz dopuszczalne wartości wskaźników długookresowych dla poszczególnych rodzajów źródeł hałasu i przedziałów czasowych. Dla hałasów drogowych i kolejowych dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dnia – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 68 dB, w porze nocy 45 – 60 dB. Wartości te są wymagane zarówno w przypadku wskaźników oceny hałasu stosowanych w polityce długookresowej, jak i w odniesieniu do jednej doby.

Tab. 3 Dopuszczalne poziomy hałas w środowisku

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1.	a. Strefa ochronna „A” uzdrowiska, b. tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c. tereny domów opieki społecznej d. tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. tereny zabudowy zagrodowej c. tereny rekreacyjno- wypoczynkowe ²⁾ d. tereny mieszkaniowo- usługowe	65	56	55	45
4.	tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

¹ - wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych,

² - w przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy,

³ - strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tab. 4 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku – wskaźniki stosowane przy prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom			
		Drogi lub linie kolejowe ¹		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1.	a. Strefa ochronna „A” uzdrowiska, b. tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c. tereny domów opieki społecznej d. tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
3.	a. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. tereny zabudowy zagrodowej c. tereny rekreacyjno- wypoczynkowe d. tereny mieszkaniowo- usługowe	68	59	55	45
4.	tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²	70	65	55	45

¹ - wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych,

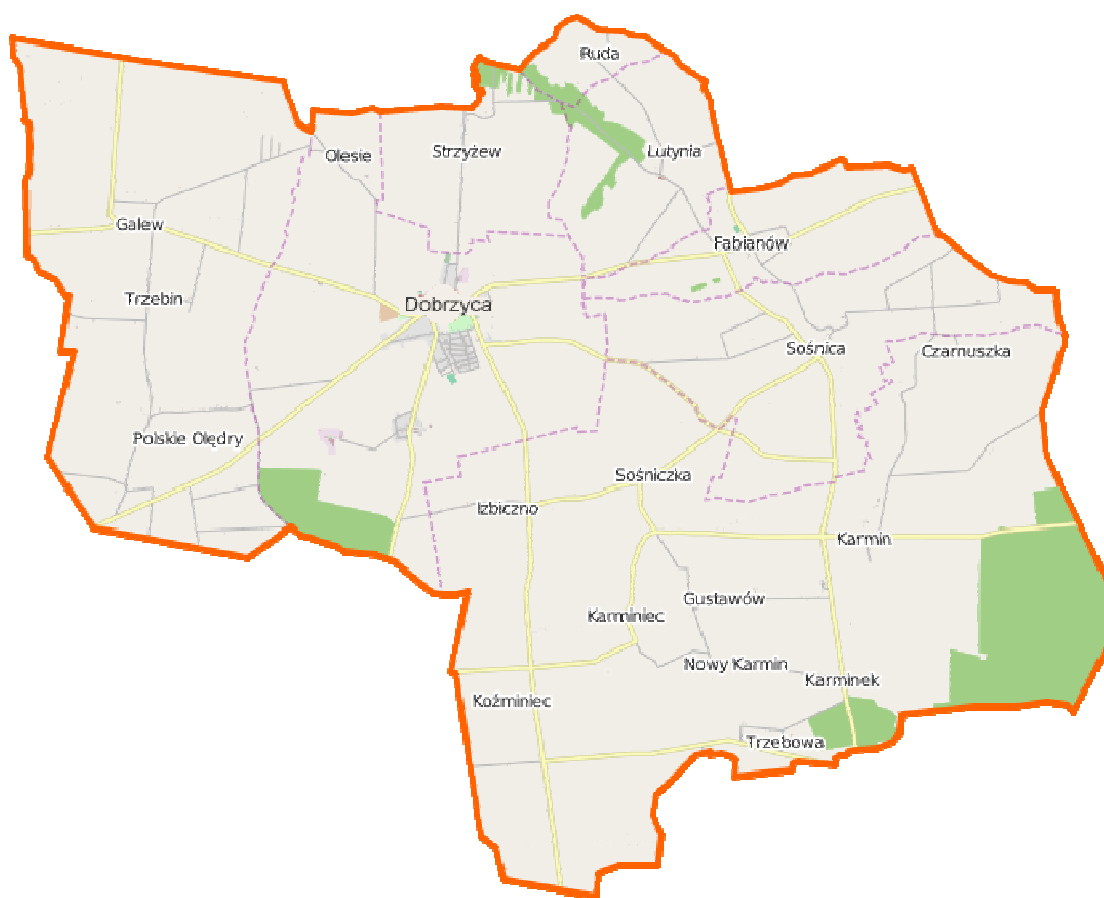
² - strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Spełnienie wymogów rozporządzenia nie gwarantuje mieszkańcom warunków, w których nie występuje uciążliwe oddziaływanie hałasu. Przyjęte standardy stanowią kompromis pomiędzy oczekiwaniami i realnymi możliwościami ograniczania hałasów komunikacyjnych.

Hałas komunikacyjny

Klimat akustyczny gminy Dobrzyca w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy. Na terenie Gminy nie występują drogi szybkiego ruchu, autostrady, drogi krajowe i wojewódzkie ani transport kolejowy. Gminę przecina jedynie sieć dróg powiatowych i gminnych. Na terenie Gminy znajduje się 76 dróg gminnych o łącznej długości 98,10 km oraz drogi powiatowe o numerach: 5145P, 4309P, 5143P, 4172P, 4173P, 4174P, 5147P, 4322P, 4321P, 4324P, 4223P, 4326P, 5149P, 4331P, 4332P, 4333P. Drogi powiatowe i gminne są mniej obciążone ruchem komunikacyjnym.

Rys. 4 Mapa dróg dla Gminy Dobrzyca

źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dobrzyca_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dobrzyca_(gmina))

Na chwilę obecną brak jest danych na temat natężenia ruchu na tych drogach oraz poziomu hałasu związanych z ruchem. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2013 prezentuje wyniki monitoringu jedynie w punktach wybranych i najczęściej narażonych na znaczną emisję hałasu. Brak jest danych o poziomie hałasu związanego z ruchem pojazdów oraz natężeniu ruchu pojazdów poruszających się na drogach przebiegających przez teren gminy Dobrzyca.

Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów,

rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających. Przyczyną hałasu drogowego jest przede wszystkim interakcja pomiędzy oponą a nawierzchnią a także dźwięki samego pojazdu (m. in. silnika, systemu napędowego, systemu wydechowego). Kontakt opony z nawierzchnią staje się głównym źródłem hałasu występuje u większości samochodów przy prędkości powyżej 55 km/h, a w przypadku samochodów ciężarowych przy prędkości powyżej 70 km/h.

Powstawanie hałasu powodowane jest przez m. in.:

- zwiększenie szerokości opony – każde dodatkowe 10 mm szerokości powoduje wzrost hałasu o 0,2 – 0,4 dB,
- szorstkość nawierzchni - choć również bardzo gładkie nawierzchnie mogą generować hałas,
- szybkie tłoczenie i rozprężanie powietrza w miejscu kontaktu opony z nawierzchnią.

Natężenie dźwięku mierzy się w decybelach dB, skali logarytmicznej, gdzie podwójne zwiększenie głośności odpowiada wzrostowi natężenia dźwięku o 3 dB. Oznacza to, że poziom dźwięku wynoszący 68 dB jest dwa razy głośniejszy niż poziom dźwięku wynoszący 65 dB. Z natury tej skali wynika, że zmniejszenie hałasu o zaledwie kilka decybeli stanowi bardzo dużą różnicę.

Hałas przemysłowy

Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od rodzaju wykorzystywanych maszyn i urządzeń. Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* zapewnienie właściwego kształtowania klimatu akustycznego w otoczeniu obiektów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych jest obowiązkiem ich właściciela (lub innego podmiotu posiadającego do nich tytuł prawny). Hałas przemysłowy na terenie gminy Dobrzyca nie stanowi większego problemu. Nieliczne i nieduże zakłady prowadzą działalność na niewielką skalę, przez co nie można mówić o uciążliwości powodowanej przez hałas przemysłowy.

5.2.2 Cel

Niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.

5.2.3 Kierunki działań do roku 2020

Polityka w zakresie ochrony przed hałasem powinna skupić się na stępujących kierunkach działań:

1. Propagowanie budowy ścieżek rowerowych.
2. Propagowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska obejmujące: prowadzenie nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach, stosowanie ograniczeń prędkości, stosowanie tzw. Cichych nawierzchni przy budowie lub modernizacji dróg (asfalt porowaty (pa), dwuwarstwowe nawierzchnie porowate, mnu- mieszanka o nieciągłym uziarnieniu lub sma- mastyks grysowy, mieszanka z dodatkiem gumy).

3. Ograniczanie emisji hałasu przemysłowego m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu.
4. Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji obiektów przemysłowych przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego i w procedurach inwestycyjnych.
5. Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania, czyli podziału na strefy od najbardziej narażonej na hałas do strefy o najbardziej rygorystycznych wymogach ochrony akustycznej.
6. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

Ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego można uzyskać poprzez poprawę stanu nawierzchni drogi, a także poprawę płynności ruchu uzyskaną poprzez takie zabiegi, jak:

- poszerzenie drogi,
- wydzielenie pasów do skrętu w rejonie skrzyżowań,
- budowa zatok w rejonie przystanków komunikacji,
- budowa przestrzeni parkingowych,
- zmiana geometrii łuków,
- zmiana geometrii skrzyżowań w tym budowa skrzyżowań wielopoziomowych

i inne działania o podobnym charakterze.

Zmniejszenie uciążliwości akustycznych w środowisku należy osiągać poprzez zastosowanie np.: tłumików, ekranów i obudów akustycznych, zwiększenie izolacyjności akustycznej przegród zewnętrznych budynków produkcyjnych oraz zwiększenie chłonności akustycznej ścian wewnątrz tych budynków, wymianę hałaśliwych urządzeń na cichsze, zmianę lokalizacji głównych źródeł hałasu, zmianę ruchu komunikacyjnego na terenie zakładu.

5.2.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Wprowadzanie do m.p.z.p. zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem (rozgraniczenie terenów o zróżnicowanej funkcji)	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Bieżąca kontrola zakładów pracy w zakresie emisji hałasu	WIOŚ w Poznaniu	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	środki własne

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Wzmocnienie działalności kontrolnej organów samorządowych w porozumieniu z WIOŚ w zakresie emisji hałasu przez podmioty korzystające ze środowiska	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Rejestr obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych	WIOŚ w Poznaniu	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	środki własne
Działania obniżające ponadnormatywny hałas w zakładach pracy	Zakłady pracy	-	bd	bd	bd	bd	środki własne
Przebudowa i remonty dróg gminnych	Gmina	Do 2018	-	1 000 0000	1 000 000	1 000 0000	środki własne krajowe, unijne
Remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych dróg powiatowych na terenie Powiatu Pleszewskiego przy użyciu recyklera oraz masą na zimno	Zarząd Dróg Powiatowych w Pleszewie	2015	85 239	-	-	-	środki własne
Budowa drogi ul. Promienna w Dobrzycy	Gmina	Do 2015	116 500	-	-	-	środki własne
Remont chodnika ul. Targowa w Dobrzycy	Gmina	2016	25 974	25 000	-	-	środki własne
Kontynuacja budowy chodnika przy drodze gminnej j w Karminie	Gmina	2016	36 727,03	17 000	-	-	środki własne
III etap budowy chodnika wzdłuż drogi gminnej w Lutyni	Gmina	2015	15.272,51	-	-	-	środki własne

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego, strony internetowej Zarządu Dróg Powiatowych w Pleszewie
b.d.k. – bez dodatkowych kosztów, b.d. – brak danych

5.3 Promieniowanie elektromagnetyczne

5.3.1 Analiza stanu istniejącego

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* w art. 3 definiuje pole elektromagnetyczne, jako pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego wielkiej częstotliwości (powyżej 100 kHz) zaliczono urządzenia radiokomunikacyjne i radiolokacyjne – stacje bazowe telefonii komórkowej. Natomiast wśród źródeł o częstotliwości 50 Hz wyróżniono urządzenia przemysłowe, wykorzystywane w gospodarstwach domowych oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej.

Promieniowanie elektromagnetyczne stanowi specyficzny czynnik fizyczny, towarzyszący pracy różnego typu urządzeniom radiokomunikacyjnym. Zbyt długie oddziaływanie pól elektromagnetycznych o dużych mocach może powodować zakłócenia w funkcjonowaniu organizmów. Dlatego też konieczna jest ochrona człowieka przed skutkami działania pola elektromagnetycznego, eliminująca możliwość występowania szkodliwych oddziaływań w miejscach dostępnych dla ludzi. Można to osiągnąć poprzez odpowiednie usytuowanie anten nadawczych oraz dobór parametrów urządzeń nadawczych tak, aby wartość natężenia pola elektromagnetycznego w miejscach przebywania ludzi były w pełni bezpieczne dla stanu ich zdrowia. W przypadku stacji bazowej telefonii komórkowej działającej w zakresie częstotliwości mikrofalowych dopuszczalny poziom promieniowania niejonizującego, określony średnią gęstością mocy pola elektromagnetycznego, wynosi $0,1 \text{ W/m}^2$.

Źródłem pól elektromagnetycznych na terenie gminy Dobrzyca są linie energetyczne oraz stacje telefonii komórkowej. Dla linii energetycznych w należy przestrzegać wskazanych odległości względem lokalizacji domów mieszkalnych, co swoje uregulowania powinno znaleźć w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Stacje bazowe telefonii komórkowej powstają w na samodzielnych masztach lub na dachach wysokich budynków. Za emisję oraz monitoring promieniowania elektromagnetycznego odpowiedzialny jest inwestor.

Gmina Dobrzyca jest zasilana w energię elektryczną siecią linii wysokiego napięcia 110 kV z rejonu konińskiego. Rozprowadzająca sieć średnich napięć 15 kV przebiega napowietrznie. Na terenie Gminy znajduje się także fragment elektroenergetycznej linii o napięciu 400 kV relacji Plewiska (Kromolice) – Ostrów, wzdłuż której należy uwzględnić pas technologiczny o szerokości 56 m (po 28 m od osi linii w obu kierunkach), dla którego obowiązują ograniczenia zagospodarowania i użytkowania jego terenu.

Wykaz nadajników telekomunikacyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy Dobrzyca przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 5 Wykaz nadajników telekomunikacyjnych na terenie Gminy Dobrzyca

Lp	Lokalizacja	Opis
1.	Dobrzyca, ul. Jarocińska 18	T-Mobile GSM900 (47035)
2.	Dobrzyca, ul. Ostrowska 1	Plus GSM900 (33788)
3.	Dobrzyca, ul. Ostrowska 1	Aero 2 GSM900 (35968)

źródło: <http://mapa.btsearch.pl>.

Zasięg występowania pól elektromagnetycznych o wartościach granicznych, czyli wartościach, które nie mogą być przekraczane w środowisku, w otoczeniu anten stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM900 intensywność pól elektromagnetycznych jest niewielka i nie przekracza w żadnym przypadku od kilku do kilkunastu $\mu\text{W}/\text{m}^2$ (poniżej $0.02 \text{ W}/\text{m}^2$).

Tab. 6 Intensywność pola elektromagnetycznego w różnej odległości od anten nadawczych

Źródło emisji	Moc [W]	Zasięg [km]	Gęstość strumienia energii [W/m^2] na ziemi	
			100 m od anteny	1000 m od anteny
Stacja bazowa GSM900	40	32	0,0003	0,00001

źródło: Stacje bazowe telefonii komórkowej i zdrowie Elżbieta Sobiczewska, Stanisław Szmigielski, Zakład Ochrony Mikrofalowej, Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii, Warszawa 2007

Operatorzy stacji bazowych telefonii komórkowej, na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (t.j. Dz. U. 2003, Nr 182, poz. 1883 ze zm.), zostali zobowiązani do dotrzymania poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy poziomy te nie są dotrzymane.

Dla inwestycji, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. zaliczają się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ocena wpływu na środowisko jest przeprowadzana na etapie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia.

W roku 2014 wykonano kolejną serię badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Badania były prowadzone poza terenem gminy Dobrzyca. Podobnie jak w latach ubiegłych w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego ($7 \text{ V}/\text{m}$ dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz). Najwyższy zmierzony poziom składowej elektrycznej pola o wartości $1,94 \text{ V}/\text{m}$ zmierzono w Poznaniu (Rondo Żegrze). Był to jednocześnie jedyny punkt, w którym stwierdzono wartość wyższą od $1 \text{ V}/\text{m}$.

5.3.2 Cel

Minimalizacja oddziaływania oraz bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.

5.3.3 Kierunki działań do roku 2020

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

1. Monitoring potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych i prowadzenie bazy danych (m.in. w kontekście rozwijających się sieci stacji bazowych telefonii komórkowej).
2. Współpracę gminy ze służbami kontrolno-pomiarowymi oraz identyfikowanie miejsc wymagających badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, współpraca przy inwentaryzacji źródeł elektromagnetycznych.
3. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
4. Edukację ekologiczną mieszkańców w zakresie rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.
5. Propagowanie lokalizacji linii elektromagnetycznych o napięciu 110 kV i wyższym poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową oraz miejscem dostępu dla ludności.

5.3.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Wprowadzanie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Państwowy monitoring PEM w środowisku na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludzi	WIOŚ w Poznaniu	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	WIOŚ, WFOŚiGW, NFOŚiGW
Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji pól elektromagnetycznych	Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń, WIOŚ w Poznaniu	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Prowadzenie rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym oraz jego aktualizacja	WIOŚ w Poznaniu	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Modernizacja sieci elektroenergetycznych	Właściciele sieci	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, fundusze pomocowe w tym z UE

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d.k. – bez dodatkowych kosztów

5.4 Wody powierzchniowe i podziemne

5.4.1 Analiza stanu istniejącego

5.4.1.1 Wody powierzchniowe

W ujęciu hydrograficznym teren gminy Dobrzyca w całości przynależy do dorzecza Warty. Przez Gminę przepływa rzeka Lutynia, będąca lewobrzeżnym dopływem Warty. Rzekę Lutynię charakteryzują nierównomierne i niskie przepływy, co czyni ją podatną na zanieczyszczenia. W okresie bardzo wysokich przepływów istnieje zagrożenie powodziowe.

W zachodniej części Gminy, w okolicach wsi Polskie Olędry przepływa rzeka Orla, będąca dopływem Baryczy. W centralnej części Gminy przepływa rzeka Potoka zwana często Patoką. Na terenie Gminy brak jest jezior. Licznie występują tu rowy i glinianki. Część rowów melioracyjnych łączy się z rzeką Orlą.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi na stronie RZGW w Poznaniu oraz zapisami Planu Gospodarowania Wodami dla obszaru dorzecza Odry na terenie gminy Dobrzyca wyodrębniono następujące jednolite części wód powierzchniowych:

Giszka PLRW6000161849329 – należąca do SCWP o kodzie W0810, jest to potok nizinny lessowo-gliniasty o statusie – naturalna część wód o złym stanie. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: z uwagi na intensywne rolnictwo; 92,65% powierzchni zlewni zajmuje OSN; wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący 77,31 m/km².

Lubieszka PLRW600016185269 – należąca do SCWP o kodzie W0901, jest to potok nizinny lessowo-gliniasty o statusie – naturalna część wód o złym stanie. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: ponad 70% powierzchni zlewni zajmują tereny rolne; wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący 184,08 m/km²; długotrwały proces inwestycyjny budowy przydomowych oczyszczalni ścieków – derogacja do 2027r.

Lutynia do Radowicy PLRW60001618524 – należąca do SCWP o kodzie W0901, jest to potok nizinny lessowo-gliniasty, o statusie – naturalna część wód o złym stanie. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: ponad 80% powierzchni zlewni zajmują tereny rolne; wskaźnik gęstości zaludnienia = 101,46 m/km² nie daje ekonomicznego uzasadnienia budowy kanalizacji, długotrwały proces inwestycyjny budowy przydomowych oczyszczalni ścieków – derogacja do 2027r.; budowa zbiornika wodnego Lutynia (2010 – 2012 r.)

Ner PLRW600017184949 – należąca do SCWP o kodzie W0811, jest to potok nizinny piaszczysty, o statusie – silnie zmieniona część wód, o złym stanie, Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nie osiągnięcia celów środowiskowych. Uzasadnienie derogacji: ponad 80% pow. zlewni zajmują tereny rolne; wskaźnik gęstości zaludnienia wynoszący

187,03 m³/km², długotrwały proces inwestycyjny budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; zaburzony reżim hydrologiczny (zrzuty ścieków).

Jakość wód powierzchniowych

Monitoring stanu wód, od uzyskania członkostwa Polski w Unii Europejskiej, prowadzony jest według tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Nadrzędnym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wód do roku 2015.

Badania jakości wód powierzchniowych prowadzone są w zależności od presji na środowisko wodne w trzech zakresach:

- diagnostycznym (MD) z częstotliwością raz na 6 lat,
- operacyjnym (MO) z częstotliwością raz na 3 lata,
- badawczym (MB) - częstotliwość ustalana jest w zależności od potrzeb.

Punkty kontrolno-pomiarowe monitoringu operacyjnego dzielą się na celowe i operacyjne (dotyczące wód zagrożonych).

Obecnie przedmiotem badań monitoringowych jakości wód powierzchniowych są jednolite części wód powierzchniowych (JCW). Pojęcie to, wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną, oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

Ocena stanu wód definiowana jest, jako wypadkowa stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód, gdzie:

- **stan ekologiczny** – określany jest dla naturalnych jednolitych części wód. Stan ekologiczny może być: bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby, zły.
- **potencjał ekologiczny** – określany jest dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Na ocenę stanu/potencjału ekologicznego składa się:

- ocena elementów biologicznych, prowadzona w zakresie klas I–V,
- ocena elementów fizyczno-chemicznych :
 - dla rzek w zakresie klas: I; II; stan / potencjał poniżej dobrego,
 - dla jezior - stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) – stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ocena elementów hydromorfologicznych.

Giszka

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW Giszka PLRW6000161849329 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Giszka – Tursko znajdującym się na terenie gminy Gołuchów, powiat pleszewski. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: III (stan umiarkowany),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II ,
- klasa elementów fizykochemicznych: stan poniżej dobrego.

Stan ekologiczny określono jako umiarkowany. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

Lubieszka

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW *Lubieszka* PLRW600016185269 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Lubieszka – Parzewnia znajdującym się na terenie gminy Żerków, powiat jarociński. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: IV (stan słaby),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II (stan dobry),
- klasa elementów fizykochemicznych: stan poniżej dobrego.

Stan ekologiczny określono jako słaby. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

Lutynia

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW *Lutynia do Radowicy* PLRW60001618524 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Lutynia – Wyszki znajdującym się na terenie gminy Kotlin, powiat jarociński. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: III (stan umiarkowany),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II (stan dobry) ,
- klasa elementów fizykochemicznych: stan poniżej dobrego.

Stan ekologiczny określono jako umiarkowany. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

Ner

W ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu zostały przebadane wody JCW *Ner* PLRW600017184949 w punkcie pomiarowo-kontrolnym Ner – Rokutów znajdującym się na terenie gminy Pleszew, powiat pleszewski. Dla poszczególnych elementów otrzymano następujące wyniki:

- klasa elementów biologicznych: III (potencjał umiarkowany),
- klasa elementów hydromorfologicznych: II (potencjał dobry),
- klasa elementów fizykochemicznych: poniżej potencjału dobrego.

Potencjał ekologiczny określono jako umiarkowany. Ogólny stan wód oceniona jako zły.

5.4.1.2 Wody podziemne

Użytkowe wody podziemne na omawianym obszarze związane są z czwartorzęдовymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi.

Piętro czwartorzędowe obejmuje większą część Wielkopolski tworząc główne piętro wodonośne. W jego obrębie można wyróżnić dwa główne pietra wodonośne. Pierwszy z nich związany jest

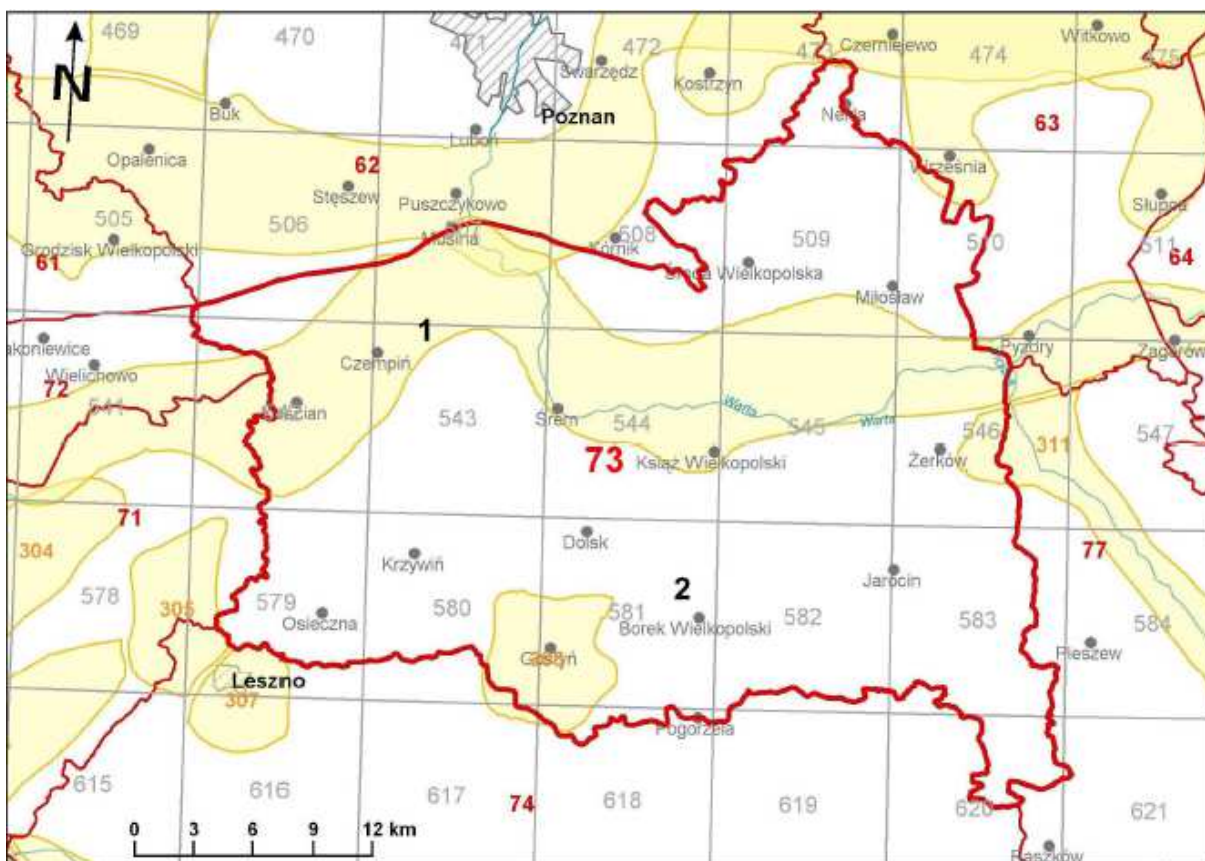
z piaskami, żwirami wodnolodowcowymi i piaskami zastoiskowymi zlodowacenia północnopolskiego, oraz górnym poziomem utworów (piasków, żwirów) zlodowacenia środkowopolskiego i lokalnie występującymi piaskami i żwirami rzecznyymi interglacjału eemskiego. Poziom ten nie jest ciągły. Zasobne w wodę są także osady aluwialne współczesnych dolin rzecznych, czyli głównie Noteci.

Drugi poziom związany jest z piaskami i żwirami rzecznyymi interglacjału mazowieckiego oraz dolnym poziomem piasków i żwirów zlodowacenia środkowopolskiego. Poziom ten przechodzi w trzeciorzędowy (mioceński), tworząc wspólny czwartorzędowo- trzeciorzędowy poziom wodonośny. Z reguły warstwa wodonośna jest dobrze izolowana.

Piętro trzeciorzędowe występujące prawie w całej Wielkopolsce rozpoznane jest głównie do stropowych warstw miocenu i pliocenu, natomiast spągowe partie zbadane są fragmentarycznie. W okolicach Czarnkowa, Piły i Chodzieży w spągowych partiach zbiornika trzeciorzędowego, lokalny poziom wodonośny tworzą utwory oligoceńskie. Poziom mioceński wykształcony w postaci zespołu warstw piaszczystych przewarstwionych ilami, mułkami i węglami brunatnymi występuje najczęściej na głębokości poniżej 50 m, czasami w strefie 150 – 200 m.

Obszar Gminy znajduje się poza zasięgiem głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

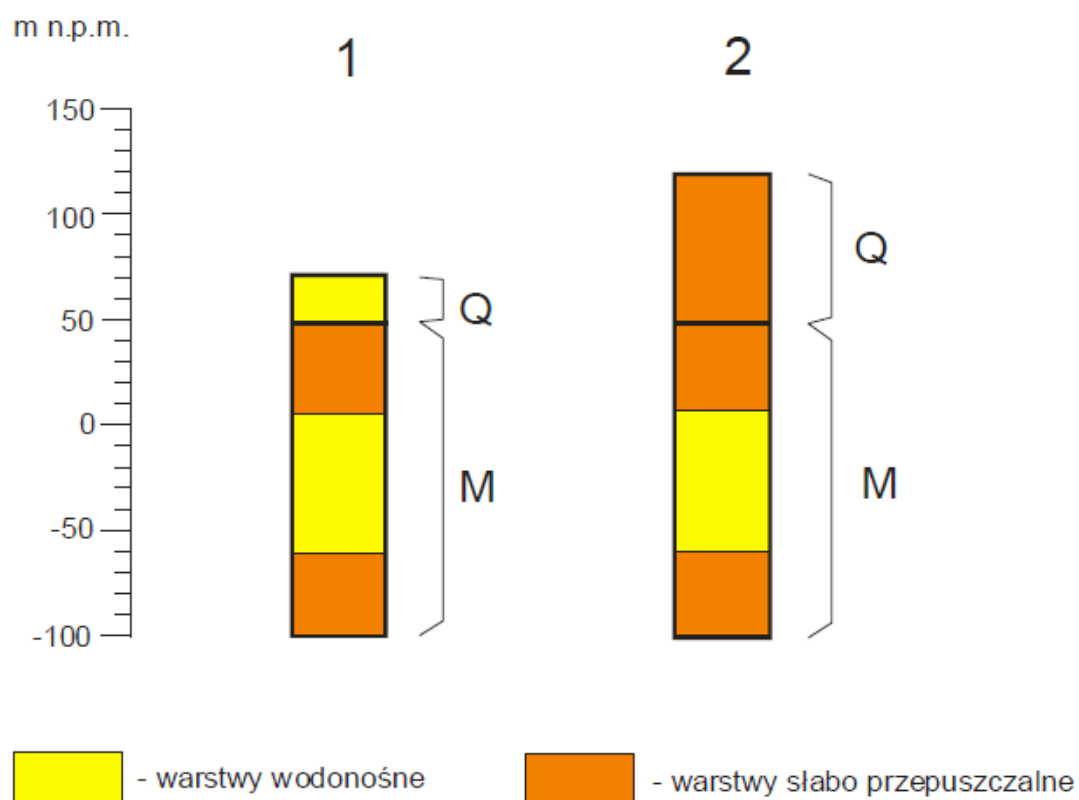
Teren gminy Dobrzyca znajduje się obrębie jednolitych części wód podziemnych JCWPd nr 73 (oznaczona zgodnie z obecnie obowiązującym podziałem). Aktualna wersja podziału JCWPd na 161 części obowiązuje do końca 2015 r. Planuje się, że projektowana, nowa wersja podziału na 172 części oraz subczęści, po akceptacji KZGW, będzie obowiązywała od 2016 r. Wówczas JCWPd występujący w granicach gminy Dobrzyca będzie oznaczony jako JCWPd nr 61. Poniższe rysunki przedstawiają JCWPd wg obecnej i planowanej numeracji zgodnie z danymi zamieszczonymi na oficjalnej stronie internetowej Państwowego Instytutu Geologicznego.

Rys. 5 Lokalizacja JCWPd nr 73 na terenie gminy Dobrzyca oznaczony zgodnie z podziałem obowiązującym do 2015 r.

http://www.psh.gov.pl/plik/id,4910,v,artykul_5576.pdf

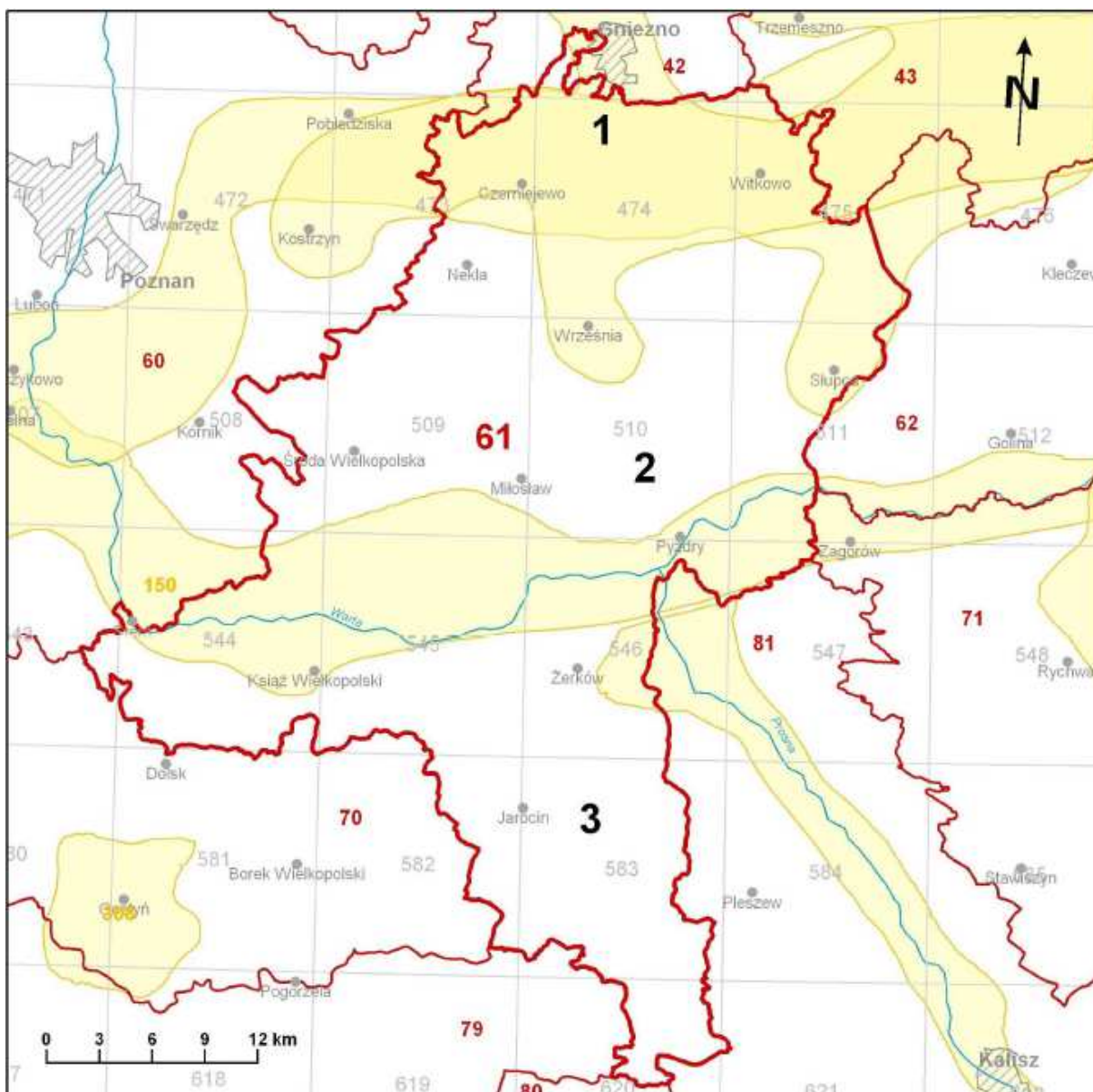
Profile

Q, M – wody porowe w utworach piaszczystych

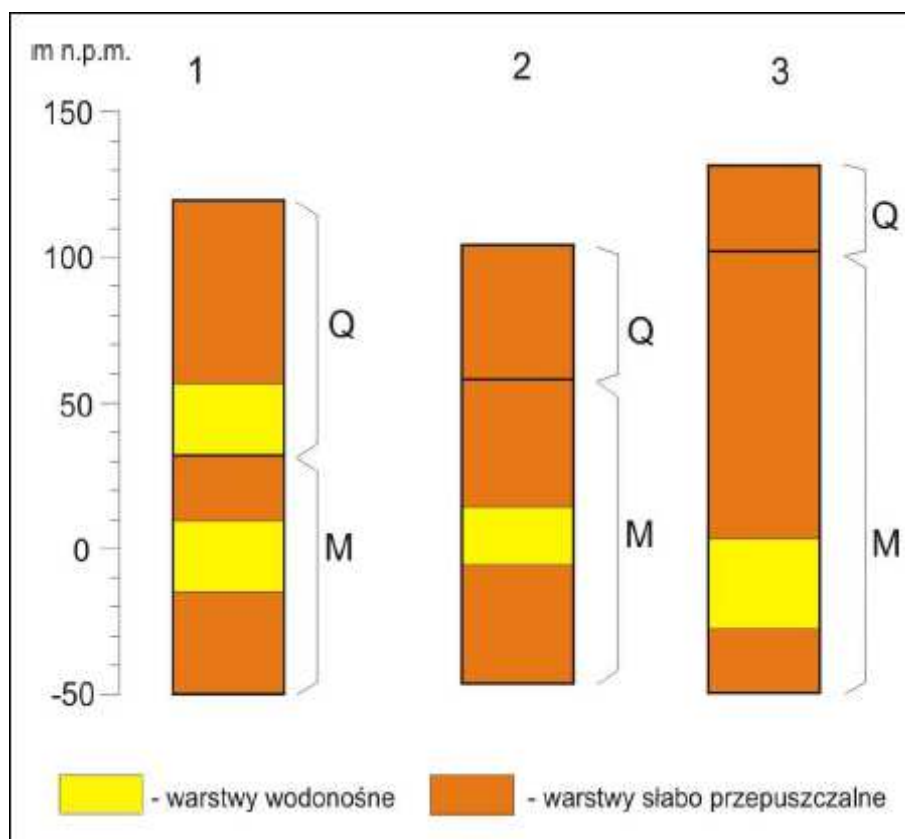
Rys. 6 Profile JCWPd nr 73

http://www.psh.gov.pl/plik/id,4910,v,artykul_5576.pdf

Rys. 7 Lokalizacja JCWPd nr 61 na terenie gminy Dobrzyca oznaczony zgodnie z planowanym podziałem

źródło: http://www.psh.gov.pl/plik/id,5245,v,artykul_5773.pdf

Q, M – wody porowe w utworach piaszczystych

Rys. 8 Profile JCWPd nr 61

źródło: http://www.psh.gov.pl/plik/id,5245,v,artykul_5773.pdf

Jakość wód podziemnych

Podczas badań jakości wód podziemnych w obrębie JCWPd nr 73 przeprowadzonych przez PIG w 2014 r. w ramach monitoringu operacyjnego punkty pomiarowo-kontrolne znajdowały się poza terenem gminy Dobrzyca. Najbliższe punkty pomiarowo-kontrolne dla JCWPd nr 73 zlokalizowane były na terenie gminy Jarocin w miejscowościach Witaszyce i Potarzyca. Wyniki przeprowadzonych badań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 7 Wyniki monitoringu operacyjnego dla JCWPd 73 przeprowadzonego w 2014 r. na terenie gminy Jarocin

Miejscowość	Użytkowanie terenu	Opróbowanie	Klasa surowa 2014	Klasa końcowa 2014
Witaszyce	grunty orne	wiosna	III	III
		jesień	III	III
Potarzyca	zabudowa wiejska	wiosna	V	V
		jesień	IV	IV

źródło: Ocena jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych w ramach monitoringu operacyjnego stanu chemicznego wód podziemnych w 2014 r. wg badań PIG, <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/wyniki-badan-i-oceny/monitoring-wod-podziemnych/>

Na obszarze Gminy, w obrębie JCWPd nr 73 (wg obecnej numeracji), znajduje się jeden z obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych – OSN w zlewni Lutyni, podlegający tzw. dyrektywie azotanowej. Do OSN zakwalifikowano miejscowości: Czarnuszka, Dobrzyca, Fabianów, Galew, Gustawów, Izbiczno, Karminiek, Karmin, Karminiec, Lutynia, Sośnica, Sośniczka, Strzyżew, Trzebin, Trzebowa. W 2014 r. WIOŚ w Poznaniu przeprowadził badania wód podziemnych na OSN w zlewni Lutyni w 2 punktach pomiarowo-kontrolnych. Zakres badań obejmował parametry związane z zanieczyszczeniem pochodzenia rolniczego tj. temperatura, odczyn, tlen rozpuszczony, azotany, azotyny, amoniak, przewodność elektryczna. Badania wykonano poza terenem Gminy Dobrzyca. Najbliższy punkt pomiarowo-kontrolny zlokalizowany był w miejscowości Stefanów na terenie gminy Jarocin. Nie stwierdzono tam przekroczenia normatywnej zawartości azotanów świadczącej o zanieczyszczeniu wód. Zawartości azotanów wynosiła 0,64 mg/l.¹

Głównym zagrożeniem dla jakości wód w gminie są nieoczyszczone (lub oczyszczone w niewystarczającym stopniu) ścieki komunalne z terenów wiejskich oraz zanieczyszczenia obszarowe. Są to głównie ścieki (o charakterze bytowym) z terenów wiejskich (w tym terenów turystycznych), odprowadzane w sposób nieorganizowany, zanieczyszczenia spłukiwane z terenów rolnych i leśnych oraz terenów tras komunikacyjnych (drogowych i kolejowych). Ładunek zanieczyszczeń wprowadzany do środowiska z tych źródeł zależy od szeregu czynników, m.in.: stopnia skanalizowania danego obszaru (wprost od ilości nieuszczelnionych zbiorników bezodpływowych nieczystości ciekłych), poziomu kultury rolnej, stopnia zurbanizowania i intensywności ruchu komunikacyjnego danego obszaru.

Długość sieci wodociągowej wynosi 131,8 km, natomiast sieci kanalizacyjnej jest dużo mniejsza i wynosi 17,7 km (wg danych GUS, stan na koniec 2014 r.). Z sieci wodociągowej korzysta 85,9% mieszkańców (wg danych GUS na koniec 2013 r.), natomiast z sieci kanalizacyjnej 40,9% mieszkańców (wg danych GUS na koniec 2013 r.). Na terenie miasta Dobrzyca oprócz kanalizacji sanitarnej funkcjonuje również kanalizacja deszczowa –praktycznie w całości znajdująca się w obrębie obszaru miejskiego.

Tab. 8 Charakterystyka gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Dobrzyca

Opis	Jednostka	2013	2014
Ludność ogółem	osoba	8346	8302
Długość czynnej sieci wodociągowej	km	131	131,8
Liczba przyłączy wodociągowych	szt.	1458	1462
Woda dostarczona gospodarstwu domowemu	dam³	331,2	397
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	7167	-
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	17,7	17,7
Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.	751	799
Ścieki odprowadzone	dam³	45	75
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3417	-

źródło: na podstawie danych GUS

¹ Monitoring wód podziemnych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych w 2014 r.

Wschodnia część Gminy leży w obrębie obszaru zasobowego wód podziemnych poziomu czwartorzędowego. Z wód tych zaopatrywana jest ludność Gminy. Ujęcia wody, których zarządcą jest Zakład Komunalny Gminy Dobrzyca znajdują się w miejscowościach: Dobrzyca, Lutynia, Fabianów, Czarnuszka, Karmin, Karminiek, Trzebowa i Koźminiec.

Na terenie Gminy w miejscowości Dobrzyca funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych o przepustowości 650 m³/d. Wg danych GUS na koniec 2014 r. z oczyszczalni korzystało 2000 mieszkańców Gminy. W gminie Dobrzyca znajdują się także dwie oczyszczalnie ścieków przemysłowych należące do firmy Andros Sp. z o.o. w Dobrzycy oraz Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej Kowalew – Dobrzyca o łącznej przepustowości 1200 m³/d (wg danych GUS na koniec 2014 r.).

Dla celów wdrażania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych na terenie gminy powołano 1 aglomerację, która została zaliczona do aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego. Traktat Akcesyjny przewiduje, iż przepisy prawne Unii Europejskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych będą w Polsce w pełni obowiązywały od dnia 31 grudnia 2015 r. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitacji na ich terenach. KPOŚK polega na okresowej aktualizacji zapisów KPOŚK, nie rzadziej jednak niż raz na dwa lata. Ostatnia aktualizacja KPOŚK została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. Aglomeracja znajdująca się na terenie gminy należy do regionu wodnego Warty w dorzeczu Odry.

Tab. 9 Charakterystyka aglomeracji na terenie gminy Dobrzyca

Nazwa aglomeracji		Dobrzyca
Gmina wiodąca		Dobrzyca
Gminy w aglomeracji		Dobrzyca
Nr rozporządzenia Wojewody ustanawiającego aglomerację		XLI/581/09
RLM aglomeracji zgodnie z rozp. Wojewody		5331
Liczba Mk korzystających z systemu kanalizacyjnego stan na 31.12.2009 [mk/km]		165
Nakłady inwestycyjne	na sieci kanalizacyjne do 2015 r.	0
	na oczyszczalnie ścieków wraz z przeróbką osadu i jego zagospodarowaniem do 2015 r.	0

źródło: opracowanie własne na podstawie www.kzgw.gov.pl, Aktualizacji KPOŚK zatwierdzonej przez Radę Ministrów dnia 1.02.2011 r.

Na jakość wód zasadniczy wpływ mają również zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł rolniczych. Tą drogą do wód dostają się związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleby. Poważnym zagrożeniem dla jakości wód jest niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystywanie ścieków i osadów ściekowych bez zachowania wymogów ochrony środowiska. Presja na środowisko może przejawiać się w ilości pogłowia

inwentarza żywego poszczególnych gatunków zwierząt przypadającego na jednostkę powierzchni użytków rolnych. Zbyt duża obsada zwierząt powoduje, że produkowana jest zbyt duża ilość nawozów naturalnych w stosunku do możliwości ich przechowywania.

Na terenie gminy (wg danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 r.) funkcjonuje 160 gospodarstw rolnych o powierzchni 15 ha i powyżej, 108 gospodarstw nie przekracza powierzchni 1 ha, gospodarstw powyżej 1 ha jest 571. Łączna liczba wszystkich gospodarstw rolnych na terenie omawianej gminy wynosi 679.

Zagrożenie dla wód podziemnych stanowią również miejsca nielegalnego składowania odpadów („dzikie wysypiska”) odpadów komunalnych. Należy je sukcesywnie likwidować – wywozić na legalne składowiska odpadów. Powstawaniu takich miejsc będzie zapobiegać objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbioru odpadów.

5.4.2 Cel

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.

5.4.3 Kierunki działań do roku 2022

Z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych istotne są następujące kierunki działań:

1. Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.
2. Wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych w miejscach, w których budowa kanalizacji sanitarnej nie jest uzasadniona ekonomicznie.
3. Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód.
4. Budowa systemów podczyszczających wzdłuż modernizowanych i nowo powstających dróg.
5. Wzmoczenie działań kontrolnych i egzekucyjnych posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych.
6. Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie:
 - wysokiej szkodliwości dla środowiska i zdrowia ludzi zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji,
 - zwiększania racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np. środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin).
7. Odbudowa i utrzymanie odpowiedniego stanu systemów melioracyjnych.

5.4.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Kontrola i likwidacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb)	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.k	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Budowa kanalizacji deszczowej na ul. Koźlika w Dobrzycy - Poprawa infrastruktury drogowej	Gmina	Do 2017	-	50 000	150 000	-	środki własne, fundusze pomocowe
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Strzyżew	Gmina	Do 2015	1 160 000	-	-	-	środki własne, fundusze pomocowe
Przebudowa nawierzchni oraz budowa kanalizacji deszczowej wraz z wylotem oczyszczonych wód opadowych i roztopowych w ciągu ulicy Rybnej, Polnej, Krótkiej i Piwnej w Karminku	Gmina	Do 2017	-	-	20 000,00	-	środki własne, fundusze pomocowe
Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.	Właściciele ujęć, RZGW, Marszałek, Starosta	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Tworzenie systemów ochrony przeciwpowodziowej	Władze Województwa, Powiatu i Gminy	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, inne fundusze w tym z UE
Likwidacja nieczynnych studni	RZGW / PIG, Marszałek, Starosta, Zakład Komunalny Gminy Dobrzyca, właściciele ujęć	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Monitoring gospodarki wodno-ściekowej: badania wody, ścieków i osadów ściekowych	WIOŚ, Zakład Komunalny Gminy Dobrzyca	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Konserwacja cieków naturalnych i kanałów oraz urządzeń wodnych	WZMiUW/ RZGW, Władze Województwa, Powiatu i Gmin, Spółki Wodne	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, inne fundusze w tym z UE, środki z budżetu powiatu
Bieżąca konserwacja rowów melioracyjnych	Gminna Spółka Wodna w Dobrzycy	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d.k. – bez dodatkowych kosztów, b.d. – brak danych

5.5 Powierzchnia ziemi i gleby

5.5.1 Analiza stanu istniejącego

Rzeźba terenu

Obszar objęty opracowaniem leży w północnozachodniej części Wysoczyzny Kaliskiej, na południe od max. zasięgu zlodowacenia bałtyckiego. Wysoczyzna morenowa położona jest na wysokości 148 – 158 m n. p. m., deniwelacje nie przekraczają 2 – 3 m na odległości kilkuset metrów, a spadki nie są większe na ogół niż 2%. Wysoczyznę rozcina dolina rzeki Lutyni. W bezpośrednim sąsiedztwie dna doliny spadki wzrastają do 5 – 10%, a lokalnie 10 – 15%.

Budowa geologiczna

Głębokie wiercenia nie osiągnęły stropu paleozoiku. Oligocen nie pozostawił osadów, natomiast miocen i pliocen reprezentują osady jeziorzysk – ropy i mułki. Na powierzchni ropy plioceńskie występują na wschód od wsi Karmin i na wschód od wsi Polskie Olędry. Plejstocen o zróżnicowanej miąższości przedstawiają dwa poziomy glin zwałowych, leżące bezpośrednio na trzeciorzędzie lub na staroplejstocieńskich piaskach i żwirach. Gлина dolna jest zwarta i ma barwę szarą, a glina górnego poziomu o barwie żółtej lub żółto-brązowej jest zwarta lub twaroplastyczna. Wzdłuż Doliny Lutyni ciągnie się pas zwałowych piasków różnoziarnistych, lokalnie pylastych lub pyłów. Holocen w dolinach rzecznych reprezentowany jest przez piaski różnoziarniste, w spągu zailone.

Zasoby kopalin

Obszar gminy Dobrzyca, jak i tereny przyległe są zasobne w surowce ilaste. Eksploatację ograniczają gleby dobrych klas bonitacyjnych II – IV klasa. Udokumentowane złoża (w 1966 r.) glin zwałowych i ropy plioceńskich występuje w Fabianowie. Miąższość utworów ilastych waha się od kilkunastu centymetrów do ok. 15 m. Gлина zwałowa brązowa osiąga miąższość 1,5 – 6,7 m. Obszar Gminy jest niemal zupełnie pozbawiony surowców okruchowych. Jedynie w Sośnicy, na południowy – zachód od Dobrzycy i w kilku innych miejscach wydobywane są piaski i żwiry na potrzeby lokalne. W północnej części Gminy na terenie wsi Lutynia znajduje się rozpoznane i udokumentowane złoża gazu ziemnego *Jarocin*. Ponadto w południowej części Gminy w pobliżu wsi Nowy Karmin znajduje się złoża gazu ziemnego *Karmin*, z którego rozpoczęcie wydobywania planowane jest na początku 2016 r.

Gleby

Gleby gminy Dobrzyca charakteryzują się średnim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wskaźnik ten oblicza się oceniając w punktach następujące czynniki środowiska: glebę, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne. Według danych IUNG w Puławach gleby gminy klasyfikują się poniżej średniej ogólnopolskiej wynoszącej 65,3 punktów (na 100).

Tab. 10 Ocena punktowa jakości gleb liczona w skali 100 punktowej wg IUNG Puławy dla Gminy Dobrzyca

Wyszczególnienie	Bonitacja		Przydatność rolnicza		Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności gleb
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone	
Dobrzyca	64,2	42,9	63,8	41,4	63,1

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Podział na klasy bonitacyjne jest odzwierciedleniem wartości rolniczej gleb. Podstawą zaliczenia gleb do danej klasy bonitacyjnej są przede wszystkim ich właściwości i warunki przyrodnicze terenu, wpływające zasadniczo na ich urodzajność. Klasy bonitacyjne ustalane są oddzielnie dla gruntów ornych i użytków zielonych. W obrębie gleb gruntów ornych wydzielono 9 klas bonitacyjnych z podziałem na 3 grupy:

Klasa I	Gleby orne najlepsze	Najlepsze grunty orne i użytki zielone klas I do III
Klasa II	Gleby orne bardzo dobre	
Klasa III a	Gleby orne dobre	
Klasa III b	Gleby średnio dobre	Średniej jakości grunty orne i użytki zielone klasy IV
Klasa IV a	Gleby orne średniej jakości	
Klasa IV b	Gleby orne średniej jakości (gorsze)	
Klasa V	Gleby orne słabe	Najslabsze grunty orne i użytki zielone klas V do VI z
Klasa VI	Gleby najslabsze	
Klasa VI rz	Gleby pod zalesienia	

Szczegółową klasyfikację gleb gminy, pod względem jakości bonitacyjnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 11 Klasy bonitacyjne gruntów ornych i użytków zielonych na terenie Gminy Dobrzyca

Wyszczególnienie	Klasy bonitacyjne gruntów ornych [%]								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIRZ
Powiat Pleszewski	0	1	18	10	22	8	27	14	0
Gmina Dobrzyca	0	1	38	18	23	2	16	2	0

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Na obszarze gminy Dobrzyca dominują gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Grunty w klasie I nie występują wcale. Gleby II klasy zajmują tylko 1% powierzchni gruntów ornych.

Przydatność rolniczą gleb określają **kompleksy**, będące typami siedliskowymi rolniczej powierzchni produkcyjnej, z którymi związany jest odpowiedni dobór uprawianych roślin. Charakterystykę kompleksów przyjęto ze względu na siedliska związane z uprawą zbóż ozimych, uznanych za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe:

- siedliska odpowiednie do produkcji pszenicy i roślin towarzyszących określają:
 - kompleks 1 – pszenicy bardzo dobry,
 - kompleks 2 – pszenicy dobry,
 - kompleks 3 – pszenicy wadliwy;
- siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących to:
 - kompleks 4 – żytni bardzo dobry,
 - kompleks 5 – żytni dobry,
 - kompleks 6 – żytni słaby,
 - kompleks 7 – żytni najslabszy;

- siedliska odpowiednie do produkcji zbóż i roślin pastewnych:
 - kompleks 8 – zbożowo-pastewny,
 - kompleks 9 – zbożowo-pastewny słaby;
- kompleksy użytków zielonych:
 - kompleks 2z – użytki zielone średnie,
 - kompleks 3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe.

Tab. 12 Charakterystyka kompleksów rolnych, o różnej przydatności rolniczej Gminy Dobrzyca

Jednostka	Grunty orne w % powierzchni								
	Pszenny b. dobry	Pszenny dobry	Pszenny wadliwy	Żytni b. dobry	Żytni dobry	Żytni słaby	Żytni b. słaby	Zbożowo-pastewny mocny	Zbożowo-pastewny słaby
Gmina Dobrzyca	0	41	0	25	15	15	3	1	0

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Na terenie Gminy największy udział mają gleby należące do kompleksu pszennego dobrego i żytniego bardzo dobrego. Kompleks pszenny dobry – gleby nieco mniej urodziwe, zwęższe i cięższe do uprawy, czasem okresowo gorzej przewietrzane albo wykazują okresowo słabe niedobory wody. Na tych glebach udają się wszystkie rośliny uprawne, ale w części jest to zależne od pogody i poziomu agrotechniki. Kompleks żytni bardzo dobry – w jego skład wchodzi najlepsze gleby lekkie wytworzone z piasków gliniastych. Są one strukturalne, mają dobrze wykształcony poziom próchniczny oraz właściwe stosunki wodne.

Badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004 objęły również ustalenie zawartości metali ciężkich oraz odczynu gleb. Wyniki tych badań zamieszczono w tabelach nr 14 i 15.

Tab. 13 Całkowita zawartość metali ciężkich oraz siarki siarczanowej w glebach Gminy Dobrzyca

Gmina	wg badań w latach 2000 – 2004									
	Zawartość całkowita w mg/kg									S-SO ₄ mg/100g gleby
	Cu	Zn	Cd	Pb	Ni	Cr	Mn	Fe	As	
Gmina Dobrzyca	6,3	34,0	0,227	12,7	5,47	10,00	302	6667	2,433	0,8
	9,0	46,0	0,213	11,9	6,70	11,67	437	9000	3,733	1,2

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Siarka siarczanowa (S-SO₄) jest składnikiem pokarmowym, ale jej nadmiar świadczy o antropogenicznym zanieczyszczeniu środowiska glebowego. Zawartość siarki w glebach oznaczana jest na podstawie liczb granicznych opracowanych przez IUNG w Puławach.

Przedstawione wyniki badań skonfrontowano z zapisami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r., Nr 165, poz. 1359). Wyniki badań mieszczą się w granicach zawartości naturalnej, skąd

stwierdza się brak zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe. Nie stwierdzono zanieczyszczenia siarką siarczanową.

Tab. 14 Potrzeby wapnowania i odczyn gleb występujących na terenie Gminy Dobrzyca wg badań w latach 2000 – 2004

Powiat/ gmina	Odczyn gleb [%]					Potrzeby wapnowania [%]				
	bardzo kwaśne	kwaśne	lekko kwaśne	obojętne	zasadowe	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
Powiat pleszewski	14,5	33,8	39,5	9,2	3,1	18,1	18,2	23,4	21,2	19,2
Gmina Dobrzyca	9,4	24,1	46,6	13,8	6,1	13,2	12,3	21,4	26,3	26,9

źródło: Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004

Jak wynika z powyższej tabeli na obszarze gminy Dobrzyca przeważają gleby kwaśne i lekko kwaśne. Około połowa gleb wymaga wapnowania.

Negatywny wpływ na jakość gleb wywiera działalność człowieka na obszarach użytkowanych rolniczo oraz zurbanizowanych. Do terenów o przekształconej glebie zaliczono obszary zabudowane i zurbanizowane w tym tereny mieszkalne i rekreacyjno-wypoczynkowe oraz komunikacyjne.

W Gminie, w strukturze użytkowania dominują grunty rolne, ma ona charakter rolniczy, dlatego oddziaływanie tego sektora ma znaczący wpływ na jakość gleb. Większość mineralnych nawozów azotowych stosowanych w rolnictwie wpływa zakwaszając na glebę, przyczyniając się do pogorszenia jej struktury i warunków powietrzno-wodnych. Ogranicza to rozwój roślin i prowadzi do spadku plonów, sprzyja wymywaniu wapna i magnezu, a uaktywnieniu pierwiastków toksycznych np. glinu i manganu. Na zakwaszenie gleb wpływa również intensyfikacja rolnictwa, związana z usuwaniem masy roślinnej z ziemi. Kwaśne gleby mają niewielką możliwość przeciwdziałania gwałtownym zmianom odczynu, ponieważ ich zdolność buforująca jest zbyt mała dla zneutralizowania wzrostu stężenia jonów wodorowych. Nadmierne nawożenie gleb azotem mineralnym może przyczynić się do powstawania w glebie związków nitrozytowych i skażenia środowiska nitrozo-aminami.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego jest prowadzenie produkcji zwierzęcej, szczególnie na większą skalę. Można wyróżnić trzy podstawowe etapy, związane z prowadzeniem produkcji zwierzęcej, decydujące o emisjach zanieczyszczeń do środowiska:

- utrzymanie zwierząt,
- przechowywanie nawozów naturalnych,
- nawożenie użytków rolnych.

Azot i fosfor zawarte w paszach dla zwierząt hodowlanych nie są przez nie całkowicie wykorzystywane i w dużym stopniu są wydalone wraz z odchodami. Odchody te, w formie obornika,

gnojówki lub gnojowicy, są wartościowym nawozem naturalnym. Jednak nieprawidłowe ich przechowywanie i stosowanie na polach prowadzi do zanieczyszczenia środowiska.²

Zanieczyszczenie metalami ciężkimi następuje przede wszystkim na skutek emisji pyłów pochodzących ze źródeł motoryzacyjnych. W miarę upływu czasu następuje znaczna ich kumulacja w glebach bezpośrednio przyległych do dróg. Duże ilości tych pierwiastków są silnie sorbowane przez kompleks sorpcyjny i skumulowane w poziomach próchnicznych. Duża zawartość metali ciężkich wpływa nie tylko toksycznie na rośliny, ale oddziałuje niekorzystnie między innymi na strukturę i żyzność gleb.

Powszechnie spotykanym problemem jest występowanie miejsc nielegalnego składowania odpadów, „dzikich wysypisk”) zwłaszcza w okolicznych lasach, na granicy polno-leśnej i przydrożnych rowach.

Potencjalnym zagrożeniem dla zasobów kopalin jest ich nielegalna eksploatacja, z pominięciem koncesji, tj. w sprzeczności z ustawą *Prawo geologiczne i górnicze*. Stanowi to zagrożenie nie tylko dla samych zasobów geologicznych ale przede wszystkim dla innych komponentów środowiska, w tym dla sfery przyrodniczej i krajobrazu. Do najważniejszych zagrożeń jakie może spowodować nielegalna eksploatacja kopalin należą:

- nieracjonalne wykorzystanie zasobów kopalin,
- brak działań w zakresie spełnienia podstawowych wymogów ochrony środowiska w trakcie eksploatacji,
- nieregularne rozproszenie obszarów eksploatacji i poszczególnych wyrobisk,
- zubożenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenu bez uwzględnienia zapisów prawa lokalnego,
- brak działań mających na celu zrehabilitowanie terenu poeksploatacyjnego.

5.5.2 Cel

Ochrona i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie.

Efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.

5.5.3 Kierunki działań do roku 2022

Dążąc do osiągnięcia wytyczonych celów należy brać pod uwagę następujące kierunki działań:

1. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy ochrony gruntów wartościowych dla rolnictwa.
2. Monitoring użytków rolnych w celu przeciwdziałania nadmiernemu zakwaszaniu gleb.
3. Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.
4. Przeprowadzenie remontów dróg, których stan zagraża lub wpływa niekorzystnie na przylegające gleby.
5. Promowanie ograniczeń w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie.

² Analiza oddziaływania rolnictwa na środowisko wodne w województwie zachodniopomorskim Potencjalne ograniczenia w rozwoju produkcji zwierzęcej, WIOŚ Szczecin

6. Propagowanie prowadzenia rodzinnych gospodarstw rolnych produkujących m.in. zdrową żywność.
7. Prowadzenie wielokierunkowej edukacji rolników i użytkowników gruntów – wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej.
8. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocji takiej żywności.
9. Zachowanie śródpolnych zadrzewień, zakrzewień, kompleksów leśnych i nieużytków podmokłych, jako ważnych elementów funkcjonalnych struktury ekologicznej i obiektów warunkujących utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych na obszarach rolniczych.
10. Właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo – zalesianie gruntów rolnych niskich klas oraz nieużytków.
11. Promocja rolnictwa ekologicznego.
12. Właściwe przechowywanie nawozów organicznych (gnojówka, gnojownica, obornik).
13. Wdrażanie i przestrzeganie zasad kodeksu dobrych praktyk rolniczych.
14. Ścisła współpraca organów administracji geologicznej z władzami samorządowymi w zakresie gospodarowania zasobami kopalin na wszystkich etapach prac geologicznych i górniczych.
15. Optymalne wykorzystanie kopalin (kopalin głównych i towarzyszących).
16. Prowadzenie geologicznych prac poszukiwawczych oraz prac rozpoznawczych na terenach perspektywicznych.
17. Ochrona zasobów perspektywicznych kopalin poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
18. Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin.

5.5.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Wprowadzenie do m.p.z.p. konieczności ochrony gleb klasy II- IV i racjonalnego gospodarowania ich zasobami	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.k	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Promowanie zasad KDPR	Gmina, ODR	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, Fundusze pomocowe
Promocja programów rolnośrodowiskowych	Gmina, ODR	Zadanie ciągłe	b.d.k	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.k	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Monitoring gleb zgodnie z wymaganiami prawnymi (w cyklach 5-letnich)	GIOŚ, IUNG w Puławach	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną	Gmina, rolnicy indywidualni	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, WRPO, WFOŚiGW
Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo	Właściciele gruntów, ARiMR/Władze Powiatu i Gmin, Nadleśnictwa	Do 2021 r.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	budżet państwa, środki własne
Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji	Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Marszałek, Starosta	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Koncesjonariusze	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych, b.d.k. – bez dodatkowych kosztów

5.6 Przyroda

5.6.1 Analiza stanu istniejącego

5.6.1.1 Lasy

Wg GUS (dane za rok 2014) całkowita powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Dobrzyca wynosi 833,65 ha. Lasy ogółem zajmują powierzchnię ok. 815,90 ha. Wskaźnik lesistości w gminie jest bardzo niski i kształtuje się na poziomie 7%. Około 93% stanowią lasy publiczne. Pozostałą część stanowią lasy prywatne.³

Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa znajdują się w zarządzie Lasów Państwowych (745,20 ha) oraz Agencji Nieruchomości Rolnej (12,29 ha – lasy należące do zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa). Pozostałą część stanowią lasy publiczne gminne (1,08 ha). Administracyjny nadzór nad lasami gminy będącymi w zarządzie Lasów Państwowych prowadzi Nadleśnictwo Taczanów wchodzące w skład Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa znajdują się pod nadzorem Starosty Pleszewskiego.

Największy kompleks leśny występuje w południowo-wschodniej części gminy. Jest to las na siedlisku lasu mieszanego. Lasy te wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie – Baszków Rochy, który utworzono w celu ochrony unikalnych w skali europejskiej dębowych lasów z charakterystyczną fitosocjologią zespołów roślinnych występujących w tym rejonie. Jedynie w zachodniej części występują lokalnie młodniki. W lasach gminy dominującym typem siedlisk są bory

³ dane GUS za rok 2012

świeże i bory mieszane. W występującym naturalnym drzewostanie przeważają sosna zwyczajna, dąb szypułkowy, brzoza i osika.

Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym spełniają na obszarach użytkowanych rolniczo funkcję zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi. Na terenie gminy Dobrzyca zlokalizowany jest najistotniejszy na terenie powiatu pleszewskiego kompleks zadrzewień śródpolnych. Znajduje się tu kompleks śródpolny (powstały w latach trzydziestych), w którego skład wchodzi 13 zadrzewień pasowych (zgodnie z uzyskanymi informacjami – Nadleśnictwo Taczanów - istnieje projekt, którego celem jest ustanowienie na tym obszarze obszaru chronionego krajobrazu oraz uzupełnienie zadrzewień i zakrzewień, a także odtworzenie zniszczonych części pasów śródpolnych).

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są pasy wiatrochronne. Sadzone one były przede wszystkim wzdłuż kierunku północny zachód – południowy wschód. W celu ochrony pól uprawnych przed wiatrami. W drzewostanie przeważa świerk i topola, natomiast podszyty stanowią krzewy - tarnina i kruszyna. Ekologiczna funkcja pasów wiatrochronnych polega na osłabianiu ruchów poziomych mas powietrza. Przeciwdziałają one przesuszaniu gleb, a co się z tym wiąże – ich stepowieniu. Stanowią ponadto ostoje zwierząt. Ich rola w gminie jest szczególnie istotna z uwagi na rozległość arealów rolnych.

5.6.1.2 Formy ochrony przyrody

Obszar chronionego krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy

W południowej części Gminy znajduje się część obszaru chronionego krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*. Obszar ten powstał w 1993 r., jego powierzchnia wynosi 55800 ha. Został utworzony w celu ochrony obszaru zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu warunków do wypoczynku i turystyki w środowisku o znaczących walorach przyrodniczych. Obszar powołano Rozporządzeniem Nr 6 Wojewody Kaliskiego z dnia 22 stycznia 1993 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru /Dz. Urz. Woj. Kal. Nr 2, poz. 14/. Obszar obejmuje ochroną zwarte dąbrowy, w których dęby osiągają 40 m wysokości. Dębom szypułkowym towarzyszą tu buki, graby, klony, jarzęby, wiąz i jesiony. Występuje tu także grąd środkowoeuropejski, a w wilgotnych zagłębieniach – łąg olszowy i wierzbowo – jesionowy. Teren ten ma bardzo zróżnicowaną roślinność, rośnie tu wiele gatunków roślin rzadkich i ginących. Cenne są tutejsze torfowiska niskie (szuwały) i przejściowe, a także łąki. Teren obszaru chronionego w dużej mierze pokrywa się z obszarem Natura 2000 *Dąbrowy Krotoszyńskie*. Znajduje się tu także 6 rezerwatów przyrody: Baszków, Buczyna Helenopol, Dąbrowa Smoszew, Dąbrowa koło Biadek Krotoszyńskich, Miejski Bór, Mszar Bogdaniec.

Pomniki przyrody

W gminie Dobrzyca zlokalizowane są liczne pomniki przyrody, które stanowią pojedyncze drzewa oraz dwa głązy narzutowe. Ich charakterystykę i lokalizację przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 15 Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie Gminy Dobrzyca

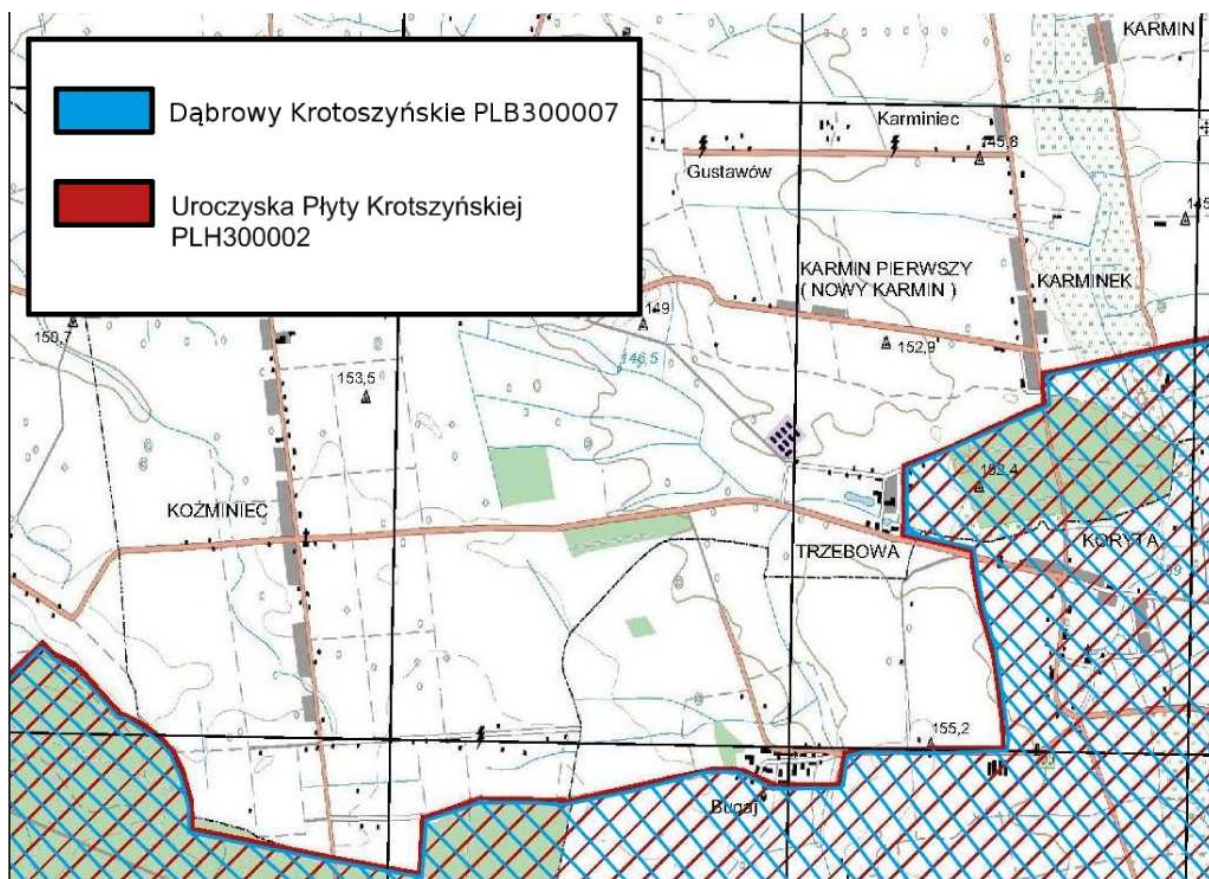
Lp.	Gatunek drzewa	Lokalizacja
1.	Głąz narzutowy	Ruda
2.	Dąb szypułkowy	Karmin
3.	Dąb szypułkowy	Karmin
4.	Dąb szypułkowy	Karmin
5.	Dąb szypułkowy	Karmin
6.	Dąb szypułkowy	Karmin
7.	Dąb szypułkowy w parku pałacowym	Dobrzyca
8.	Wierzba w parku pałacowym	Dobrzyca
9.	Klon polny w parku pałacowym	Dobrzyca
10.	Klon polny w parku pałacowym	Dobrzyca
11.	Klon polny w parku pałacowym	Dobrzyca
12.	Lipa drobnolistna w parku pałacowym	Dobrzyca
13.	Lipa drobnolistna w parku pałacowym	Dobrzyca
14.	Platan klonolistny w parku pałacowym	Dobrzyca
15.	Głąz narzutowy	Karmin
16.	Głąz narzutowy	Karmin
17.	Dąb szypułkowy w parku podworskim	Lutynia
18.	Kasztanowiec pospolity w parku podworskim	Lutynia
19.	Kasztanowiec pospolity w parku podworskim	Lutynia
20.	Wiąz szypułkowy w parku pałacowym	Fabianów
21.	Dąb błotny w parku pałacowym	Fabianów
22.	Lipa drobnolistna w parku pałacowym (9 drzew)	Fabianów
23.	Kasztanowiec pospolity w parku podworskim	Fabianów

źródło: ankietyzacja gminy

Obszary Natura 2000

Najważniejszą formę ochrony przyrody stanowią obszary objęte programem NATURA 2000. W granicach gminy Dobrzyca można rozróżnić dwa obszary Natura 2000: **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej**⁴ PLH300002 oraz **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dąbrowy Krotoszyńskie** PLB300007. Obszary te znajdują się na niewielkim fragmencie Gminy Dobrzyca w okolicach wsi Koźminiec. W obrębie Gminy Dobrzyca granice obu obszarów pokrywają się ze sobą.

⁴ w 2013r. nastąpiła zmiana nazwy obszaru z *Dąbrowy Krotoszyńskie* na *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej*

Rys. 14 Rozmieszczenie obszarów Natura 2000 w granicach gminy Dobrzyca

źródło: opracowanie własne na podstawie Aktualizacji Programu ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2011 - 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018

Poniżej przedstawiono opis niniejszych obszarów Natura 2000 podany na podstawie formularzy SDF dostępnych na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska i RDOŚ w Poznaniu.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej PLH300002 oraz Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dąbrowy Krotoszyńskie PLB300007

Nazwą *Płyta Krotoszyńska* określa się zachodnią część Wysoczyzny Kaliskiej (południowa Wielkopolska) charakteryzującą się zaleganiem ciężkich utworów geologicznych na powierzchni oraz dominacją lasów, budowanych głównie przez dąb szypułkowy.

Na omawianym obszarze dominują powierzchniowo kwaśne dąbrowy, przede wszystkim dobrze zachowane fitocenozy dąbrowy trzcinnikowej, a także mokrej dąbrowy trzcinnikowej. Podkreślić należy także występowanie płatów acydofilnego lasu grabowo-dębowego – subendemicznego zespołu południowej Wielkopolski. Najżyźniejsze siedliska leśne Płyty Krotoszyńskiej porasta grąd środkowoeuropejski (przy wschodnich kresach swego zasięgu), a także, w najwilgotniejszych zagłębieniach, łęg olszowy i wiązowo-jesionowy. Na granicy swojego zasięgu wykształca się także uboga buczyna niżowa.

Wśród roślinności nieleśnej na szczególną uwagę zasługują zbiorowiska torfowisk niskich (szuwały) i przejściowych objętych ochroną w rezerwacie *Mszar Bogdaniec*, a także zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, spotykane w okolicach Chwaliszewa i Odolanowa.

Dąbrowy Krotoszyńskie jest to jeden z największych i najbardziej znanych w Europie zwartych kompleksów lasów dębowych - tym samym jest to obszar o wybitnym znaczeniu z punktu widzenia Dyrektywy Siedliskowej. Na omawianym obszarze stwierdzono dotychczas występowanie 13 typów siedlisk z Załącznika I tej dyrektywy, w tym 3 uznane za priorytetowe oraz 4 mające znaczenie dla przedmiotów ochrony obszaru. Stwierdzono występowanie 23 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz kolejnych 42 migrujących gatunków ptaków, niewymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Jest to bardzo ważna ostoja dzięcioła średniego osiągającego tu liczebność około 450-460 par (ponad 4% populacji krajowej). Ostoja ma również znaczenie dla zielonosiwego (20-25 par - >1%). Obszar cechuje się dużym bogactwem florystycznym (ponad 850 taksonów) oraz występowaniem licznych roślin zagrożonych i ginących w skali kraju i regionu (ponad 80). Wśród tych pierwszych na szczególne podkreślenie zasługuje populacja turzycy – taksonu zagrożonego w Polsce i do niedawna uważanego za wymarły w Wielkopolsce. Ponadto obszar stanowi ważne, z chorologicznego punktu widzenia, skupienie flory górskiej na niżu. Do stwierdzonych tu gatunków z centrum występowania na obszarach górskich należą między innymi: przywrotnik prawie nagi, jarzmianka większa, ostrożeń łąkowy, przytulinka wiosenna, skrzyp olbrzymi, przytulia, wiechlina, bez koralowy, starzec, starzec gajowy oraz starzec kędzierzawy, przy czym niektóre z nich najprawdopodobniej już wymarły (skrzyp olbrzymi, wiechlina). Rezultaty dotychczasowych, z pewnością niewystarczających, badań faunistycznych wskazują na obecność w granicach obszaru, co najmniej, 4 gatunków bezkręgowców z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz kilkunastu kolejnych gatunków bezkręgowców uznanych za zagrożone w Polsce. Dla Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 200 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002 (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2014 r., poz. 2113 ze zm.).

Obszar ważny dla ptaków podczas gniazdowania i migracji

Teren gminy Dobrzyca znajduje się także w obrębie obszaru ważnego dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie*. Jest to jedno z trzech najważniejszych w Polsce, a najważniejszy w Wielkopolsce areal lęgowy dzięcioła średniego (około 330 do 350 par), bociana czarnego (min. 5 par), bociana białego (ok. 10 par), bielika (1 para), żurawia (ok. 5 par), dzięcioła zielonosiwego (ok. 15 par), muchołówki małej (spora populacja), muchołówki białoszyjej (kilka par) i gołębia siniaka, gąsiątka, lerki, jarzębiaki i ortolana. W obrębie woj. wielkopolskiego gniazduje m.in. bąk (13 par), bocian biały (150 – 160 par), łabędź niemy (45 – 60 par), gęgawa (20 – 25 par), błotniak stawowy (13 par), błotniak łąkowy (9 – 10 par), derkacz (ok. 180 – 200 samców), żuraw (66 – 70 par), kulik wielki (27 par), rycyk (około 20 par).

W obrębie obszaru ustanowiono następujące formy ochrony przyrody: OSOP *Dąbrowy Krotoszyńskie*, Obszar Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy*, rezerwat przyrody:

Baszków, Buczyna Helenopol, Dąbrowa koło Biadek Krotoszyńskich, Dąbrowa Smoszew, Miejski Bór, Mszar Bogdaniec.

Parki podworskie i pałacowe, historyczne ogrody

Parki podworskie i pałacowe oraz historyczne ogrody stanowią miejsce występowania wartościowych drzew lub ich zespołów oraz innej roślinności. Na terenie gminy Dobrzyca znajdują się 4 obiekty tego typu wpisane do rejestru zabytków, do których należą:

- park pałacowy z ogrodami użytkowym w m. Dobrzyca,
- park pałacowy w m. Fabianów,
- parki podworskie w m. Trzebin,
- historyczny ogród kościoła ewangelickiego w m. Koźminiec.⁵

W gminnej ewidencji zabytków znajdują się także parki podworskie w miejscowościach: Czarnuszka, Karmin, Lutynia, Sośnica i Trzebowa oraz park strzelecki w Dobrzycy.⁶

Lasy w omawianej gminie narażone są na niekorzystne oddziaływanie czynników biotycznych i abiotycznych. Największe oddziaływanie na środowisko przyrodnicze związane jest z działalnością człowieka. W częściach lasu użytkowanych na cele turystyczne pojawiają się nielegalne miejsca pozostawiania odpadów.

Poważny problem stanowi także zaśmiecanie lasów przez okolicznych mieszkańców i turystów, powstawanie miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”).

Istotnym problemem jest również zagrożenie pożarowe lasów, którego największe natężenie występowania ma miejsce wczesną wiosną, z powodu wypalania traw, oraz latem, ze względu na wysokie temperatury powietrza i niską wilgotność ściółki. Pożary wywołują katastrofalne skutki ekologiczne i są szczególnie niebezpieczne dla obszarów chronionych. Na terenie lasów Nadleśnictwa Taczanów występuje II kategoria zagrożenia pożarowego (średnie zagrożenie pożarowe).

Negatywnym zjawiskiem dotyczącym część lasów gminy są uszkodzenia przemysłowe, decydujące o złym stanie sanitarnym lasów. Przyczyną takiego stanu lasów, są transgeniczne zanieczyszczenia pochodzące z terenów przemysłowych Kalisza i dalszych ośrodków.

Do zagrożeń biotycznych, mających największy wpływ na miejscowe drzewostany, należą gradacje szkodników pierwotnych sosny (głównie brunatnicy mniszki), jak również szkodników wtórnych. Zagrożenie od patogenów grzybowych występują głównie dla drzew rosnących na gruntach porolnych. Szkody wyrządzane są również przez zwierzynę łowną.

Do zagrożeń abiotycznych należą okresowe susze, późne przymrozki, sporadycznie szkody powodowane przez silne wiatry lub opady śniegu.

Głównym zagrożeniem dla obszarów Natura 2000 występujących na terenie Gminy są: usuwanie martwego drewna z lasu, sadzenie monokultur drzew, intensyfikowanie użytkowania rolnego, postępujące odwodnienie terenu na skutek niewłaściwie przeprowadzonych melioracji, dla zbiorowisk łąkowych – zaprzestanie ekstensywnego użytkowania (koszenia), a także trudności z odnawianiem

⁵ na podstawie Rejestru zabytków województwa wielkopolskiego - nieruchome (opracowanie KOBIDZ w Warszawie)

⁶ na podstawie Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Dobrzyca na lata 2013 – 2016

drzewostanów dębowych. Są one zapewne skutkiem wspomnianego odwodnienia, a z drugiej strony także, posługując się dość nieprecyzyjnym, choć rozpowszechnionym terminem leśnym - tzw. "zmęczenia siedlisk".⁷ Szczegółowy zakres zagrożeń w odniesieniu do poszczególnych siedlisk chronionych w ramach obszaru Natura 2000 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* przedstawiono w planie zadań ochronnych ustanowionym dla tego obszaru.

Zagrożeniem dla pozostałych form ochrony przyrody jest nieprzestrzeganie zakazów zawartych w decyzjach w sprawie objęcia terenów i obiektów ochroną.

5.6.2 Cel

Ochrona obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego.

Zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.

5.6.3 Kierunki działań do roku 2022

Dążąc do osiągnięcia wytyczonych celów należy brać pod uwagę następujące kierunki działań:

1. Upowszechnianie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej, pomników przyrody.
2. Wspieranie zalesiania gruntów porolnych i zdegradowanych gatunkami rodzimymi.
3. Wspomaganie urządzania i utrzymania terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków.
4. Przeprowadzanie prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych).
5. Bieżąca ochrona i doskonalenie systemu obszarów i obiektów prawnie chronionych, w tym wdrożeniu sieci Natura 2000.
6. Prowadzenie bieżącej weryfikacji możliwości rozwoju gospodarczego gminy z uwzględnieniem obszarów Natura 2000.
7. Ochrona i renaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych.
8. Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochronie tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.
9. Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych.
10. Promowanie zasad zrównoważonej gospodarki rolnej w tym zasad KDPR.
11. Uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki oraz w planach rozwoju lokalnego.
12. Kreowanie właściwych postaw społecznych w ramach szeroko rozumianej edukacji ekologicznej.

⁷ <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=444>

13. Propagowanie zagospodarowania przestrzennego gminy i wyznaczeniu terenów w m.p.z.p. z uwzględnieniem optymalnego kształtowania struktury przestrzennej rozmieszczania lasów i różnicowania struktury gatunkowej lasów.
14. Przystosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.
15. Wspieranie prowadzenia racjonalnej przyrodniczo i społecznie gospodarki leśnej.
16. Aktualizacja planów urządzania lasu (dla lasów skarbu państwa) oraz opracowywaniu i aktualizacji uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów prywatnych.
17. Objęcie szczególnym nadzorem lasów pozostających poza własnością Skarbu Państwa,
18. Monitoring środowiska leśnego i przeciwdziałaniu stanom niepożądanym (pożary, szkodniki, choroby).
19. Wspieranie proekologicznej gospodarki leśnej, prowadzonej przez nadleśnictwa w oparciu o plany urządzania lasu.
20. Bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni oraz ich rozwoju.

5.6.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2013	2014	2015	2016	
Ustalenie lokalizacji zalesień i zadrzewień oraz uwzględnienie działań dot. ochrony krajobrazu rolniczego i terenów cennych przyrodniczo w mpzp	Gmina	Na bieżąco	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	W ramach kosztów opracowania miejscowych planów dla gminy
Realizacja działań przedstawionych w planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 <i>Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej</i>	RDOŚ w Poznaniu, właściciel lub zarządca nieruchomości, nadleśnictwo Taczanów	zadanie ciągłe	b.d lub b.d.k.	b.d lub b.d.k.	b.d lub b.d.k.	b.d lub b.d.k.	Środki własne
Opracowywanie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 <i>Dąbrowy Krotoszyńskie</i>	RDOŚ – Regionalny Konserwator Przyrody	Do 2015	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki budżetowe, fundusze UE
Ochrona przyrody na terenie lasów Nadleśnictwa Taczanów RDLP Poznań	RDLP Poznań, Nadleśnictwo Taczanów	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, Fundusz Leśny, inne źródła
Renowacja i rewitalizacja zabytkowych parków, parków miejskich i skwerów oraz konserwacja zabytkowych drzewostanów.	Gmina, Powiat	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, PROW, WFOŚiGW

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2013	2014	2015	2016	
Urządzanie terenów zieleni, w tym skwerów i parków, przebudowa terenów zieleni miejskiej, nowe nasadzenia drzew i krzewów oraz bieżące utrzymanie zieleni	Gmina, Powiat	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, PROW, WFOŚiGW
Realizacja ochrony lasów w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów (w tym opracowanie brakujących lub ich aktualizacja)	RDLP Poznań, Nadleśnictwo Taczanów	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, inne źródła finansowania
Zalesienia gruntów Lasów Państwowych w ramach Krajowego Programu Zwiększania Lesistości	RDLP Poznań	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Fundusz Leśny, Budżet Państwa, inne źródła (fundusze UE)
Ochrona, pielęgnacja i utrzymanie terenów leśnych	Nadleśnictwo Taczanów, Gmina, właściciele prywatni	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne
Sporządzanie przez Nadleśnictwa RDLP Poznań planów zalesień dla gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa	RDLP Poznań	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki budżetowe, inne źródła
Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych	RDLP Poznań	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, inne źródła (fundusze UE)
Program restytucji cisa i brekinii na terenie Nadleśnictw RDLP w Poznaniu	RDLP Poznań		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki budżetowe, inne źródła

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych, b.d.k. – bez dodatkowych kosztów

5.7 Energia odnawialna

5.7.1 Analiza stanu istniejącego

Odnawialne źródła energii to takie, których używanie nie wiąże się z długotrwałym ich deficytem.

Do najbardziej znanych i wykorzystywanych źródeł energii odnawialnych należą:

- biomasa,
- energia wiatru,
- energia słoneczna,
- energia wody,

- energia geotermalna,
- pompy ciepła.

Wszystkie odnawialne źródła energii można wykorzystywać w gospodarce komunalnej i lokalnej. Wybór źródła lub źródeł zależy od lokalnych warunków środowiska geograficznego, gdyż nie wszystkie źródła występują lub są osiągalne i jednakowo opłacalne w każdym miejscu kraju.

Biomasa

W polskich warunkach najłatwiejsza do pozyskania jest **energia z biomasy**. Biomasa może być przekształcona na energię ciepłą, elektryczną lub paliwa płynne.

Energię z biomasy można uzyskać poprzez:

Spalanie materii roślinnej – największe zastosowanie mają tu produkty i odpady rolnicze i leśne: słoma roślin zbożowych, drzewa i gałęzie ze ściniek i cięć sanitarnych lasów, gałęzie z cięć produkcyjnych, odpady z przemysłu drzewnego, plantacje lasów energetycznych liściastych.

W Polsce na potrzeby produkcji biomasy można uprawiać rośliny szybko rosnące:

- wierzba wiciowa,
- ślazier pensylwański lub inaczej malwa pensylwańska,
- topinambur czyli słonecznik bulwiasty,
- róża wielokwiatowa znana też, jako róża bezkońcowa,
- rdest sachaliński,
- trawy wieloletnie, jak np.: miskant olbrzymi, czyli trawa słoniowa, miskant cukrowy, spartina preriowa, palczatka Gerarda, proso różgowe.

Wytwarzanie oleju napędowego z roślin oleistych (np. rzepak) uprawianych specjalnie dla celów energetycznych.

Fermentację alkoholową materiału organicznego (np. ziemniaków, buraków cukrowych, zbóż) celem wytworzenia alkoholu etylowego do paliw silnikowych.

Beztlenową fermentację odpadowej masy organicznej tj.: odpadów roślinnych z rolnictwa, leśnictwa, oraz z przemysłu przetwórstwa spożywczego, odchodów zwierzęcych, z której otrzymuje się biogaz. W czasie fermentacji beztlenowej nawet do 60% biomasy jest zamieniane w biogaz.

Otrzymany w procesie fermentacji biogaz może zostać zagospodarowany na różne sposoby: do produkcji energii elektrycznej, do produkcji energii cieplnej, w systemach skojarzonych do wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej, do napędów pojazdów, do produkcji metanolu lub przesłany do sieci gazowej.

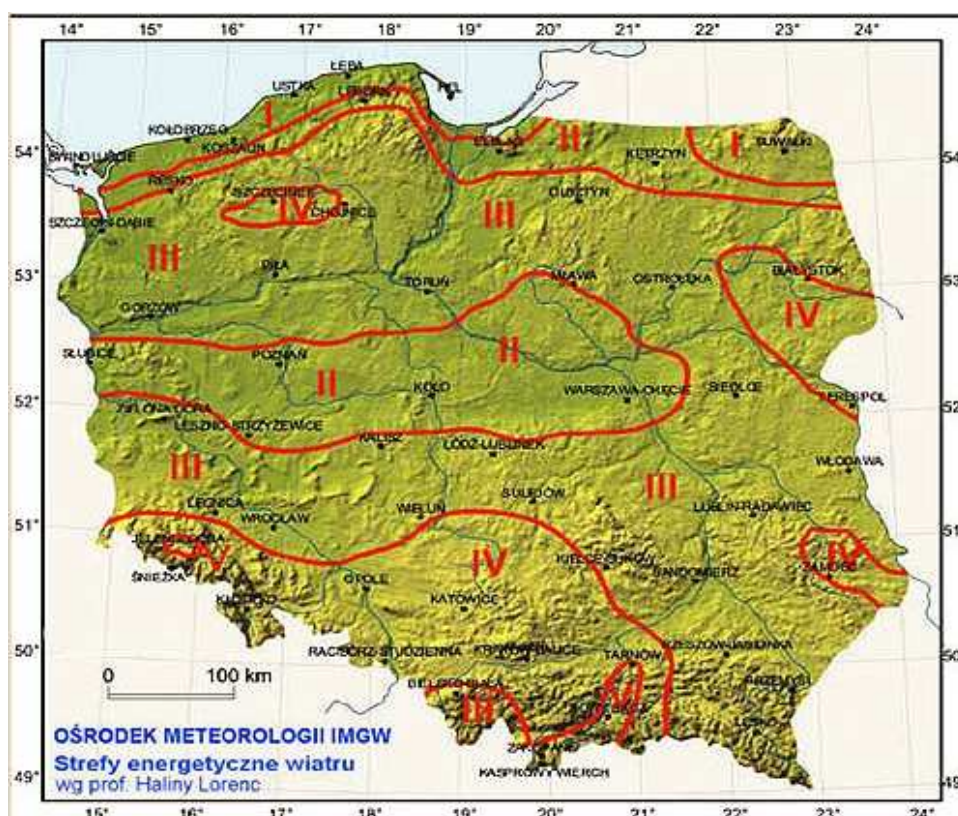
Przewiduje się, iż znaczny udział w produkcji *czystej energii* w gminie Dobrzyca będzie stanowiła energia z biomasy. Wynika to głównie ze znacznego udziału gruntów rolnych w ogólnej powierzchni gminy. Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce Gminy.

Wielkoobszarowe uprawy energetyczne negatywnie wpływają na krajobraz, a niektóre gatunki roślin mogą być inwazyjne. Przed dokonaniem wyboru miejsca planowanego pod uprawę biomasy powinna być dokonana uprzednio ocena przyrodnicza w celu wykluczenia spod inwestycji terenów stanowiących istotny element środowiska przyrodniczego np. murawy kserotermicznej, terenów podmokłych, wrzosowiska. Wskazane jest prowadzenie uprawy biomasy na terenach nie wyróżniających się szczególnymi walorami przyrodniczymi.

W przypadku lokalizacji biogazowni często inwestorzy muszą liczyć się z niezadowoleniem mieszkańców, podyktowanym obawami zanieczyszczenia powietrza odorami z funkcjonowania inwestycji, obawami związanymi z możliwością obniżenia się walorów krajobrazowych danego terenu oraz wartości okolicznych nieruchomości.

Energia wiatru

Energia kinetyczna przemieszczających się mas powietrza jest przekształcana w energię elektryczną za pomocą turbin wiatrowych. Wykorzystywana jest również, jako energia mechaniczna w wiatrakach i pompach wiatrowych oraz jako źródło napędu w jachtach żaglowych. Prędkość wiatru zależy od ukształtowania terenu. Zgodnie z podziałem Polski ze względu na strefy energetyczne, wg prof. Haliny Lorenc z IMGW, gmina Dobrzyca, zgodnie z poniższym rysunkiem znajduje się w II strefie energii wiatru – bardzo korzystnej, dlatego możliwość wykorzystania tego typu odnawialnych źródeł energii będzie uzasadniona.

Rys. 9 Strefy energii wiatru wg prof. Haliny Lorenc

źródło: <http://www.baza-oze.pl/enodn.php?action=show&id=18>

Warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych zależą głównie od warunków meteorologicznych oraz istniejącego i projektowanego zagospodarowania przestrzennego terenu. Tereny przeznaczone pod inwestycję określono w Miejscowym Planie zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobrzyca jako tereny infrastruktury technicznej – elektroenergetyka – elektrownie wiatrowe z dopuszczeniem lokalizacji placów manewrowych, montażowych i dróg, w tym podziemnych linii elektromagnetycznych. Obecnie pozwolenie na budowę zostało wydane dla elektrowni wiatrowych w obrębie Galew,

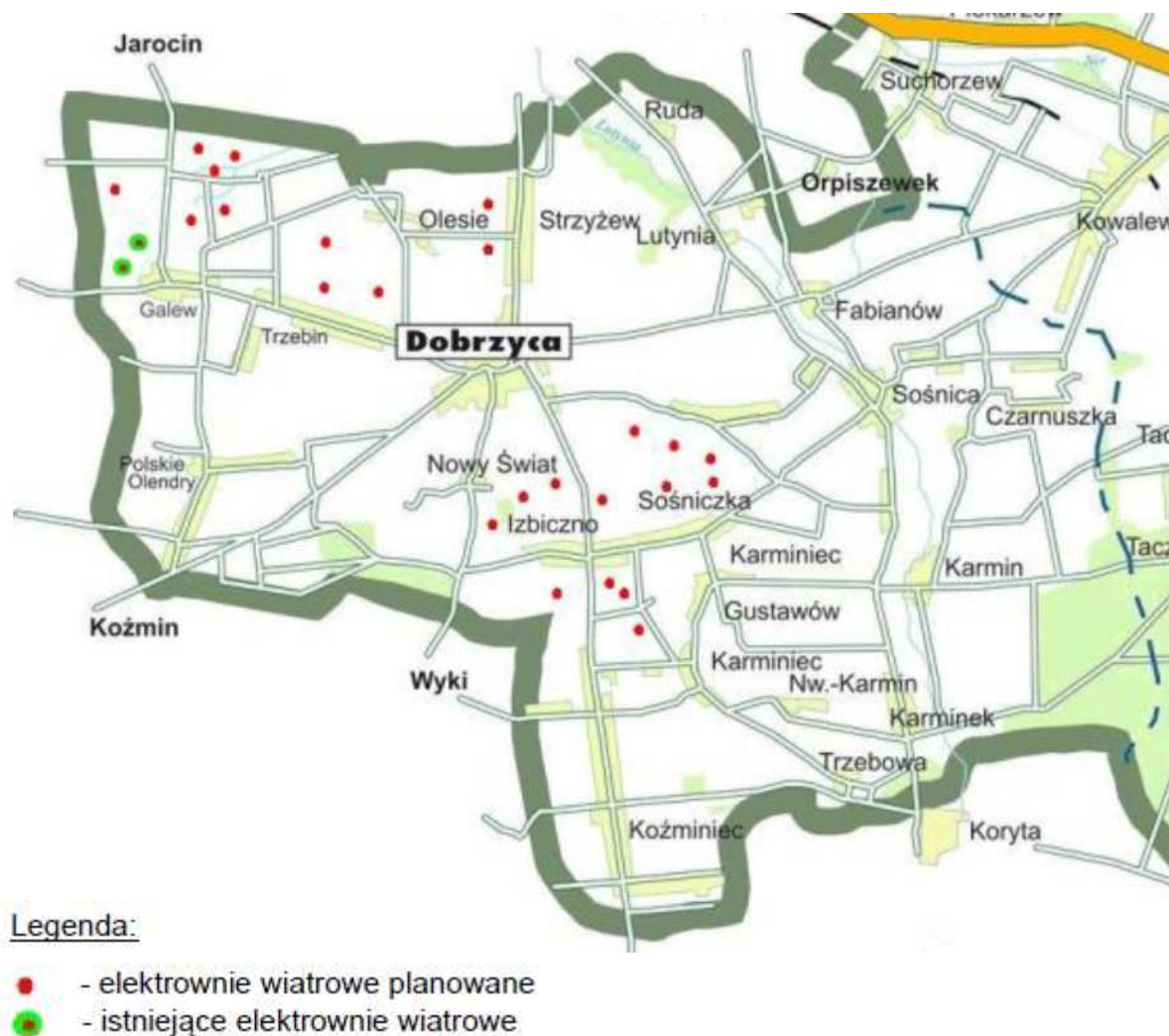
Dobrzyca, Strzyżew, Sośniczka, Izbiczno. Toczy się także postępowanie o wydanie pozwolenia na budowę dla elektorowi wiatrowej w miejscowości Sośnica. Tereny przeznaczone pod budowę elektrowni wiatrowych znajdują się także w m. Koźminiec i Fabianów.

Informacje na temat lokalizacji turbin wiatrowych na terenie Gminy przedstawiono w tabeli nr 16.

Tab. 16 Ewidencja turbin wiatrowych na terenie gminy Dobrzyca (stan na 10.08.2015)

Miejscowość / obręb	Lokalizacja / nr działki	Inwestor / właściciel turbiny	Typ / moc	Wymiary		Status / uwagi
				Wysokość konstrukcji	Średnica rotora	
Galew	115/1	PW JAROCIN WSCHÓD Sp. z o.o. ul. Głogowska 31-33, 60-702 Poznań	do 3,0MW	do 160m	do 120m	Wydane pozwolenie na budowę
Galew	190/1					
Galew	97	EW DOBRZYCA Sp. z o.o. ul. Odzieżowa 12c/1, 71-502 Szczecin	do 3,0MW	do 210m	do 130m	Wydane pozwolenie na budowę
Galew	52					
Galew	69					
Galew	64					
Galew	135					
Galew	151					
Dobrzyca	1166					
Dobrzyca	369/3					
Dobrzyca	362					
Strzyżew	329/2					
Strzyżew	317					
Dobrzyca	1040/9					
Dobrzyca	1040/2					
Sośniczka	38					
Sośniczka	40					
Izbiczno	132					
Izbiczno	66					
Dobrzyca	768/7					
Dobrzyca	769/1					
Dobrzyca	769/3					
Izbiczno	178					
Izbiczno	207					
Izbiczno	223					
Izbiczno	297					
Sośnica	134	Inwestor prywatny	do 1 MW	do 73 m	do 53 m	Na etapie uzyskania pozwolenie na budowę

źródło: informacje przekazane przez Urząd Miejski w Dobrzycy

Rys. 10 Rozmieszczenie elektrowni wiatrowych w Gminie Dobrzyca wg stanu na 2014 r.

*źródło: na podstawie Programu Ochrony Środowiska Dla Powiatu Pleszewskiego
na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021*

Przy lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wykluczyć teren istniejącej i projektowanej zabudowy, w tym tereny przewidziane do lokalizacji inwestycji celu publicznego, przy czym należy zachować taką odległość od terenów wymagających ochrony przed hałasem, który zapewni dotrzymanie akustycznych standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych na terenach podlegających ochronie lub odległość mniejszą, ale przy zastosowaniu środków ograniczających emisję hałasu co najmniej do poziomów dopuszczalnych. Ich budowę powinna poprzedzać ocena oddziaływania turbin na środowisko, w tym na ptaki i nietoperze, uwzględniająca trasy przelotowe, jak również siedliska. Elektrowni wiatrowych nie należy lokalizować w odległości mniejszej niż 200 m od terenów zadrzewionych oraz nie mniejszej niż 400 m od zabudowań.

W przypadku nieodpowiedniej lokalizacji, elektrownie wiatrowe wykazują negatywne oddziaływanie na ptaki powodując modyfikację ich zachowania, ograniczając ich wykorzystanie przestrzeni oraz w najgorszym przypadku powodując śmierć w wyniku kolizji z siłowniami. Wszystkie te oddziaływania przyczyniają się ostatecznie do obniżenia zrealizowanej rozrodczości lub przeżywalności ptaków,

zmniejszając przez to liczebność lokalnych populacji. Elektrownie wiatrowe mogą mieć negatywny wpływ na populacje nietoperzy i ich siedliska poprzez:

- degradację, zakłócenia lub niszczenie siedlisk i korytarzy migrowania,
- degradację, zakłócenia lub niszczenie miejsc rozrodu,
- zwiększone ryzyko kolizji nietoperzy w locie,
- dezorientację nietoperzy na skutek emisji ultradźwięków.

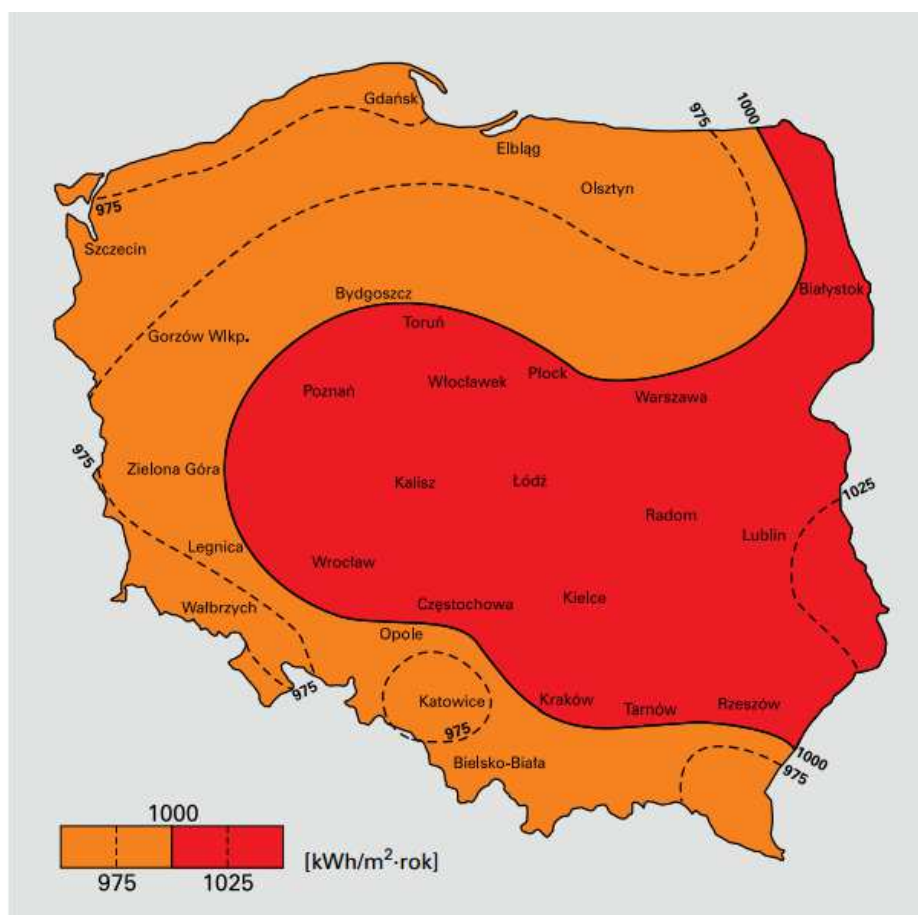
Dokumentem wskazującym na właściwe planowanie w zakresie elektrowni wiatrowych są *Tymczasowe wytyczne dotyczące ocen oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze* (wersja II, grudzień 2009). W chwili obecnej w fazie projektu jest opracowanie pt.: *Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze oraz Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki z 2011 r.* Na podstawie powyższych dokumentów wnioskuje się, jakie tereny należy wykluczyć z lokalizacji turbin wiatrowych.

Energia słoneczna

Wyróżnić można następujące sposoby wykorzystania energii słonecznej:

- wykorzystanie promieniowania bezpośredniego i rozproszonego w procesach niskotemperaturowych (pasywne i aktywne systemy ogrzewania – kolektory słoneczne),
- wykorzystanie promieniowania bezpośredniego w procesach wysokotemperaturowych (piece i elektrownie słoneczne);
- bezpośrednie przetwarzanie energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną w ogniwach fotowoltaicznych.

Z punktu widzenia wykorzystania energii promieniowania słonecznego najistotniejszymi parametrami są roczne wartości nasłonecznienia (insolacji) - wyrażające ilość energii słonecznej padającej na jednostkę powierzchni płaszczyzny w określonym czasie. Na poniższym rysunku przedstawiono rozkład sum nasłonecznienia na jednostkę powierzchni poziomej wg Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej dla poszczególnych rejonów Polski. Liczby wskazują całkowite zasoby energii promieniowania słonecznego w ciągu roku dla wskazanych rejonów kraju.

Rys. 11 Rejonizacja średniorocznych sum promieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej w kWh/m²/rok

źródło: http://www.viessmann.pl/content/dam/internet-pl/strefa_projektanta/Poradnik_SolarHandBuch_2010_08.pdf

Gmina Dobrzyca położona jest w centralnej części Polski, w której suma nasłonecznienia na jednostkę powierzchni poziomej jest najwyższa w skali kraju.

Wielkość potencjalnej energii użytecznej pochodzącej z promieniowania słonecznego dla tej części kraju w ciągu całego roku przedstawiono w tabeli nr 17.

Tab. 17 Potencjalna energia użyteczna w kWh/m²/rok dla regionu centralnej części Polski

Jednostka	Rok (I – XII)	Półrocze letnie (IV – IX)	Sezon letni (VI – VIII)	Półrocze zimowe (X – III)
[kWh/m ² /rok]	985	785	449	200

źródło: http://www.energia-odnawialna.pl/wykorzystanie_es.htm

Dane przedstawione w powyższej odnoszą się do skali regionalnej. W rzeczywistych warunkach terenowych, wskutek lokalnego zanieczyszczenia atmosfery i występowania przeszkód terenowych, rzeczywiste warunki nasłonecznienia mogą odbiegać od podanych.

W przypadku budowy elektrowni fotowoltaicznej istnieje potencjalne ryzyko powodowania śmiertelności ptaków w wyniku kolizji z panelami fotowoltaicznymi, które wskutek efektu odbicia lustrzanego będą imitowały taflę wody. Budowa elektrowni słonecznych wiąże się także z rozbudową linii i sieci elektrycznych, które stanowią zagrożenie dla ptaków w wyniku: porażenia prądem, kolizji oraz zmniejszenia dostępności obszarów wykorzystywanych jako miejsca postoju i zimowiska. Śmiertelność powodowana porażeniem prądem występuje głównie w przypadku źle zaprojektowanych słupów sieci średniego napięcia.

Energia wody

Energetyka wodna przekształca energię potencjalną cieków wodnych w energię elektryczną za pomocą turbin. Energetyczne zasoby wodne Polski są niewielkie ze względu na niezbyt obfite i niekorzystnie rozłożone opady, dużą przepuszczalność gruntu i niewielkie spadki terenów. Najbardziej rozpowszechnione w kraju są małe elektrownie wodne (MEW). Według przyjętej nomenklatury są to elektrownie o mocy zainstalowanej nie większej niż 5 MW.

Na terenie powiatu potencjał wykorzystania do budowy małych elektrowni wodnych posiada rzeka Prosna oraz jej dopływy.⁸ Na terenie Gminy obecnie nie występują elektrownie wodne. Brak jest także informacji na temat planowania ich budowy ze strony prywatnych inwestorów.

Elektrownie wodne wykazują niekorzystny wpływ na populację ryb, którym uniemożliwia się wędrówkę w górę lub w dół rzeki oraz niszczące oddziaływanie na środowisko nabrzeża. Ponadto hydroelektrownie uzależnione od dostaw wody mogą być niezdolne do pracy na przykład w czasie suszy.

Energia geotermalna

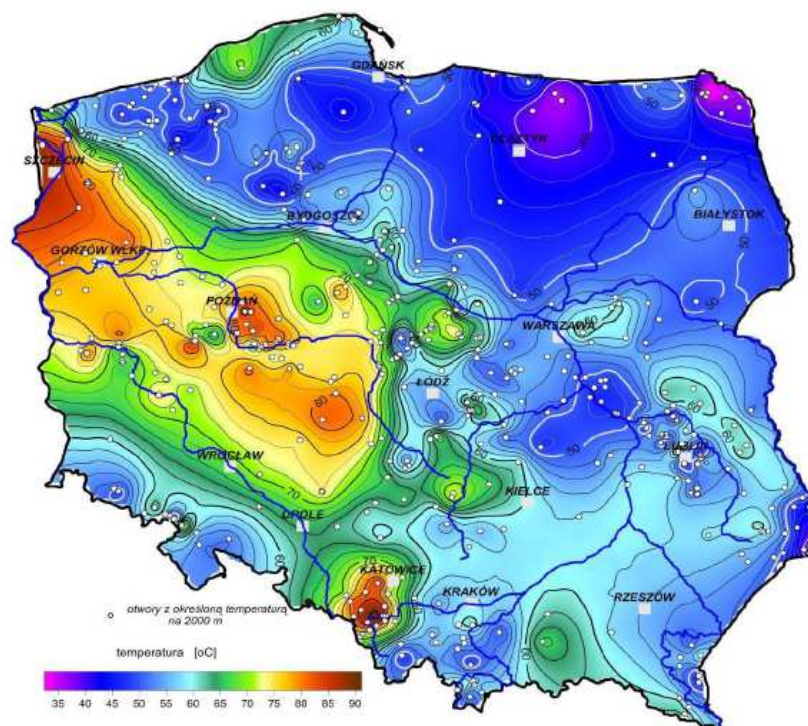
Energia geotermalna jest wewnętrznym ciepłem Ziemi nagromadzonym w skałach oraz w wodach wypełniających pory i szczeliny skalne.⁹ Może ona być wykorzystywana do redukcji energii cieplnej i elektrycznej. Polska należy do krajów europejskich posiadających największe zasoby wód geotermalnych. Ponad 90% zasobów wód wglębnych znajduje się na obszarze Niżu Polskiego, na którego terenie leży gmina Dobrzyca. Oceny zasobów, wykonane w latach 1996 – 2005 przez Sokołowskiego, Kotysa, Kempkiewicza, Ludwikowskiego i Pawlik, wykazały, że praktycznie wszystkie powiaty województwa wielkopolskiego posiadają dobre warunki do zagospodarowania energii geotermalnej. Powiat pleszewski znajduje się w rejonie stosunkowo wysokich wartości strumienia, co oznacza, że obszar ten charakteryzuje się dobrymi warunkami geotermalnymi.¹⁰ Wody geotermalne na obszarze Polski charakteryzują się niskimi i średnimi wartościami temperatury wody, głębokości zalegania złóż oraz ich mineralizacją. W polskich warunkach zasoby wód geotermalnych są najczęściej wykorzystywane do ogrzewania pomieszczeń, ogrzewania hodowli szklarniowej oraz w kąpieliskach. Przeszkodą w wykorzystaniu wód geotermalnych do celów cieplnych są jednak wysokie koszty inwestycyjne oraz ryzyko niepowodzenia podczas ich poszukiwań (warunki dogodne

⁸ Program Ochrony Środowiska Dla Powiatu Pleszewskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021

⁹ <http://www.biomasa.org/index.php?d=artykul&kat=45&art=40>

¹⁰ Program Ochrony Środowiska Dla Powiatu Pleszewskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021

do jej wykorzystania występują tylko w niewielu miejscach). Poza tym może się zdarzyć, że przy pobieraniu energii geotermalnej z głębi ziemi wydostaną się szkodliwe gazy i minerały, których następnie trudno się pozbyć.

Rys. 12 Rozkład temperatury na głębokości 2000 m p.p.t.

źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Powiatu Pleszewskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 (Szweczyk, 2010)

Pompy ciepła

Pompy ciepła to urządzenia, które pobierają niskotemperaturową energię z otoczenia, którym może być grunt, woda lub powietrze, lub ciepło odpadowe, a następnie podnoszą jej potencjał na wyższy poziom temperatury dzięki dodatkowej energii doprowadzonej z zewnątrz. Pompy ciepła służą do ogrzewania i klimatyzowania budynków, są też wykorzystywane do przygotowywania ciepłej wody użytkowej. Obecnie w pompach ciepła stosuje się nietoksyczne, niepalne i w pełni biologicznie degradowalne czynniki robocze. Cała instalacja pracuje cicho, a będące częścią pomp rury mogą być eksploatowane nawet przez 30 – 50 lat. Wszystkie te zalety sprawiają, że pompy ciepła są coraz częściej wykorzystywane w budynkach mieszkalnych i publicznych.

Obecnie trwają prace na opracowaniu *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobrzyca*, którym przedstawione zostaną m. in. działania mające na celu zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

5.7.2 Cel

Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

5.7.3 Kierunki działań do roku 2022

Do podstawowych działań w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych należą:

1. Podniesienie świadomości społecznej i wspieranie budowy instalacji wykorzystujących energię odnawialną.
2. Przygotowanie listy priorytetów w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
3. Wspieranie tworzenia sprawnie funkcjonującego systemu konsultacji dotyczących oze.
4. Wspieranie inicjatyw podejmowanych w zakresie zastępowania, jako nośnika energii, paliwa stałego źródłami energii odnawialnej.
5. Popularyzacja i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych, organizacyjnych i finansowych.

5.7.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie propagowania wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (organizowanie szkoleń, dystrybucja ulotek, zamieszczanie informacji na stronach internetowych)	Gmina, Powiat, pozarządowe organizacje ekologiczne	Zdanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne gminy, powiatu, WFOŚiGW w Poznaniu
Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii	Gmina, mieszkańcy, przedsiębiorcy	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, fundusze pomocowe
Wspieranie realizacji przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej	Gmina	Zdanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, środki inwestorów, WFOŚiGW, środki unijne

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych

5.8 Poważne awarie

5.8.1 Analiza stanu istniejącego

Poważna awaria jest to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, mogących spowodować natychmiastowe lub powstałe z opóźnieniem zagrożenie życia lub zdrowia ludzi bądź zagrożenie środowiska. Natomiast przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie. Podstawowym aktem prawnym w zakresie poważnych awarii jest ustawa *Prawo ochrony środowiska*, w której zawarte są: przepisy ogólne,

instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz zagadnienie współpracy międzynarodowej w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej o zasięgu transgranicznym.

Wystąpienie poważnej awarii przemysłowej związane jest z bezpośrednim zagrożeniem środowiska naturalnego. Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia takiej awarii, Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa.

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* dzieli zakłady przemysłowe, w których ze względu na ilość znajdujących się w nich substancji niebezpiecznych możliwe jest wystąpienie poważnej awarii na dwa rodzaje:

- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR),
- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR).

Mianem "nadzwyczajnych zagrożeń środowiska" (NZŚ) określa się negatywne skutki zdarzeń losowych takich jak awarie techniczne i technologiczne w jednostkach stosujących, produkujących lub magazynujących materiały niebezpieczne oraz w transporcie takich substancji.

NZŚ stanowią:

- zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji,
- pożary na rozległych obszarach lub długo trwające, a także towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych,
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku katastrof budowli hydrotechnicznych,
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku klęsk żywiołowych.

Przeciwdziałanie poważnym awariom jest jednym z podstawowych zadań Inspekcji Ochrony Środowiska. Zadanie to wypełniane jest poprzez:

- prowadzenie rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii,
- kontrolę podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii,
- prowadzenie szkoleń dla organów administracji oraz podmiotów, o których mowa powyżej;
- współdziałanie w akcjach zwalczania poważnych awarii z organami właściwymi do ich prowadzenia,
- badanie przyczyn powstawania poważnych awarii i nadzór nad usuwaniem ich skutków dla środowiska.

Na terenie gminy Dobrzyca nie ma obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Najbliższy zakład tego typu znajduje się na terenie sąsiedniej gminy Pleszew. Jest to GASPOL S.A. Region Zachodni w Pleszewie, zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Firma ta dostarcza rozwiązania energetyczne oparte m.in. o gaz

płynny (LPG), skroplony gaz ziemny (LNG), czy procesy kogeneracji.¹¹ Na terenie Gminy w miejscowości Dobrzyca funkcjonują natomiast dwa zakłady, które ze względu na wykorzystywanie przez nie amoniaku do celów chłodniczych, mogą w przypadku awarii stworzyć zagrożenie chemiczno-ekologiczne – ADROS Sp. z o.o. Zakład Drobiarski oraz Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Kowalew – Dobrzyca.¹²

Na obszarze gminy występuje natomiast zagrożenie wybuchem na obszarze górniczym związanym z eksploatacją gazu ziemnego we wsi Lutynia i Strzyżew. Po rozpoczęciu wydobywania gazu ze złoża Karmin dotyczyć to będzie także rejonu miejscowości Nowy Karmin. W rejonie odwiertów występuje strefa zagrożenia wybuchem określona przepisami odrębnymi.

Pewne zagrożenie związane jest również z istniejącymi i planowanymi do budowy na terenie Gminy podziemnymi gazociągami wysokiego ciśnienia. Niebezpieczeństwo wynika z przesyłania dużej ilości medium pod dużym ciśnieniem, które przy rozszczelnieniu gazociągu może spowodować wybuch gazu i pożar.

Ponadto do zakładów stanowiących potencjalne źródło wystąpienia awarii przemysłowej można zaliczyć: każdą ze stacji paliw, które znajdują się na terenie gminy oraz transportem substancji niebezpiecznych. Ryzyko wystąpienia poważnej awarii spowodowanej wypadkiem z udziałem pojazdów transportujących materiały niebezpieczne na terenie Gminy jest dość ograniczone. Brak jest tutaj dróg wojewódzkich i krajowych oraz linii kolejowej dla których prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia jest większe ze względu na największą częstotliwość przewozu materiałów niebezpiecznych.

5.8.2 Cel

Kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.

5.8.3 Kierunki działań do roku 2022

Do podstawowych działań w zakresie przeciwdziałania skutkom poważnych awarii przemysłowych należą:

1. Aktualizacja informacji o zakładach, w których możliwe jest wystąpienie poważnej awarii.
2. Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia.
3. Współpraca ze służbami ratowniczymi oraz instytucjami odpowiedzialnymi za właściwe unieszkodliwienie odpadów w zakresie ustalenia miejsc tymczasowego gromadzenia i unieszkodliwienia odpadów powstałych podczas usuwania awarii.

¹¹ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pleszewskiego na Lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021

¹² na podstawie informacji przedstawionych w Strategii Rozwoju Ratownictwa i Ochrony Przeciwpowodziowej dla Powiatu Pleszewskiego na lata 2010 – 2020

4. Dofinansowanie jednostek ratowniczych w zakresie zakupu sprzętu i materiałów do prowadzenia akcji ratowniczych.
5. Współpraca ze służbami ratowniczymi w zakresie organizowania i przeprowadzenia szkoleń w zakresie ratownictwa.

Obowiązki dotyczące awarii przemysłowych spoczywają głównie na prowadzącym zakład oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Szczegółowy opis tych obowiązków podaje ustawa *Prawo ochrony środowiska*.

Zapobieganie awariom miejscowym, prowadzi się głównie poprzez ograniczenie transportu substancji niebezpiecznych, kierowanie ich oznakowanymi trasami, omijającymi centrum miasta, informowanie i edukowanie społeczeństwa o sposobach zapobiegania zagrożeniom, a także o sposobie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia. Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym, jak i kolejowym, zwalczane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej.

Straż Pożarna podejmuje doraźne środki:

- dokonuje zabezpieczenia miejsca wypadku,
- ewakuuje ludność,
- w przypadku poważnych awarii, kiedy niezbędna jest pomoc specjalistycznych jednostek i specjalistycznego sprzętu, jednostka straży współpracuje z różnymi innymi sekcjami, które podejmują działania w swoim zakresie.

W przypadku wystąpienia skażenia środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych (transport drogowy lub kolejowy), gdy trudno jest ustalić sprawcę zdarzenia – obowiązki usunięcia zagrożenia spoczywają na Staroście. Stąd istotne znaczenie miałyby wyznaczenie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów powstałych w czasie usuwania skutków zdarzenia. Decyzja, co do miejsca powinna być podjęta na poziomie województwa w porozumieniu z właściwymi samorządami terytorialnymi. Z punktu widzenia narażenia mieszkańców na skutki ewentualnych skażeń środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych, ważne jest opracowanie programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu awarii i sposobu zachowań w takiej sytuacji.

5.8.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Wykonywanie systematycznej kontroli pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne przez patrole drogowe policji	Policja	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o wystąpieniu poważnych awarii	Wojewoda, KW PSP	Zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-

Wyznaczenie miejsc postoju dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne	Wojewoda, Gmina	Wg potrzeb	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	Gmina, Zarząd Dróg Powiatowych w Pleszewie	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe
Działania w kierunku odpowiedniego wyposażenia ratownictwa ekologicznego	Straż Pożarna	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, Fundusze pomocowe
Zakup torby medycznej wraz z wyposażeniem dla OSP w Dobrzycy	Gmina	2015	2 000				środki własne

źródło: na podstawie ankietyzacji gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych

5.9 Gospodarka odpadami

5.9.1 Analiza stanu istniejącego

Na terenie gminy Dobrzyca funkcjonuje system zbiórki odpadów niesegregowanych oraz selektywna zbiórka surowców wtórnych. Sелеktywna zbiórka odpadów obejmuje: tworzywa sztuczne (butelki PET oraz opakowania po chemii gospodarczej), papier i tekturę, szkło opakowaniowe z podziałem na bezbarwne i kolorowe.

Odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe oraz gruz betonowy mieszkańcy mogą oddawać w Punkcie Sелеktywnej Zbiórki Odpadów w Dobrzycy zlokalizowanym na terenie Zakładu Usług Komunalnych.

Przeterminowane leki mieszkańcy mogą oddawać także do punktów zbiórki zlokalizowanych w aptekach na terenie Gminy. Zużyte baterie są również zbierane i odbierane w systemach zbiorki prowadzonych przez organizacje odzysku na terenach placówek edukacyjnych oraz gromadzone w przeznaczonych do tego celu pojemnikach ustawionych na terenie placówek oświatowych i w Urzędzie Gminy. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz zużyte akumulatory można także oddać do punktu ich sprzedaży podczas zakupu nowych. Odpady budowlane i rozbiórkowe oraz tworzywa sztuczne takie jak styropian, opakowania wielomateriałowe typu Tetrapak, puszki aluminiowe mieszkańcy mogą dostarczać samodzielnie i na własny koszt do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych – Zakładu Gospodarki Odpadami Jarocin. Puszki aluminiowe można również oddawać do punktów skupu zorganizowanych przez podmioty gospodarcze.¹³

Odpady zielone powstałe na terenie nieruchomości mieszkańcy mogą gromadzić w przydomowych kompostownikach lub dostarczyć na własny koszt do kompostowni w Cielczy.¹⁴ Na terenach wiejskich z typowo zagrodową zabudową problem z odpadami biodegradowalnymi praktycznie nie istnieje. Indywidualni właściciele nieruchomości oddzielają odpady organiczne do kompostowania dla własnych potrzeb. Odpady zielone jak i odpady organiczne z gospodarstw są często

¹³ na podstawie Uchwały Nr XXIX/190/12 Rady Gminy Dobrzyca z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dobrzyca

¹⁴ j. w.

wykorzystywane u źródła ich powstawania poprzez wykorzystywanie ich do celów: nawożenie gruntów, kompostowanie w przydomowych kompostownikach, konsumpcja przez zwierzęta gospodarskie.

Na terenie Gminy w miejscowości Dobrzyca planuje się budowę punktu zbiórki odpadów problemowych, w którym mieszkańcy będą mogli oddawać odpady takie jak: baterie, akumulatory, świetlówki, przeterminowane lekarstwa, opony, przepracowane oleje, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, farby, tusze, kleje i inne.

W poniższej tabeli przedstawiono ilości odpadów zebranych na terenie Gminy Dobrzyca w ostatnich czterech latach.

Tab. 18 Ilości odpadów komunalnych w podziale na frakcje na terenie gminy Dobrzyca w latach 2011-2014

Rodzaj odpadu	Ilość odpadów [Mg]			
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Zmieszane	54,86	949,70	938,50	1169,3
Papier i tektura	5,2	4,1	8,0	9,5
Szkło białe i kolorowe	83,9	57,1	74,5	113,1
Tworzywa sztuczne	25	14,1	19,6	20,5
Beton i gruz betonowy	0	5,2	24,3	0
Gruz ceglany	0	6,6	0	0
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0	0,1	2,4	3,6
Zmieszane odpady z budowy i remontów	0,16	0	24,9	2,5
Zużyte opony	0	0	26,7	1,6
Odpady wielkogabarytowe	0,3	0	0,1	14,8
Leki	0	0	0	0,04
Metale	0,1	0	0,1	0

źródło: dane z Urzędu Miejskiego Dobrzycy

Na terenie gminy Dobrzyca od połowy lat 80-tych funkcjonowało gminne składowisko odpadów w Strzyżewie. W 2004 r. zaprzestano przyjmowania odpadów na składowisko. W listopadzie 2008 r. zakończono jego rekultywację i obecnie podlega ono monitoringowi poeksploatacyjnemu, aż do 2038 r.

W Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017 obszar województwa został podzielony na 9 tzw. Regionów gospodarowania odpadami komunalnymi. Gmina Dobrzyca została przydzielona do Regionu VI. W Regionie VI funkcjonuje instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP) należąca do Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Jarocinie zlokalizowana przy ul. Witaszyczki 1a w Jarocinie. Obecnie

instalacja MBP nie spełnia ustawowych wymagań (na dzień 31 grudnia 2011r.) dla instalacji regionalnej.

Brak jest składowiska spełniającego wymagania dla instalacji regionalnej. Natomiast w ramach rozbudowy Zakładu planowana jest również rozbudowa składowiska o kolejne kwatery. Aktualne moce przerobowe instalacji MBP są wystarczające dla spełnienia wymogu redukcji składowanych odpadów ulegających biodegradacji. Brak jest aktualnie instalacji regionalnej przetwarzającej selektywnie zbierane odpady zielone i inne bioodpady.

Dla Regionu I planowana jest budowa następujących instalacji regionalnych:

1. Zakład Gospodarki Odpadami w Jarocinie Sp. z o. o., ul. Witaszyczki 1a, 63-200 Jarocin:

- Składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętnych,
- Kompostownia.

Instalacjami zastępczymi w Regionie VI w przypadku gdy znajdująca się w nim instalacja regionalna ulegnie awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn będzie instalacja regionalna z Regionu V tj. Zakład Zagospodarowania Odpadów w Trzebani w gm. Osieczna. W tabeli nr 20 zestawiono istniejące instalacje zastępcze do odzysku odpadów komunalnych ustanowione dla Regionu VI.

Tab. 19 Istniejące instalacje zastępcze do odzysku odpadów komunalnych w obrębie Regionu VI

Rodzaj instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Rodzaj odpadu /kod	Zdolności przerobowe roczne [Mg/rok]
Sortownia odpadów				
mobilna sortownia odpadów zmieszanych	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Śremie Sp. z o.o. Ul. Parkowa 6, 63-100 Śrem	Mateuszewo, gm. Śrem	200301	20 000
sortownia odpadów zmieszanych i selektywnie zbieranych	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Artur Zys, Ul. Warszawska 2, 62-020 Swarzędz	Pławce 5a, 63-011 Pławce	200101, 200102, 200139, 200301, grupa 15	60 000
Kompostownia odpadów				
kompostownia przyzmaczowa	Phytopharm Kłęka S.A., Ul. Kłęka 1, 63-040 Nowe Miasto N/Wartą	Elżbietów, 63-040 Nowe Miasto N/Wartą	020303 200201	2 000
kompostownia przyzmaczowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Śremie Sp. z o.o., Ul. Parkowa 6, 63-100 Śrem	Mateuszewo, gm. Śrem	020304 200108 200201 200302	240
kompostownia przyzmaczowa	Międzygminna kompostownia osadów ścieków w Cielczy, gm. Jarocin	Ul. Gajówka 1, Cielcza, 63-200 Jarocin	180802 190805 191207 200201 200303	10 000 m ³

źródło: opracowanie własne na podstawie Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017

Instalacjami zastępczymi w Regionie VI są ponadto następujące składowiska odpadów:

- Międzygminne składowisko odpadów komunalnych w Mateuszewie, gm. Śrem,
- Składowisko odpadów w Witaszyczkach gm. Jarocin,
- Wysypisko śmieci w Brzostkowie, gm. Żerków,
- Gminne wysypisko odpadów komunalnych Smogorzewo, gm. Piaski,
- Zakład składowania odpadów komunalnych Nadziejewo, gm. Środa Wlkp.

W 2009 r. gmina Dobrzyca, rozpoczęła realizację programu pn. *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego*. Przedmiotem programu jest demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, inwentarskich i gospodarczych na terenie województwa.

Niewłaściwe postępowanie z odpadami wiąże się nierozzerwalnie z niewystarczającym poziomem świadomości ekologicznej ludności. Część odpadów powstających na terenie gminy może trafić do środowiska w sposób niekontrolowany poprzez ich spalanie lub deponowanie w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych powodując jego zanieczyszczenie. Spalanie tworzyw sztucznych powoduje zanieczyszczenie powietrza poprzez emisję m.in. chloru, dioksyn i furanów. Zagrożenie dla wód podziemnych i gleby stanowią miejsca nielegalnego składowania odpadów („dzikie wysypiska”) odpadów komunalnych. Stanowią one zagrożenie dla środowiska w tym dla zdrowia i życia ludzi poprzez:

- zanieczyszczenie gruntu i wód podziemnych, w tym wód pitnych,
- zagrożenie pożarowe,
- niszczenie środowiska i stwarzanie zagrożenia dla zwierząt,
- źródło potencjalnych chorób i epidemii, w tym również chorób wywołanych bezpośrednim kontaktem z wyrobami zawierającymi azbest,
- możliwość samozapłonu gazów.

Należy je sukcesywnie likwidować – wywozić na legalne składowiska odpadów. Na terenie Gminy nie występują obecnie miejsca nielegalnego składowania odpadów („dzikie wysypiska”). Jednak z uwagi na powszechność występowania tego problemu nie można wykluczyć ich powstania w przyszłości.

Istotnym problemem w Polsce jest zapewnienie, wynikających ze zobowiązań unijnych odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, pojazdów wycofanych z eksploatacji, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przez tworzenie sieci instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Uzyskanie odpowiednich poziomów recyklingu i odzysku niektórych grup odpadów jest możliwe tylko przy wstępnej segregacji odpadów u źródła ich powstawania.

W dniu 1 lipca 2011 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 391 ze zm.), która zmienia dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Nowy system zakłada, że samorząd, który jest odpowiedzialny za wszystko to, co służy lokalnej społeczności, powinien być również odpowiedzialny za odebranie i właściwe zagospodarowanie odpadów. W nowym systemie gospodarki odpadami komunalnymi gmina będzie miała wpływ na każdy z jego elementów i dzięki temu będzie mogła kształtować sposób gospodarowania odpadami komunalnymi na swoim terenie.

Jednak najpierw każda gmina będzie zobowiązana zorganizować system gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z zapisami ustawy oraz z uwarunkowaniami miejscowymi.

Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów nałożyła na kraje członkowskie konieczność do osiągnięcia poziomu ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Dla Polski od wyznaczonych terminów została wprowadzona 4 – letnia derogacja, wobec powyższego samorząd gminny jest obowiązany ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

- a) do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania,
- b) do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania

w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Poziomy na kolejne lata i sposób ich obliczania określono w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz.U. z 2012 r., poz. 676).

Tab. 20 Poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Rok	2012	16 lipca 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	16 lipca 2020
Dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. [%]	75	50	50	50	45	45	40	40	35

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz.U. z 2012 r., poz. 676).

Gminy są zobligowane również do zwiększenia poziomu przygotowania ponownego użycia i recyklingu surowców wtórnych. Poziomy na kolejne lata i sposób ich obliczania określono w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 645).

Tab. 21 Poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła

	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia [%]								
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło*	10	12	14	16	18	20	30	40	50

*Poziomy są liczone łącznie dla wszystkich podanych frakcji odpadów komunalnych.

Źródło: Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 645)

Tab. 22 Poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych

	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami [%]								
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe	30	36	38	40	42	45	50	60	70

Źródło: Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 645)

Ustawa daje również możliwość przeniesienia zadań do realizacji w tym zakresie na związki międzygminne, jeżeli statut związku zawiera odpowiednie zapisy.

5.9.2 Cel

Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

5.9.3 Kierunki działań do 2022 roku

Do podstawowych działań w zakresie gospodarki odpadami należą:

1. Coroczna analiza funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy.
2. Budowa punktu zbiórki odpadów problemowych.
3. Edukacja ekologiczna w zakresie segregacji i możliwości ponownego wykorzystania odpadów oraz wpływu odpadów na środowisko.
4. Bieżąca kontrola nad powstającymi miejscami nielegalnego składowania odpadów („dzikimi wysypiskami”) i egzekwowanie kar za składowanie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.
5. Prowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej szkodliwości wyrobów azbestowych i sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

5.9.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Realizacja zadań zapisanych w PGO dla województwa wielkopolskiego	Urząd Marszałkowski, Powiat, Gmina, przedsiębiorstwa komunalne i przedsiębiorcy, WIOŚ, zarządzający składowiskiem, Policja, Urząd Kontroli Skarbowej, Właściciele, użytkownicy, zarządcy nieruchomości	Wg PGO dla woj. Wlkp.	b.d. lub b.d.k.				w ramach działalności własnej, fundusze ochrony środowiska, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze UE, kredyty
Dokonywanie corocznej analizy gospodarki odpadami komunalnymi	Gmina	Raz na rok	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Współpraca z Urzędem Marszałkowskim w zakresie zapisów aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Gmina	Zadanie ciągle	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	–
Kampania informacyjna i edukacja ludności w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami (w tym odpadami niebezpiecznymi powstającymi w gospodarstwie rolnym), możliwości ich selektywnej zbiórki i wpływu odpadów na środowisko	Gmina	Zadanie ciągle	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Budowa Gminnego Punktu Gromadzenia Odpadów Problemowych na terenie Gminy	Gmina	do 2017 r.	20.000	150.000	150.000	-	środki własne, fundusze ochrony środowiska
Weryfikowanie poprawności kwartalnych sprawozdań przedkładanych przez przedsiębiorców odbierających odpady komunalne	Gmina	co kwartał w każdym roku	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Przygotowywanie sprawozdań dotyczących zebranych odpadów za każdy rok do Marszałka Województwa	Gmina	do 31 marca danego roku	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów (zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach)	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe
Monitoring zrekultywowanego składowiska w Strzyżewie	Gmina, Zarządzający składowiskiem	do 2038 r.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Bieżąca inwentaryzacja i likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów („dzikich wysypisk”) terenie gminy	Gmina	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Aktualizacja programów usuwania azbestu poprzez doskonalenie i uzupełnienie inwentaryzacji azbestu koniecznego do usunięcia	Gmina	do 2032 r.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne gminy, fundusze pomocowe
Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, określonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”	Gmina, Powiat	do 2032 r.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska

źródło: ankietyzacji gminy, PGO dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017, Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych, b.d.k. – bez dodatkowych kosztów

5.10 Edukacja ekologiczna

5.10.1 Analiza stanu istniejącego

Warunkiem niezbędnym do realizacji celów zawartych w POŚ dla gminy Dobrzyca jest udział społeczeństwa. W związku z powyższym konieczne jest są działania edukacyjne zarówno dzieci i młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa podnosząca świadomość ekologiczną i służąca kreowaniu postaw prośrodowiskowych. Edukacja ekologiczna jest koncepcją kształcenia

i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego, zgodnie z hasłem: *myśl globalnie – działaj lokalnie*.

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* nakłada obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych. Programy szkolne powinny uwzględniać zagadnienia związane z ekologicznymi źródłami energii, selektywną zbiórką odpadów oraz prawidłową gospodarką wodno-ściekową. W odniesieniu do osób dorosłych w tym rolników i organizatorów turystyki istotne jest zachęcenie do zdobywania dodatkowej wiedzy ekologicznej, zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Ważna jest także edukacja w miejscu pracy, wpływająca na podejmowanie przez pracowników właściwych decyzji mających bezpośredni lub pośredni wpływ na stan środowiska.

W zakresie działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie Gminy Dobrzyca stale i na bieżąco realizuje się programy, akcje i konkursy w szkołach. Bardziej dostępna dla wszystkich mieszkańców niezależnie od grupy wiekowej jest edukacja w zakresie gospodarki odpadami. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. W Gminie istnieje także bardzo dobrze rozwinięty system ulotek edukacyjnych dla mieszkańców. Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Dobrzycy prowadzi szkolenia dla rolników dotyczące m.in. aspektów ochrony środowiska w rolnictwie.

Corocznie dzieci i młodzież szkolna gminy Dobrzyca bierze udział w ogólnopolskiej akcji *Sprzątanie Świata – Polska* podczas której dzieci i młodzież (wyposażona w worki na odpady oraz rękawice ochronne) prowadzi prace porządkowe na terenach obiektów szkolnych, parkach, ulicach, poboczach dróg itd. Gmina zakupuje worki i rękawice oraz przeprowadza zbiórkę zebranych odpadów i przekazuje je na składowisko. W gminie Dobrzyca prowadzona jest cyklicznie ogólnopolska akcja ekologiczna *List dla Ziemi*, która obejmuje m.in. pisanie przez dzieci listów nakłaniających dorosłych do proekologicznych działań.¹⁵ Skierowana do przedszkoli i szkół w całej gminie. Młodzież szkolna ma możliwość brania udziału w wielu konkursach wiedzy tematycznej z zakresu ochrony środowiska i ekologii organizowanych przez różne instytucje.

Edukację ekologiczną dla dzieci i młodzieży prowadzi na swoim terenie Nadleśnictwo Taczanów. Na terenie leśnictwa Taczanów w sąsiedniej gminie Pleszew, niedaleko granic gminy Dobrzyca powstała ścieżka edukacyjna o tematyce związanej ze środowiskiem przyrodniczo-leśnym, której początek i koniec znajduje się na polanie edukacyjnej.¹⁶

W 2014 r. Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy, Zespół Pałacowo- Parkowy zorganizowało konkurs dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjum pt. Pomniki przyrody w polskich zespołach pałacowo-parkowych, którego celem było przyczynienie się do ochrony, zachowania pomników przyrody w postaci drzew i krzewów, które są elementem dawnych założeń pałacowo-parkowych.¹⁷

Na terenie Gminy swoją działalność prowadzi *Towarzystwo Miłośników Ziemi Dobrzyckiej*, którego działalność obejmuje m.in. promuje walory przyrodnicze, turystyczne i krajoznawcze tego terenu.

¹⁵ <http://listydlaziemi.pl/krok-po-kroku>

¹⁶ <http://www.taczanow.poznan.lasy.gov.pl/obiekty-edukacyjne>

¹⁷ <http://www.dobrzyca-muzeum.pl/lekcje>

5.10.2 Cel

Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.

5.10.3 Kierunki działań do roku 2022

Do podstawowych działań w zakresie edukacji ekologicznej społeczeństwa należą:

1. Prowadzenie aktywnej edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia.
2. Wspieranie działań edukacji szkolnej przez instytucje samorządowe i państwowe.
3. Aktywna edukacja ekologiczna na terenach o dużych walorach przyrodniczych.
4. Edukacja ekologiczna w miejscach pracy.
5. Podnoszenie świadomości ekologicznej rolników, organizatorów turystyki i agroturystyki.
6. Promowanie przez środki masowego przekazu stylu życia i zachowań przyjaznych środowisku.
7. Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji o stanie środowiska naturalnego.

5.10.4 Harmonogram zadań na lata 2015 – 2018

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN				Źródło finansowania
			2015	2016	2017	2018	
Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie szkodliwości ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery	Powiat, Gmina	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Popularyzacja i organizowanie spotkań nt. odnawialnych źródeł energii	Organizacje społeczne i zawodowe, gazety lokalne / Powiat, Gmina, przedsiębiorcy	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe
Edukacja ekologiczna realizowana w przedszkolach i szkołach (sesje ekologiczne, konkursy, olimpiady, wyjazdy tematyczne, wycieczki)	Powiat, Gmina, placówki oświatowe, Nadleśnictwo Taczanów, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe
Organizacja akcji Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, List dla Ziemi, Dzień bez samochodu itp.	Gmina, Powiat Nadleśnictwo Taczanów, inne podmioty gospodarcze	Raz do roku	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe
Utrzymanie i rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych	Gmina, Powiat, Nadleśnictwo Taczanów	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne, fundusze pomocowe

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie ekologii	Gminy, Powiat, Nadleśnictwo Taczanów	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne
Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	Organizacje społeczne i zawodowe rolników, rolnicy/ ODR	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne inne fundusze w tym z UE, środki z budżetu powiatu
Umieszczanie na stronach internetowych gminy programów ochrony środowiska	Gmina	zadanie ciągłe	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-

źródło: ankietyzacja gminy, Programu ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015,
Programu Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego
b.d. – brak danych, b.d.k. – bez dodatkowych kosztów

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobrzyca zostaje przyjęty do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami zaangażowanymi w zagadnienia ochrony środowiska na szczeblu gminnym.

Jedną z głównych funkcji władz samorządowych jest funkcja regulująca – polegająca na stanowieniu prawa lokalnego w formie uchwał i decyzji administracyjnych związanych z zagadnieniami objętymi Programem. Kolejną jest funkcja wykonawcza oraz działania kontrolne. W realizacji Programu będą uczestniczyć oprócz władz gmin, wiele innych podmiotów, w tym głównym beneficjentem będzie społeczność lokalna. Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków. Dlatego równie ważną funkcją władz gminy jest kreowanie i wspieranie tych działań ukierunkowanych na poprawę środowiska, które prowadzone są z udziałem partnerów – podmiotów zewnętrznych. Bezpośrednim wykonawcą programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również samorząd gminy, jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo Gminy. Bardzo ważna jest również współpraca z samorządem gminnym, bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

Program ochrony środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ekologicznej państwa a także częścią procesu programowania i realizacji zrównoważonego rozwoju w gminie. Oznacza to, że w Program muszą być wpisane zasady zarządzania środowiskiem. System zarządzania powinien składać się z podstawowych elementów: instrumentów zarządzania, monitoringu, sprawozdawczości z realizacji Programu, harmonogramu działań.

6.1 Instrumenty realizacji Programu

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w otoczeniu realizowanej polityki środowiskowej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: *Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane*. Zaliczamy do nich instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

6.1.1 Instrumenty prawne

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe). Działania władz samorządowych, przedsiębiorstw i innych podmiotów związane z ochroną środowiska muszą być osadzone w realiach obowiązującego planu wojewódzkiego

i planów miejscowych. Do instrumentów prawnych zaliczono również: pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, koncesje geologiczne, raporty i przeglądy ekologiczne.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli jakościowy i ilościowy pomiar stanu środowiska. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów społecznych (informacyjnych), jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych, jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czyni je instrumentem o znaczeniu prawnym.

6.1.2 Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, za pobór wód i odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za składowanie odpadów, wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji, usuwanie drzew i krzewów,
- administracyjne kary pieniężne – pobiera się je w tych samych sytuacjach, co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów – organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa prawo ochrony środowiska przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych,
- kredyty i dotacje z funduszy celowych: np. ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

6.1.3 Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne służą realizacji zasady uspołecznienia zarządzania rozwojem, poprzez budowanie i usprawnianie partnerstwa. Wyróżniono dwie kategorie działań z punktu widzenia władz samorządowych:

- wewnętrzne – dotyczące działań samorządów, realizowane poprzez działania edukacyjne,
- zewnętrzne – konsultacje, debaty publiczne, kampanie edukacyjne itp.

Do głównych instrumentów społecznych zaliczono:

- edukację ekologiczną,
- współpracę i budowanie partnerstwa (włączenie do realizacji programu jak najszerszej liczby osób, system szkoleń i dokształceń, współpraca zadaniowa z poszczególnymi sektorami gospodarki, współpraca z instytucjami finansowymi).

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat

obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa na temat stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

Wśród instrumentów społecznych wyróżnić należy współdziałanie. Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, to tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi, a społeczeństwem.

6.1.4 Instrumenty strukturalne

Wśród instrumentów strukturalnych wyróżnimy programy strategiczne, programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego. Projekty planów lub programów zawierające planowane do realizacji przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko lub których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko podlegają, zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235) procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

6.1.5 Monitoring i ocena realizacji Programu

Proponowane kierunki działań i osiągnięcia celów zawarte w Programie ochrony środowiska Gminy Dobrzyca wymagają systematycznego wdrażania w życie i weryfikacji w zależności od potrzeb. Bardzo istotnym elementem wdrażania Programu jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań. Podstawą oceny realizacji Programu powinien być monitoring stanu środowiska.

Monitorowanie zachodzących zmian powinno być prowadzone w oparciu o określone wskaźniki umożliwiające śledzenie zmian, ich postęp i wielkości w ujęciu liczbowym bądź opisowym. Monitoring realizacji założeń POŚ pozwoli na racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi, a także umożliwi weryfikację działań w ujęciu dynamicznym tj. z bieżącą diagnozą stanu środowiska. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i co nie zostało wykonane, a także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

6.1.6 Kontrola i monitoring Programu

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska powinien obejmować określenie stopnia wykonania poszczególnych działań: określenie stopnia realizacji przyjętych celów; ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem oraz analizę przyczyn rozbieżności.

Koordynator wdrażania Programu będzie oceniać, co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2015 – 2018 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2018 r. nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2019 – 2022. Ten cykl będzie się powtarzał, co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej ośmioletniej.

6.1.7 Harmonogram wdrażania Programu

W poniższej tabeli określono harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca.

Tab. 23 Harmonogram wdrażania Programu

Zadanie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Program ochrony środowiska								
Cele krótkoterminowe				X				
Cele długoterminowe								X
Mierniki realizacji Programu	X	X	X	X	X	X	X	X
Monitoring realizacji Programu								
Mierniki realizacji Programu	X	X	X	X	X	X	X	X
Ocena realizacji celów krótkoterminowych				X				
Raport z realizacji Programu		X		X		X		X
Weryfikacja Programu				X				

źródło: opracowanie własne

6.1.8 Ocena i weryfikacja Programu

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana w trybie:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Wskaźnikiem określającym stopień realizacji poszczególnych zadań będzie wysokość poniesionych nakładów finansowych oraz uzyskane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane

przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

Niniejszego Programu ochrony środowiska dotyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez organ wykonawczy gminy, który powinien być przedkładany Radzie Miejskiej w cyklu dwuletnim.

6.1.9 Wskaźniki realizacji Programu

W poniższej tabeli przedstawiono monitorowania efektywności Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca.

Tab. 24 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
WODA	
stan wód powierzchniowych i podziemnych w punktach pomiarowo-kontrolnych znajdujących się na terenie Gminy lub położonych najbliżej jej obszaru	Klasa/ stan/potencjał ekologiczny
liczba kilometrów sieci wodociągowej w gminie	km
liczba przyłączy wodociągowych	szt.
udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	%
wydajność ujęć wody	m ³ /d
woda dostarczana gospodarstwom domowym	dam ³ /rok
zużycie wody na mieszkańca w danym roku	m ³ /M/r
liczba kilometrów melioracji podstawowych na terenie gminy	km
liczba kilometrów melioracji szczegółowych na terenie gminy	km
wielkość powierzchni zmeliorowanej na terenie gminy	km ²
udział powierzchni zmeliorowanej na terenie gminy	%
ŚCIEKI	
ilość ścieków oczyszczonych w oczyszczalniach ścieków na terenie gminy	dam ³ /rok
ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ogółem	osoba/ %
osady wytworzone	Mg/rok
wartości wskaźników zanieczyszczeń w ściekach surowych i oczyszczonych w oczyszczalni ścieków: BZT5, ChZT, zawiesina, azot ogólny, fosfor ogólny	kg/rok
długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej	km
liczba przyłączy kanalizacyjnych sanitarnych	szt.
udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej	osoba/%
liczba kilometrów kanalizacji deszczowej	km
POWIERZCHNIA ZIEMI	
stopień i rodzaj zanieczyszczenia gleb	mg/kg mg/100g gleby
wielkość powierzchni zdegradowanej	km ²
wielkość powierzchni poddanej rekultywacji	km ²
udział gleb w gminie o odczynie obojętnym i zasadowym	%

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
udział gleb w gminie wymagających wapnowania	%
udział gleb o najwyższych klasach bonitacyjnych	%
PRZYRODA	
udział powierzchni gminy objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody	%
udział powierzchni gminy objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000	%
udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni gminy	%
Ilość i rodzaj obszarów podlegających ochronie na mocy ustawy o ochronie przyrody	szt./rodzaj
POWIETRZE	
klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla strefy wielkopolskiej: NO ₂ , SO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , PM _{2,5} , PM ₁₀ , BaP, As, Cd, Ni, Pb, O ₃	klasa
klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla strefy wielkopolskiej: NO _x , SO ₂ , O ₃	klasa
długość czynnej sieci gazowej	km
liczba przyłączy gazowych	szt.
udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej	osoba/%
liczba podmiotów posiadających decyzje odnośnie wprowadzania pyłów/gazów do powietrza	jedn.
moc kotłowni, w których wymieniono źródło zasilania	kW
Ilość budynków poddanych termomodernizacji	jedn.
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	
wartość pola elektromagnetycznego w punktach pomiarowych znajdujących się na terenie Gminy lub położonych najbliżej jej obszaru	V/m
liczba obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gminy	szt.
HAŁAS	
wartość hałasu komunikacyjnego w otoczeniu dróg i linii kolejowych na terenie gminy	dB
długość wyremontowanych dróg na obszarach zabudowanych	km
ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym	szt.
długość wybudowanych obwodnic w gminie	km
ENERGIA ODNAWIALNA	
udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii cieplnej w Gminie	%
udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii elektrycznej w Gminie	%
rodzaj i ilość instalacji wykorzystujących energię odnawialną na terenie Gminy	rodzaj/szt.
powierzchnia plantacji roślin energetycznych	ha
GOSPODARKA ODPADAMI	
ilości odpadów komunalnych zebranych jako zmieszane i selektywnie zbierane	Mg/rok
Ilość odpadów składowanych na składowisku w stosunku do całkowitej ilości wytworzonych odpadów komunalnych	%
ilość zdemontowanych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na terenie Gminy	Mg/rok
POWAŻNE AWARIE I ZAGROŻENIA NATURALNE	
liczba zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej	szt.
liczba zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej	szt.
liczba poważnych awarii spowodowanych przez przemysł i transport	szt.

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
EDUKACJA EKOLOGICZNA	
liczba i rodzaj akcji o charakterze ekologicznym	rodzaj/jedn.
ilość zorganizowanych kampanii na rzecz ochrony środowiska	jedn.

źródło: opracowanie własne

7. ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU

7.1 Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w latach 2015 – 2018

Realizacja zadań wytyczonych w Programie Ochrony Środowiska wiąże się z nakładami finansowymi. Oszacowanie kosztów wdrażania programu podaje się zwykle w ujęciu czteroletnim, odpowiadającym okresowi realizacji celów krótkoterminowych. Szacunek kosztów w perspektywie do 2022 roku byłby obciążony zbyt dużym błędem i stałby się mało przydatny. Dla części przedsięwzięć nie są obecnie znane koszty ich realizacji.

Pewne działania pozainwestycyjne realizowane będą w ramach działalności własnej danych jednostek. Dotyczy to przedsięwzięć, które są trudne do oszacowania, gdyż uzależnione są od bieżącego zapotrzebowania i sytuacji. Wiele działań nieinwestycyjnych będzie również realizowane w ramach codziennych obowiązków pracowników Urzędu Miejskiego w Dobrzycy, bez dodatkowych kosztów. Określenie „bez dodatkowych kosztów” dotyczyć się może również udziału merytorycznego, udostępnienia zasobów, czy partycypowania w organizacji przedsięwzięcia.

7.2 Struktura finansowania

W oparciu o prognozę źródeł finansowania realizacji polityki ekologicznej państwa w latach 2009 – 2012 można spodziewać się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie (tabela 25).

Tab. 25 Źródła finansowania ochrony środowiska

Źródło finansowania	Polityka Ekologiczna Państwa	
	2009 – 2012	2013 – 2016
Środki własne przedsiębiorstw	43%	45%
Środki jednostek samorządu	11%	7%
Polskie fundusze ekologiczne	21%	24%
Budżet państwa	5%	7%

źródło: Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016

7.3 Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska

Wdrażanie założeń niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są:

- środki własne gminy,
- środki własne powiatu,
- środki budżetowe,
- środki własne przedsiębiorstw,
- celowe fundusze ekologiczne pochodzące z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- dotacje, kredyty i pożyczki pochodzące zarówno z niekomercyjnych, jak i komercyjnych instytucji finansowych (m.in. Banku Ochrony Środowiska, Banku Gospodarstwa Krajowego),

- środki Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu rozwoju Obszarów wiejskich, Life+.
- środki w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

8. ODDZIAŁYWANIE PROGRAMU NA ŚRODOWISKO

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko programu ochrony środowiska wynika z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235). Zgodnie z art. 46 tej ustawy „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają (...) projekty polityk, strategii, planów lub **programów** w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, **wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.**

Odpowiedzialnym za wykonanie Prognozy jest organ administracji publicznej – rady miejskiej – opracowujący projekt dokumentu lub wprowadzający zmiany do przyjętego już dokumentu.

Podstawowym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektu Programu ochrony środowiska nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Istotą sprawy jest sytuacja, w której względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Podlegający ocenie dokument definiuje nie tylko priorytety i cele, które wyznaczają kierunki działań związanych z ochroną środowiska na terenie gminy, lecz także określa terminy ich osiągnięcia i wielkość przewidywanych środków finansowych (środki własne, budżet gminy, Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze UE). Ocena oddziaływania na środowisko ma w tej sytuacji charakter jakościowy. Szczegółowe wymagania dotyczące zakresu prognozy określa art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235).

9. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Obowiązek sporządzania programów ochrony środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232). Program podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2018 z perspektywą do roku 2022 został sporządzony w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

W niniejszym opracowaniu sformułowano cel nadrzędny w zakresie ochrony środowiska gminy Dobrzyca – **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SPOŁECZNO – GOSPODARCZY GMINY DOBRZYCA UWZGLĘDNIJĄCY OCHRONĘ ŚRODOWISKA**

Charakterystyka Gminy i Miasta Dobrzyca:

Powierzchnia	117 km ²
Ludność	8302 os
Ilość gospodarstw rolnych	571

Analiza stanu środowiska przyrodniczego gminy Dobrzyca została opracowana dla następujących elementów: powietrze atmosferyczne, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, wody powierzchniowe i podziemne, powierzchnia ziemi i gleby, przyroda, energia odnawialna, poważne awarie.

Powietrze atmosferyczne

Klimat na terenie gminy Dobrzyca jest umiarkowany. Według regionalizacji klimatycznej jest to obszar położony w regionie Śląsko-Wielkopolskim. Występują tu mniejsze od przeciętnych w Polsce amplitudy temperatur, wiosny i lata są ciepłe i wczesne, a zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną. Na terenie Gminy, podobnie jak w całym kraju, przeważają ruchy mas powietrza z kierunku zachodniego. Lokalne warunki klimatyczne są zróżnicowane. Najdogodniejsze warunki dla osadnictwa posiada obszar wysoczyzny, zaś niekorzystne warunki panują w dolinie Lutyni, będącej rynną spływu mas wychłodzonego powietrza. Tutaj też kumulują się zanieczyszczenia z zakładów wytwórczych.

Pod kątem ochrony zdrowia strefa wielkopolska została zakwalifikowana do klasy A ze względu na NO₂, SO₂, CO, C₆H₆, pył PM_{2.5}, As, Cd, Ni, Pb. Do klasy C została przydzielona ze względu na pył PM₁₀ i BaP.

W odniesieniu do ochrony roślin strefa wielkopolska ze względu na SO₂ i NO_x zaliczona została do klasy A. Ze względu na O₃ do strefy wielkopolską zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin zaliczono do klasy A dla poziomu docelowego zaliczono oraz do klasy D2 dla poziomu celu długoterminowego.

Za cel postawiono: **poprawę stanu powietrza na obszarze gminy Dobrzyca.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Hałas

Klimat akustyczny środowiska gminy Dobrzyca w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Nieliczne i nieduże zakłady prowadzą działalność na niewielką skalę, przez co nie można mówić o uciążliwości powodowanej przez hałas przemysłowy. Na terenie Gminy Dobrzyca nie występują drogi szybkiego ruchu, autostrady, drogi krajowe i wojewódzkie. Gminę przecina jedynie sieć dróg powiatowych i gminnych. Na chwilę obecną brak jest danych na temat natężenia ruchu na tych drogach oraz poziomu hałasu związanych z ruchem.

Za cel postawiono: **niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna, jak również zmniejszenie oddziaływania hałasu na mieszkańców i środowisko poprzez jego obniżenie do poziomu obowiązujących standardów.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem pól elektromagnetycznych na terenie gminy Dobrzyca są:

- sieć linii wysokiego napięcia 110 kV z rejonu konińskiego.
- fragment elektroenergetycznej linii o napięciu 400 kV relacji Plewiska (Kromolice) – Ostrów,
- stacje telefonii komórkowej.

Pomiary pól elektromagnetycznych (wg WIOŚ, dane za rok 2014) na terenach dostępnych dla ludności na obszarze województwa wielkopolskiego nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w żadnym z badanych punktów pomiarowych. Najwyższy zmierzony poziom składowej elektrycznej pola o wartości 1,94 V/m zmierzono w Poznaniu (Rondo Żegrze). Był to jednocześnie jedyny punkt, w którym stwierdzono wartość wyższą od 1 V/m.

Za cel postawiono: **minimalizację oddziaływania oraz bieżącą kontrolę źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Wody powierzchniowe i podziemne

W ujęciu hydrograficznym Gmina Dobrzyca w całości przynależy do dorzecza Warty. Jej dopływem przepływającym przez gminę Dobrzyca jest Lutynia. Lutynia jest lewobrzeżnym dopływem Warty. Licznie występują rowy i glinianki, część rowów melioracyjnych łączy się z rzeką Orlą, dopływem Baryczy. Rzeką Orlą występuję w zachodniej części Gminy, w okolicach wsi Polskie Olędry. W centralnej części Gminy przepływa rzeka Potoka zwana często Patoką. Na terenie Gminy nie występują jeziora.

Obszar gminy Dobrzyca znajduje się w obrębie 4 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP): *Giszka, Lubieszka, Lutynia do Radowicy* oraz *Ner*.

W wyniku badań przeprowadzonych w ramach monitoringu operacyjnego prowadzonego w 2014 r. przez WIOŚ w Poznaniu stan ekologiczny JCWP *Giszka* i *Lutynia do Radowicy* oraz potencjał

ekologiczny JCWP *Ner* określono jako umiarkowany. Stan ekologiczny JCWP *Lubieszka* oceniono jako słaby. Ogólny stan wszystkich przedmiotowych JCWP oceniono jako zły.

Użytkowe wody podziemne na omawianym obszarze związane są z czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi.

Teren gminy Dobrzyca znajduje się obrębie JCWPd nr 73 (zgodnie z podziałem obowiązującym do końca 2015 r.). Według nowego podziału teren gminy Dobrzyca znajdować się będzie w obrębie JCWPd nr 61.

Na podstawie wyników badań przeprowadzonych w 2014 roku przez PIG na terenie sąsiedniej gminy Jarocin wody podziemne JCWPd nr 73 zakwalifikowano do III, IV i V klasy jakości.

Na obszarze Gminy, w obrębie JCWPd nr 73 (wg obecnej numeracji), znajduje się jeden z obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych – OSN w zlewni Lutyni, podlegający tzw. dyrektywie azotanowej. Podczas badań wód w obrębie tego OSN wykonanych przez WIOŚ w Poznaniu na terenie sąsiedniej gminy Jarocin nie stwierdzono przekroczenia normatywnej zawartości azotanów świadczącej o zanieczyszczeniu wód.

Za cel postawiono: **osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Powierzchnia ziemi i gleby

Obszar gminy Dobrzyca, jak i tereny przyległe są zasobne w surowce ilaste. Eksploatację ograniczają gleby dobrych klas bonitacyjnych II – IV klasa. W Fabianowie występuje udokumentowane złożę glin zwałowych i ilów plioceńskich. W Sośnicy i w kilku innych miejscach wydobywane są piaski i żwiry na potrzeby lokalne. W północnej części Gminy na terenie wsi Lutynia znajduje się rozpoznane i udokumentowane złożę gazu ziemnego *Jarocin*. Ponadto w pobliżu wsi Nowy Karmin znajduje się złożę gazu ziemnego *Karmin*, z którego rozpoczęcie wydobycia planowane jest na początku 2016 r.

Gleby gminy Dobrzyca charakteryzują się średnim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Dominują gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Grunty w klasie I nie występują wcale. Gleby klasy II obejmują tylko 1% powierzchni użytków rolnych.

Wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu przeprowadzonych na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2007 – 2011 największy udział na terenie gminy Dobrzyca mają gleby lekko kwaśne (52%) i kwaśne (20%). Wapniowanie okazało się konieczne w przypadku 14%, potrzebne dla 14% oraz wskazane dla 22% gleb.

Agrochemiczne badania gleb wskazały brak występowania przekroczeń dopuszczalnej zawartości metali ciężkich oraz siarki siarczanowej w glebach.

Za cel postawiono: **ochronę i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych oraz rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie; efektywne wykorzystanie eksploatowanych złóż zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych oraz terenów przewidzianych pod przyszłą eksploatację.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Przyroda

Wg GUS (dane za rok 2014) całkowita powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Dobrzyca wynosi 833,65 ha. Lasy ogółem zajmują powierzchnię ok. 815,90 ha. Wskaźnik lesistości w gminie jest bardzo niski i kształtuje się na poziomie 7%. Około 93% stanowią lasy publiczne. Na terenie gminy Dobrzyca znajdują się obszary cenne przyrodniczo i podlegające ochronie takie jak:

- Obszary Chronionego Krajobrazu *Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochoy*,
- pomniki przyrody,
- obszary NATURA 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002, Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007,
- obszar ważny dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji *Dąbrowy Krotoszyńskie*,
- parki podworskie i pałacowe, park strzelecki oraz historyczny ogród kościoła ewangelickiego.

Za cel postawiono: **ochronę obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego; zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Energia odnawialna

Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce Gminy, dlatego też przewiduje się, iż znaczny udział w produkcji *czystej energii* w gminie Dobrzyca będzie stanowiła energia z biomasy. Gmina Dobrzyca, zgodnie znajduje się w II strefie energii wiatru – bardzo korzystnej, dlatego możliwość wykorzystania tego typu odnawialnych źródeł energii będzie uzasadniona. Tereny przeznaczone pod budowę elektrowni wiatrowych znajdują się Galew, Dobrzyca, Strzyżew, Sośniczka, Izbiczno, Sośnica oraz Koźminiec i Fabianów. Istnieje także możliwość wykorzystania baterii słonecznych oraz pomp ciepła do celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach oraz energii cieplnej z biomasy. Ze strony Gminy brak jest planów w zakresie energii odnawialnej, natomiast przez prywatnych właścicieli planowana jest budowa turbin wiatrowych.

Za cel postawiono: **zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Poważne awarie

Na terenie Gminy brak jest obiektów zakwalifikowanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. Najbliższy zakład tego typu znajduje się na terenie sąsiedniej gminy Pleszew. Jest to GASPOL S.A. Region Zachodni w Pleszewie, zaliczony do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Na terenie Gminy w miejscowości Dobrzyca funkcjonują natomiast dwa zakłady, które ze względu na wykorzystywanie przez nie amoniaku do celów chłodniczych, mogą w przypadku awarii stworzyć zagrożenie chemiczno-ekologiczne. Na obszarze gminy występuje zagrożenie wybuchem na obszarze górniczym związanym z eksploatacją gazu ziemnego we wsi

Lutynia i Strzyżew. Po rozpoczęciu wydobywania gazu ze złoża Karmin dotyczyć to będzie także rejonu miejscowości Nowy Karmin. W rejonie odwiertów występuje strefa zagrożenia wybuchem określona przepisami odrębnymi. Pewne zagrożenie związane jest również z istniejącymi i planowanymi do budowy na terenie Gminy podziemnymi gazociągami wysokiego ciśnienia, których rozszczelnienie może spowodować wybuch gazu i pożar.

Z uwagi na brak w obrębie Gminy dróg wojewódzkich i krajowych oraz linii kolejowej ryzyko wystąpienia poważnej awarii spowodowanej wypadkiem z udziałem pojazdów transportujących materiały niebezpieczne na tym jest dość ograniczone.

Za cel postawiono: **kształtowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych; opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy funkcjonuje system zbiórki odpadów niesegregowanych oraz selektywna zbiórka surowców wtórnych obejmująca: tworzywa sztuczne, papier i tekturę, szkło opakowaniowe bezbarwne i kolorowe. Odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe oraz gruz betonowy mieszkańcy mogą oddawać w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów w Dobrzycy zlokalizowanym na terenie Zakładu Usług Komunalnych. Przeterminowane leki mieszkańcy mogą oddawać także w aptekach. Zużyte baterie odbierane także na terenach placówek edukacyjnych i w Urzędzie Miejskim Gminy Dobrzyca. Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz zużyte akumulatory można oddać do punktu ich sprzedaży podczas zakupu nowych. Odpady budowlane i rozbiórkowe oraz tworzywa sztuczne takie jak styropian, opakowania wielomateriałowe typu Tetrapak, puszki aluminiowe mieszkańcy mogą oddawać do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych – Zakładu Gospodarki Odpadami Jarocin. Puszki aluminiowe można również oddawać do punktów skupu zorganizowanych przez podmioty gospodarcze. Ze względu na rolniczy charakter gminy część odpadów zielonych i odpadów organicznych jest wykorzystywana u źródła ich powstawania.

Na terenie Gminy w m. Dobrzyca planuje się budowę punktu zbiórki odpadów problemowych, w którym mieszkańcy będą mogli oddawać odpady takie jak: baterie, akumulatory, świetlówki, przeterminowane lekarstwa, opony, przepracowane oleje, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, farby, tusze, kleje i inne.

W Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017 obszar województwa został podzielony na 9 tzw. Regionów gospodarowania odpadami komunalnymi. Zgodnie z projektem PGO dla województwa wielkopolskiego gmina Dobrzyca została przydzielona do Regionu VI.

Za cel postawiono: **minimalizację ilości wytwarzanych odpadów poprzez zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Edukacja ekologiczna

W zakresie działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie gminy Dobrzyca stale i na bieżąco realizuje się programy, akcje i konkursy w szkołach. Bardziej dostępna dla wszystkich mieszkańców niezależnie od grupy wiekowej jest edukacja w zakresie gospodarki odpadami. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. W Gminie istnieje także bardzo dobrze rozwinięty system ulotek edukacyjnych dla mieszkańców. Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Dobrzycy prowadzi szkolenia dla rolników dotyczące m.in. aspektów ochrony środowiska w rolnictwie

Co roku w szkołach przeprowadzana jest akcja *Sprzątanie Świata – Polska*, podczas której dzieci i młodzież prowadzi prace porządkowe na terenach obiektów szkolnych, parkach, ulicach, poboczach dróg itd. W gminie Dobrzyca prowadzona jest cyklicznie ogólnopolska akcja ekologiczna *List dla Ziemi*, skierowana do przedszkoli i szkół w całej gminie. Placówki oświatowe na terenie Gminy oraz Urząd Miejski Gminy Dobrzyca prowadzą zbiórki zużytych baterii. Edukacją ekologiczną dla dzieci i młodzieży zajmuje się na swoim terenie Nadleśnictwo Taczanów.

Na terenie Gminy funkcjonuje *Towarzystwo Miłośników Ziemi Dobrzyckiej*, którego działalność obejmuje m.in. promuje walory przyrodnicze, turystyczne i krajoznawcze tego terenu.

Za cel postawiono: **kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna.**

Wyznaczono też kierunki działań do roku 2022 i harmonogram zadań na lata 2015 – 2018, które mają skutkować osiągnięciem postawionego celu.

Program ochrony środowiska dla gminy Dobrzyca zostaje przyjęty do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami zaangażowanymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w otoczeniu realizowanej polityki środowiskowej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: *Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane*. Zaliczamy do nich instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe).

Do instrumentów finansowych należą opłaty za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, kredyty i dotacje z funduszy celowych, pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci

preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Do głównych instrumentów społecznych zaliczono edukację ekologiczną i współpracę i budowanie partnerstwa.

Wśród instrumentów strukturalnych wyróżnimy programy strategiczne, programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Proponowane kierunki działań i osiągania celów zawarte w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca wymagają systematycznego wdrażania w życie i weryfikacji w zależności od potrzeb. Bardzo istotnym elementem wdrażania Programu jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań. Podstawą oceny realizacji Programu powinien być monitoring stanu środowiska.

Monitorowanie zachodzących zmian powinno być prowadzone w oparciu o określone wskaźniki umożliwiające śledzenie zmian, ich postęp i wielkości w ujęciu liczbowym bądź opisowym.

Ocena skutków realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana w trybie:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Wdrażanie niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: środki własne gminy i powiatu, środki budżetowe, środki własne przedsiębiorstw, celowe fundusze ekologiczne pochodzące (NFOŚiGW, WFOŚiGW), dotacje, kredyty i pożyczki pochodzące zarówno z niekomercyjnych, jak i komercyjnych instytucji finansowych (m.in. BOŚ, BGK), środki Unii Europejskiej (RPOWW, POiŚ, PROW, Life+)

Przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2015 – 2016 z perspektywą do roku 2022* na środowisko pozwala stwierdzić, że zapisy tego dokumentu nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego.

WYKORZYSTANE MATERIAŁY

- *Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016*
- *Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2020*
- *Program Ochrony Środowiska na lata 2014 – 2017 dla Powiatu Pleszewskiego*
- *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyca na lata 2011 – 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018*
- *Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020*
- *Strategia Rozwoju Powiatu Pleszewskiego na lata 2007 - 2015*
- *Plan Gospodarki Odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012 – 2017*
- *Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej*
- *Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon*
- Informacje dostępne na stronie Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl
- *Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2014*, WIOŚ Poznań, 2015
- *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2014 roku*, WIOŚ Poznań, 2015
- BTSearch: baza stacji bazowych sieci komórkowych w Polsce, www.mapa.btsearch.pl
- E. Sobiczewska, S. Szmigielski *Stacje bazowe telefonii komórkowej i zdrowie*, Zakład Ochrony Mikrofalowej, Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii, Warszawa 2007
- *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* (M.P. 2011 nr 40 poz. 451),
- *Ocena stanu jednolitych części wód za rok 2014 z uwzględnieniem oceny spełnienia wymagań dla obszarów chronionych (w trakcie weryfikacji przez GIOŚ)*, WIOŚ Poznań, 2015
- Informacje na temat jednolitych części wód podziemnych dostępne stronie Państwowej Służby Hydrogeologicznej, www.psh.gov.pl
- *Ocena jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych w ramach monitoringu operacyjnego stanu chemicznego wód podziemnych w 2014 r. wg badań PIG*
- *Monitoring wód podziemnych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych w 2014 r.*, WIOŚ Poznań, 2015
- *Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych zatwierdzonej przez Radę Ministrów dnia 1.02.2011 r.*
- *Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000 – 2004*, WIOŚ Poznań, 2005
- *Analiza oddziaływania rolnictwa na środowisko wodne w województwie zachodniopomorskim Potencjalne ograniczenia w rozwoju produkcji zwierzęcej*, WIOŚ Szczecin, 2005
- standardowe formularze danych dla obszarów Natura 200 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002 oraz *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007, www.natura2000.gdos.gov.pl
- Rejestru zabytków województwa wielkopolskiego – nieruchomości (opracowanie KOBIDZ w Warszawie), www.poznan.wuoz.gov.pl
- *Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Dobrzyca na lata 2013 – 2016*

- Informacje na temat obszarów Natura 200 *Uroczyska Płyty Krotoszyńskiej* PLH300002 i *Dąbrowy Krotoszyńskie* PLB300007 dostępne na stronie internetowej www.obszary.natura2000.org.pl
- Informacje dostępne na stronach internetowych: www.baza-oze.pl, www.biomasa.org, www.energia-odnawialna.pl,
- *Podręcznik architekta, projektanta i instalatora, Kolektory słoneczne*, Viessmann Sp. z o.o., www.viessmann.pl
- *Strategia Rozwoju Ratownictwa i Ochrony Przeciwpożarowej dla Powiatu Pleszewskiego na lata 2010 – 2020*
- Informacje dostępne na stronie internetowej www.listydlaziemi.pl
- Informacje dostępne na stronie internetowej Nadleśnictwa Taczanów Regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu, www.taczanow.poznan.lasy.gov.pl
- Informacje dostępne na stronie internetowej www.dobrzyca-muzeum.pl
- *Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze* (projekt), Warszawa 2011.
- *Tymczasowe wytyczne dotyczące ocen oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze* (wersja II, grudzień 2009),
- *Wytyczne w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki*, Szczecin 2008,
- *Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki (Projekt)*, Warszawa 2011.